

Typikon du monastère de la Kosmosotira près d'Ænos (1152).

Par L. Petit, des Augustins de l'Assomption.

Le sébastocrator Isaac Comnène, troisième fils de l'empereur Alexis I-er, vient d'être l'objet coup sur coup de deux études également recommandables, quoique à des titres divers. En quelques pages substantielles, Ed. Kurtz a retracé la carrière si agitée de ce personnage, fixé des dates importantes et marqué les relations littéraires d'Isaac avec le plus fécond écrivain de l'époque, Théodore Prodrome¹⁾. En même temps que le docte critique de Bizà et indépendamment de lui, M. Théodore Ouspensky arrivait à des conclusions analogues, mais en insistant davantage sur les œuvres littéraires d'Isaac, en particulier sur son admirable Octateuque du Sérail, connu désormais du monde entier et mis en lumière dans un monument digne de lui²⁾. Cette dernière publication, œuvre tout à la fois d'artiste et de patiente érudition, me dispense de rappeler ici le rôle historique d'Isaac et ses productions littéraires: je devrais me borner à mettre en français les pages que l'éminent directeur de l'Institut Archéologique Russe à Constantinople a consacré au sébastocrator comme homme politique et écrivain. Mon dessein, plus modeste, se bornera à produire au grand jour une œuvre déjà signalée du sébastocrator, mais insuffisamment connue: le typikon octroyé par lui au monastère qu'il avait fondé près d'Ænos et placé sous le patronage de la Vierge Κοσμοσώτριά ou *Rédemptrice du monde*.

L'existence de ce curieux document a été révélée pour la première fois par un chercheur souvent heureux, M. Manuel Gédéon, de Constantinople. Les trop courts fragments publiés par ce savant³⁾ avaient excité le plus vif intérêt, et l'on réclamait de divers côtés l'édition intégrale de la pièce. Satisfait de sa découverte, M. Gédéon préféra laisser à d'autres le soin de la faire valoir dans une édition définitive. Je serai le dernier à me plaindre d'une réserve qui me procure l'honneur de présenter au public un monument intéressant entre tous pour l'histoire du monachisme byzantin. On sait, en effet, combien sont rares et pourtant précieux les

¹⁾ Byz. Zeitschrift, t. XVI (1907), p. 101—107.

²⁾ Voir le tome XII de la présente revue, paru il y a quelques mois.

³⁾ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, t. XVIII (1898), p. 112, 144, 188.

typika ktétorika. Si celui-ci n'offre rien de remarquable en ce qui touche la vie religieuse proprement dite et les observances monastiques, en revanche il nous fournit sur les conditions sociales des grands établissements monastiques du XIIe siècle, sur les rapports des moines avec leurs colons, sur la vie provinciale d'une partie de la Thrace, des données précises que l'on chercherait vainement ailleurs. A ce point de vue, le typikon d'Isaac se distingue nettement des œuvres similaires, et c'eût été grand dommage de garder plus longtemps en portefeuille une pièce de cette valeur.

Je n'ose pourtant me flatter de produire ici une édition *ne varietur*. Le manuscrit que m'a remis M. Gédéon n'est qu'une copie souvent imparfaite, exécutée, il y a quelques années, par un publiciste de Céphalonie, M. Elias Tsitsélis, sur un codex plus ancien, probablement du XVe siècle, qui se trouve actuellement entre les mains de M. Nicolas Pollanis, prêtre de Céphalonie, qui possède, assure-t-on, une quarantaine d'autres manuscrits: c'est du moins la conclusion que je tire d'un article du même Elias Tsitsélis, paru dans *l'Asy* du 7 mars 1904. Car, en dépit de mes instances, il m'a été impossible jusqu'ici d'obtenir de M. Tsitsélis le moindre renseignement sur sa copie; à plus forte raison ai-je dû renoncer à une nouvelle collation de l'original. On voudrait pouvoir dire de certains Grecs qu'ils sont les hommes les plus obligeants du monde: pourquoi semblent-ils prendre à tâche de vous démentir!

Pour fâcheuses qu'elles soient, ces omissions ne m'ont pas arrêté; puissent-elles du moins attirer sur mon œuvre l'indulgence de la critique. Les lacunes qui restent à combler ne paraissent pas importantes; et peut-être sont-elles imputables non à M. Tsitsélis, mais au manuscrit qu'il avait sous les yeux. Le style d'Isaac, cahoteux et alambiqué, parsemé d'expressions homériques, déconcerte parfois l'esprit le moins distrait, et il n'est pas toujours aisé d'y introduire des corrections certaines. Aussi ne me suis-je permis des amendements que lorsque le sens le réclamait absolument. Il en est quelques-uns qui m'ont été suggérés par le rapprochement du texte d'Isaac avec celui des autres typika connus, avec celui de l'Evergétis en particulier: on peut en ce cas les tenir pour définitifs.

J'ai nommé le typikon de l'Evergétis. Isaac ne s'en est pas seulement inspiré, il l'a copié textuellement pour toute la partie purement rituelle de sa règle. Si son œuvre s'était bornée à cette transcription, il n'y aurait sans doute pas lieu de la tirer de l'oubli. Mais, en dehors de ces emprunts, que de détails locaux, de prescriptions propres à Isaac sous le double rapport administratif et économique. A ce point de vue, notre typikon pourrait fournir matière à de longs développements. M. Ouspensky, dans son étude sur l'Octateuque du Sérail, en a mis quelques-uns en relief; mais il y aurait encore beaucoup à dire. Il y aurait aussi à identifier les localités nommées dans le typikon, à retrouver les anciennes possessions du monastère, à refaire enfin le plan de ce dernier en le situant sur son véritable emplacement. Tout cela exigerait de longues recherches sur place, des loisirs et des ressources qui me font également défaut. Avec un texte plus accessible, avec

les divisions que j'y ai multipliées à dessein pour faciliter les recherches et les comparaisons, d'autres pourront suppléer à mon insuffisance. Je souhaite que ce soit bientôt. M. Ouspensky, dont les premiers travaux ont été si fructueux, tiendra sans doute à honneur de mener à terme cette difficile, mais glorieuse entreprise.

Je voudrais pourtant attirer l'attention sur un détail de pure topographie. M. Ouspensky identifie Véra avec Férédjik, et les autorités sur lesquelles il s'appuie sont trop graves, trop nombreuses aussi pour que l'on ose y contredire. C'est donc à Férédjik que devait se trouver le monastère de la Kosmosotira, et c'est cette lointaine bourgade de la Thrace qui garde dans ses flancs le tombeau de l'aventureux sébastocrator. S'il ne fallait pas s'en tenir à l'opinion de ceux qui ont vu le terrain de leurs propres yeux, on aurait pu songer à mettre la Kosmosotira au monastère encore existant de la Skalotis (Σκαλωτής), à deux heures d'Énos, sur une colline analogue à celle où, tout près de nous, se dresse l'École théologique de Halki, dans le petit archipel suburbain des îles des Princes. Aujourd'hui encore, les moines de Skalotis font mémoire des Comnènes comme de leurs fondateurs; le monastère, placé sous le patronage de la Vierge, tire son nom vulgaire d'une madone vénérée de tout le pays qui donne l'esclérie principale; enfin une vieille croix stavropégiaque rappelle que le monastère est devenu patriarcal en 1171. Tout cela ne laisse pas de faire l'impression, et sans vouloir s'attacher trop d'importance, ne serait-il pas utile de vérifier sur le terrain les autres détails fournis par le typikon?

Mais il est temps de laisser la parole à Isaac lui-même.

1. — Τυπικὸν ἐμοῦ τοῦ <σεβαστοκράτορος> Ἰσαακίου καὶ Préambule.
 υἱοῦ τοῦ μεγάλου βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ ἐπὶ τῇ
 καινοθέντι παρ' ἡμῶν νεοσυστάτῳ μοναστηρίῳ κατὰ τὴν πεντεκαιδεκάτην Ἰνδικ-
 τιῶνα τοῦ ἑξακισχιλιοστοῦ ἑξακοσιοστοῦ ἑξηκοστοῦ ἔτους, ἐν ᾧ καὶ καθίσθεται τὸ
 5 τῆς κοσμοσωτείας μου καὶ θεομήτορος καὶ ἐν πολλοῖς εὐεργέτιδος διὰ μουσείου
 εἰκονίσμα· ὁ δὲ τόπος οὗτος, ἐν ᾧ τὸ τοιοῦτον θεῖον καθίσθεται φροντιστήριον,
 ἔρημος ἀνθρώπων καὶ οἰκημάτων ὑπῆρχε παντάπασιν, ὄφρων μόνον καὶ σπορ-
 πίων κατὰ . . . μος καὶ πάντῃ ἀνώμαλος, κλάδοις ἀμφιλαφῆσι περιστεφόμενος.
 τὸ γοῦν παρὸν ἡμῶν τυπικὸν τὴν ἡμῶν βούλησιν καὶ οἰκονομίαν σὺν Θεῷ ἐπὶ
 10 τῇ τοιοῦτῳ φροντιστηρίῳ διαλαμβάνει καὶ διατάττεται, ἃς δῆπερ καὶ ἐν τῇ τε-
 λευταίᾳ καὶ μυστικῇ διαθήκῃ μου, εἰ καὶ μὴ πάσας ἰσως, νῦν ἐν αὐτῇ ἐξεθέ-
 μεθα, ἀναλλοίωτα διαμένειν καὶ ἀπαρασάλευτα τὰ ἐν τούτῳ βουλόμενα εἰς αἰῶνα
 τόνδε τὸν σύμπαντα οὐπερ τό τε προσίμιον καὶ τὸ ὕφος ἅπαν παρ' ἡμῶν δεινῶς
 νοσοῦντων ἐκδέδοται· τὸ γὰρ τοῦ ὕφους παντὸς τῆς παρούσης δέλτου προσίμιον,

1. σεβαστοκράτορος om., mais espace blanc. — 7. μόνος. — 8. κατὰ . . . μος; ce doit être un synonyme de κατέδυσος, mais lequel? κατέδρομος? ou simplement κατα-
 γώγιον, comme au § 76?

83

ὑπερ ἡμεῖς, καθὼς εἶρηται, οἱ τὸ θεῖον τοῦτο καινίσαντες φροντιστήριον ἐξεθέμεθα πίστει ζεούση πρὸς τὴν ἡμῶν εδεργέτιδά τε θεοτόκον καὶ κοσμοσώτειραν, ἣν οὕτως ἐν ἄπασιν ἀρραγῆ συνεργὸν προκαλούμεθα, ἐπειδήπερ, ὡ πανόπτρια παμβασιλίσα, λέξαμι τῇ σῇ ἐπικουρίᾳ τὰ τοῦ ἀθλίου κατὰ τὸ παρὸν νόος μου γεννήματα καὶ βουλήματα.

Fondation
du
monastère.

2. — Πολλοὶ μὲν, ὡ θεομήτορ, πολλὰ θεοσεβῶς ἔργα θεάρεστα τῇ παρ-
όντι βίῃ διαπράξαντο πρὸς ὕμνον Θεοῦ τοῦ τῶν ὅλων δεσπύζοντος, ὃν καὶ σιγγλῶς
πως τὰ καλῶς πεποιημένα ὑμνωδίας τῇ αὐτῶν ἀνακηρύττουσι τελειότητι πίστει
τῶν πραξάντων τῇ ὀρθογνώμονι, οἱ τὴν ὑστεροφημίαν αἰωνίζουσαν ἐκκληρώσαντο μετὰ
τὴν τῶν ὧδε μετὰστασιν· οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν διανεμήσει τῆς χρηματικῆς περιουσίας 10
πρὸς πένητας, οὓς ἀδελφοὺς ἑαυτοῦ ὁ πλάστης ἡμῶν ἐπωνύμασε Κύριος, τούτου τὸν
οἶκτον εἰς ἑαυτοὺς εὐμενῶς ἐπεσπίασαντο καὶ τῇ ἐργασίᾳ κατακλήλου τοῦ τῆς ζωῆς
ἐπέτυχον πέρατος· οἱ δὲ μεγαλοπρεπῶς μεγαλοπρεπῶς ναοὺς ἐξ ἰδίας δαπάνης καὶ
ἱερὰ κατὰ πόλεις καὶ χώρας καθίδρυσαν φροντιστήρια· ἄλλοι δὲ ἔνδειαν βιωτικῆς
περιουσίας κατὰ τὸν ἐν θεολόγοις μέγαν Κοινητὸν τὸ τῆς προθυμίας αὐτῶν εὐ- 15
συνείδητον τῇ τῶν ὅλων δεσπύζοντι εὐνοίᾳ ἐμπρόσδεκτον εὐμενῶς συνεισῆν-
εγκαν. οὕτως οἱ μὲν καλῶς διαπράξαντες, ὡς ἄλλως, τὸν τῶν ὅλων δεσπύτην
καὶ κύριον ἀντικρυς τῶν ἰδίων ἔργων ἀπεκληρώσαντο πύρτανιν· ἐγὼ δ' ὁ τάλας
καὶ τῶν ἀγαθῶν τοῖς ἔργοις ὀφείλων, μὴ ποτὶ ἀναδραμεῖν πρὸς τούτων τὴν ἐνοσίχ-
νην εἰς νόην ἔλθων ἢ συνήσας ἀπαυθέρων τῆς θεοῦ μέγα τῆς ἡμε- 20
τέρας ψυχῆς τὴν ὠφέλειαν, ἀλλ' ὡσπερ διατελέσας τὸν παρελθόντα τοῦ βίου μου
διαυλον οἶά περ ἄγονον καὶ ἀναίσθητον πλάσμα, ὅψε ποτε μόγις τῆς μακρᾶς ἀμυ-
δρῶς καὶ χειρίστης συνηθείας ἀνεύεσσα ὡς ἐκ τάφου βαθέως τῆς ἀγνωσίας καὶ τὴν
ἐκειθὲν μοί πως ἀποκειμένην κατὰ νοῦν τῆς ἁμαρτίας λογισάμενος κόλασιν, ὅμοι
θεῖν νεύματι πρὸς κουφισμὸν τινα καὶ συγχώρησιν τῶν ἀπείρων ἀπειράκις ἁμαρ- 25
τημάτων μου, τοῦ σκοτόυς τῆς ἀγνωσίας ἀνανεύσας, ὡς εἶρηται, καὶ ἐγγωνιάζων,
οἷς ὁ Θεὸς ἐπίσταται κρίμασιν, ἐκτὸς τῆς πατρίδος μου βαρυαλγήτη νοσήματι, ἱερὸν
τῆς θεομήτορος ἐκαίνισα σὺν Θεῷ φροντιστήριον, οὐκ ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας
(μὴ γένοιτό μοι, Θεέ), ἀλλ' ἐκ δαπάνης ἰδίας καὶ τρόπου δοκῶ μὴ τῇ Θεῷ ἀπαρέσο-
κοντος. βάθρων σὺν ἐξ αὐτῶν τὸ πεφασμένον καινίσας φροντιστήριον ἐρημικῶς 30
τόποις καὶ ἀμφιλαφῆσι τὸ πρότερον, τοῖς καὶ Βηρὸς καλουμένοις τῇ κοινῇ συνηθείᾳ,
πρὸς σωτηρίαν πολλῶν . . . . καὶ λύτρον καὶ ἄποιον ὡσπερ τῶν ἀμετρήτων πλημ-
μελημάτων μου, ἀπεκληρώσάμην αὐτὸ τῇ κοσμοσωτείρᾳ μου θεοτόκῃ καὶ εδερ-
γέτιδι ἧ δὴ καὶ πέριξ περιδὸλφ στερεμνίῃ περιθρυγγώσας καὶ τὰ περὶ αὐτὸ συ-
στάνα μοι χρειώδη οἰκήματα, τοὺς τε πιθῶνας καὶ σιτῶνας καὶ τἄλλα διαμπᾶξ 35
εἰπεῖν τοῖς μονασταῖς χρειώδη, διψοῦν θρυγγίῃ περισφίγγας ἐντὸς ἅπαντα ταῦτα,
δέον ὤφθη τὰ ἐν τῇ τοιαύτῃ θεῖᾳ μονῇ καὶ τοῖς ἐν αὐτῇ σὺν Θεῷ μοναχῶς
καλῶς διατάξασθαι πίστει ζεούση τῆς θεομήτορος.

17. Sans doute : καλῶς οἱ μὲν οὕτως, par opposition à οἱ δ' ἄλλως. — 19. ὀφείλων. —
34. στερημνίῳ.

3. — Τὸν οὖν κατὰ πρῶτον λόγον βούλομαι πρὸς ὕμνον αὐτῆς καὶ τοῦ Nombre et
caractère
des moines
γεννηθέντος ἐκ ταύτης Θεοῦ τεταγμένους εἶναι μοναστὰς τῇ μονῇ ἀνδρας μοναχοὺς
ὕμνηδούς, σεμινοὺς τῇ κατὰ Θεὸν πολιτείᾳ καὶ τῇ διαγωγῇ, διαπαντὸς εἰς Θεοῦ
θεραπείαν καὶ εὐχὴν τῆς ἐμῆς ἀθλίας ψυχῆς, πενήτηκοντα, ἔτι δὲ πρὸς ὑπουργίαν
5 τούτων καὶ διακονίαν ἐν τοῖς χρειώδεσιν ἐτέρους ἀνδρας μοναχοὺς τὸν ἀριθμὸν εἰκο-
σιτέσσαρας· μηδένα δὲ τούτων ἀκείνων ἐλάττωνα τῶν τριακονταετῶν εἶναι τῇ ἡλικίᾳ
βουλόμεθα, μήτε μὴν εὐνοῦχον συγκαταλέγεσθαι τοῖς μονάζουσι θέλομεν, πῶρρω τοῦ
ταραχώδους τούτου τῆς φύσεως καὶ τοῦ ἔθους καὶ ἥθους διάγειν ἐθέλοντες τοὺς
μονάζοντας· τὴν γὰρ ἡσυχίαν ἐν πᾶσιν ἀγαθὸν ὄντως χρῆμα τοῖς ταύτη προσκει-
10 μένοις ἐξύμνησεν ὁ μέγας ἐν θεολόγοις Γρηγόριος, Ἡλιοῦ τὸν Κάρμηλον καὶ τὴν
ἐρημον Ἰωάννου πρὸς τῆς ἀληθείας τῆσδε προβαλλόμενος μαρτύριον. τοιοῦτους ἐγὼ
σὺν Θεῷ μοναχοὺς παρὰ τοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν τιμιωτάτου καθηγουμένου τῆς ῥη-
θείσης ταύτης ἁγίας μονῆς ἐγκαταλέγεσθαι ταύτη βούλομαι ἀρετῇ κεκοσμημένους
καὶ μὴ χυδαίους καὶ ἀτάκτους τινὰς καὶ μηδὲ μὴ λόγων μετέχοντας· καὶ γὰρ ἡ
15 ἀδέκαστός τε καὶ ἀδιωροδόκητος κρίσις τοῦ προσεπύκου συνεργὸν ἄφυκτον πάντως
εὐρήσειε τῆς τῶν τοιούτων καλογήρων εὐκρίσις τὴν κοσμοσωτείραν μου θεοτόκον
καὶ εὐεργέτιδα καὶ τὴν αὐτοῦ κατὰ Θεὸν ἐπιμέλειαν ἀλητεῖτε γὰρ καὶ εὐρήσετε·
κρούετε καὶ ἀνογίγεται ὑμῖν», ὁ ἴσος λέγει πρὸς ἀπεφῆγαντο.

4. — Ἀλλὰ γὰρ τὸν κατὰ διαβολῆς χρονοῦ κατερονημένον ἡγουμένον παρὰ τοῦ
20 ἱερωτάτου μητροπολίτου Τραϊανούπολεως τὴν χειροτονίαν τῆς ἡγουμενείας λαμβάνειν
βουλόμεθα, ὑπὸ τῶν μοναχῶν αἰ πάντων κατὰ διαβολῆς προκρινόμενον, ἐπ' οὐδενὶ
ἄλλῳ τοῦ μητροπολίτου μεθέξοντος ἐπὶ τῇ ἐκτίθει τῆς μονῆς διατάττεσθαι. ἐπεὶ
δὲ τοῖς ἀνθρώποις καὶ ὑποθέσεις φιλόνοιοι πολλὰκις τινὲς ἀνακύπτειν πεφύκασι, καὶ
μᾶλλον αὐτοῖς τοῖς μονάζουσι φθόνῳ τοῦ δαίμονος, βούλομαι τὰς ἀνακυπτούσας τὰς
25 μοναχοὺς δυσλύτους καὶ ταραχώδεις τινὰς ὑποθέσεις πρὸς ἀλλήλους διὰ συνελεύ-
σεως τούτων καὶ ἐπικρίσεως τοῦ τιμιωτάτου καθηγουμένου λύεσθαι, καὶ λαμβάνειν
τούτους οὕτω τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους εἰρηναίαν κατάστασιν, ἣν ὁ πλά-
στης Κύριος στέργων παραίνει πᾶσι πάντως ἡμῖν τοῖς εἰς αὐτὸν πεπιστευκόσιν. εἰ
δὲ κατ' αὐτοῦ τοῦ ἡγουμένου παρὰ τῶν μοναχῶν ἡ ὑπόθεσις φέρεται καὶ ἔχει τὸ
30 δύσλυτον, μετὰ σημειώματος τοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν ἀρχιερέως Τραϊανούπολεως πα-
ρουσιαζέτωσαν οἱ τὴν ὑπόθεσιν ἔχοντες μοναχοὶ σὺν τῇ τιμιωτάτῳ καθηγουμένῳ
πρὸς τὸν ἁγιώτατον καὶ οἰκουμενικὸν πατριάρχην καὶ ἀναφερτέωσαν τούτῳ τὰ τῆς
ὑποθέσεως καὶ παρὰ τούτου τὴν λύσιν αὐτῆ κανονικῶς λαμβανέτω, μὴ τινος τῶν
πατριαρχικῶν παρὰ τῆς ἀγισύνης αὐτοῦ στελλομένου πρὸς ἔρευαν εἰς τὴν μονὴν
35 ταύτην τῆς κοσμοσωτέρας, ἀλλὰ τὸ κύρος ἡ ἐξέτασις καὶ ἡ κρίσις τοῦ πράγματος
ἐνώπιον τῆς πατριαρχικῆς καὶ ὄψεως καὶ ἐξουσίας λαμβανέτω· ὃν ἐγὼ πατριάρχην
παρακαλῶ δάκρυσι, μὴ καταφρονητικῶς περὶ τὰς τοιαύτας τῆς μονῆς ὑποθέσεις καὶ
κρίσεις διατίθεσθαι μηδὲ τινι ὑπερθέσει διὰ τὸ πολυλόγητον τῆς ἀγισύνης αὐτοῦ

7. συγκαταλέγεσθαι. — 10. Orat. 14, n. 4; P. G. 35, 861 c. — 17. Mat. 7, 7;
Luc. 11, 9.

85

χρᾶσθαι ἐπὶ τῇ προσελεύσει τῶν μοναχῶν, ὡς μὴ τῆς μονῆς τούτους ἐπὶ πλεον
ἀφίστασθαι καὶ ἐνασχολεῖσθαι δικαστικαῖς ὑποθέσεσι· ταῦτα γὰρ τοι κατὰ ποιμε-
νικὴν ἀξίαν τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καὶ δεσπότη τοῦ ἡμῶν οὕτως ἐξαυτοῦμεθα
διαπράττεσθαι εἰς μισθὸν τῆς τούτου ψυχῆς αἰώνιον καὶ εἰρηναίαν τῶν μοναζόντων
κατάστασιν.

5

Charité
mutuelle.

5. — Τοῖνον ἐπειδήπερ περιουσίαν μου σχεδὸν πᾶσαν κινητὴν καὶ ἀκίνητον
ψυχικῆς σωτηρίας μου ἔνεκεν ἀνεθέμην ἐνταῦθα τῇ θεομνήτορι, δι' ἃ καὶ πρὸς τὸν
οὖν αὐτῆς καὶ Θεὸν ἡμῶν μεσίτην τῆς ἐμῆς ἀθλίας ψυχῆς ὁ τάλας ἐγὼ ταύτην
ἀπεκδέχομαι, θέλω καὶ βούλομαι τοὺς μοναχοὺς τῆς κοσμοσωτήρας μου θεοτόκου
ξυμπνέειν ἀλλήλοις ἐφ' οἷς αὐτὸς διορίζομαι καὶ τὴν ἐπικουρίαν ἐπιβραβεύειν ἀνά- 10
δαντον τὴν γὰρ διαίρεσιν αἰτίαν ἐν ἅπασι φθορᾶς εἶναι γινώσκομεν· «Ἀγαπάτε γὰρ
ἀλλήλους», θεοπρεπῶς ἡμῖν ὁ πλάστης παρήνευσεν ἄφυκτον ἔχουσι πάντως τῆς
παραίνεσεως τὸ πρωτότυπον, πρὸς ὕπερ ἡμᾶς ἀφορᾶν δεῖ καὶ τοῖς ἀγαθοῖς τῶν
ἔργων ἐπανατείνεσθαι, ἐφ' οἷς ἄρα τῆς μονῆς οἰκονόμον οἶά περ ἀρραγέστατον προ-
εθαλόμεθα καὶ ἐν αὐτῇ τὴν θεομνήτορα καθιδρύσαμεν· νόνοι γὰρ ἡμῶν ἐν τῇ βίῃ 15
μακράωνες καὶ πατρία κληρονομία ἐμοὶ ἐπὶ τῇ εὐνοίᾳ δωρηθέντα ἐνδίκως καὶ οὐκ
ἀδικῶς τις σὺν Θεῷ τρόπος ἐπεχορήγησεν· ὁ Θεὸς μῆτερ, ἀσμένως τὰ προσαχθέντα
σοὶ δέδεξο.

AKA... AΘINON

Com-
munauté
de vie.

6. — Ἐπεὶ δὲ τὸ μοναστήριον κενώσαί τις εἶναι βούλομαι διαγωγῆς τε
καὶ κατιστάσεως ἐν τῇ καὶ Θεὸς θεοπρεπῶς καὶ τοὺς μοναχοὺς ἀπεικῶν τὸ προ- 20
εστὸν καὶ τὴν ἐφημέριον τροφὴν ἐπιχορηγῶν· ταῦτα ἐν κοινῇ τραπέζῃ καὶ ἀδικαι-
ρέτῃ, ἄφθονον ταύτην ἔχειν σὺν Θεῷ μέλλουσα τὴν ἔσπερον, ἀξιώ τὸν κατὰ τὴν
ἡέραν τιμιώτατον καθηγούμενον καὶ τὰς ὑπὸ αὐτὸν τελουντάς τε καὶ μοναζοντας
δάκρυα καὶ παραινῶ τούτους, εἰ καὶ παραίνεσιν ἕλωσ τυγχάνω ἀνάξιος, ἅπαντα 25
βρώσιμα τὰ ἐκ τῆς τραπέζης αὐτῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν γε περιττεύοντα παρὰ
τὴν πύλην τοῦ περιβόλου τῆς μονῆς τοῖς πένησι διανέμεσθαι παρὰ τοῦ προσετώτος
αὐτῆς τισι τῶν μοναχῶν τὸ ἔργον ἀπαραιτήτως πράττειν κελεύοντος εἰς ἄφρασιν τῶν
ἀπειρῶν πλημμυλημάτων μου, ἵνα μὴ τοῦ Κυρίου φεῦ πικρῶς ἀκούσωμεν φήσοντος·
«Πότε μὲ εἶδατε πεινῶντα καὶ ἐθρέψατε ἢ δεῖψῶντα καὶ ἐποτίσατε»; καὶ τὰ ἐξῆς
τῆς ἡμῶν σωτηρίας κεφάλαια.

30

Prières
quotidiennes
pour le fon-
dateur.

7. — Τοιγαροῦν τοῦ παρόντος λόγου προβαίνοντος καὶ τοῖς μοναχοῖς κατὰ
μέρος μέλλοντος ἅπαντα τὸν λογισμὸν ἡμῶν καὶ τὴν βούλησιν διατάξασθαι, ἀξιώ
τὸν τιμιώτατόν μοι καθηγούμενον καὶ πάντας τοὺς ὑπ' αὐτὸν μοναχοὺς τὴν ἀβαρῆ
ταύτην ἀξίωσιν, μετὰ τὴν τοῦ ἐσπερινοῦ ἀπόλυσιν ἐνώπιον ἅπαντας τῆς εἰκόνος
τῆς θεομνήτορος συναθροῦσθαι καὶ καθ' ἑκάστην ἐσπέραν ὑπὲρ ἑλέους τῆς ἐμῆς 35
ἀθλίας ψυχῆς ἐκτελεῖν τὸ τρισάγιον καὶ ὑπὲρ ταύτης ποιεῖν ἐκτενήν πρόσφορον
καὶ ἀναπεταννύειν τὰς χεῖρας καὶ ἐκφωνεῖν οὕτως ἐν θερμῇ καρδίᾳ τὸ «Κύριε
ἐλέησον» τεσσαράκοντα, εἰθ' οὕτως ἐκφωνεῖν ταύτην δὴ τὴν ἐκφώνησιν· «Ὡ Θεοῦ
μῆτερ καὶ δέσποινα, ῥύσαις τὸν προσελθόντα σοὶ δοῦλόν σου καὶ κτήτορα Ἰσαάκιον

τῇ πρὸς τὸν σὸν υἱὸν μεσιτεῖα σου τῆς μελλούσης κολάσεως, ἐγκολπωσαμένη τοῦτον ταῖς ἀχράντοις ὠλέναις σου· αὐθις δὲ λέγειν τὸ «Πρεσβεῖα θερμὴ καὶ τὰ ἐξῆς, οὕτω τὸ ῥῆμα μεταποιουμένους ἐν τῇ μεταξὺ· «Καὶ ἐκ κινδύνου ψυχικοῦ λύτρωσαι αὐτόν, ἢ μόνῃ ταχέως προστατεύουσα»· ἔτι δὲ καὶ ἕτερον θεοτοκίον ἐν πρὸς τῆς 5 ἐμῆς ψυχῆς τὸν ἔλεον πρόσφορον, οὕτω δὲ χωρεῖν εἰς τὰς κέλλας αὐτῶν ἕκαστον πρὸς ἀνάπαυαν. τοῦτο δὲ παρ' ἔλῳ ἐνιαυτὸν ἑσσεὶ πράττεσθαι βούλομαι, καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν μοναστῶν αὐτῶ δάκρυσι, μὴ τὴν κατὰ Θεὸν ταύτην ἐγχείρησιν ἀναβάλλεσθαι, ἀβαροῦς οὐσης τῆσδε τῆς ἀξιώσεως.

8. — Ἐπεὶ γοῦν πολλοὶ τῶν ἐμφρόνων καὶ καινισάντων ἱερὰ φροντιστήρια 10 καὶ μοναστὰς προσκυκλωσάντων αὐτοῖς εἰς ὑμνωδίαν Θεοῦ τὸ τῆς Εὐεργέτιδος τυπικὸν τῶν ἐν ἄλλοις γεγονότων φροντιστηρίοις τυπικῶν προκεκρίκασι, καὶ ἡμεῖς ἐπομένως τούτοις τοῦτο προκρίνομεν, ᾧ καὶ ἐν ἅπασιν τοῖς διατεταγμένοις τοῖς μοναχοῦς συγχρᾶσθαι βουλόμεθα καὶ μὴ παρορᾶσθαι τὰ κατὰ ψυχικὴν εὐθυρίαν τούτῳ ἐγχαρᾶττόμενα, ἀλλ' ἔχειν τοῦτο περὶ τε τὴν ὑμνωδίαν, περὶ τε τὴν ἄλλην πᾶσαν 15 διαγωγὴν ἰά περ ὁδηγὸν ἄριστον πρὸς ψυχῆς τὴν ὠφέλειαν καὶ μεμαργαρωμένον ἐγκλίπιον ἐφ' οἷς ἄρα καὶ διὰ φροντίδας ἐκτελέσασθαι γεγονότα καὶ τὰ ἐγγεγραμμένα τῇ δέλτῳ θεολήπτως ἀπομορξήμενοι καὶ μεταγράψαντες, τῇ παρόντι δελταρίῳ κατ' ἔπος τὰς μονασταῖς τῆς κοσμοσωτήριας τῆς θεοτόκης καὶ θεοτόκου καὶ τῇ 20 τιμωτάτῳ καθηγουμένῳ μεθ' ὅσης εἴται τῆς ἀκρίβειας καὶ διασκέψεως τοῦτο ἐνεργήσασθαι, σπέρνειν τὸ αὐτὸ ἀπαρῶσθαι τοὺς μοναχοὺς διατάσσεται εἰς αἰῶνα τοῦτον τὸν σύμπαντα ἐκ ταύτης γὰρ τῆς δέλτου πάντως οὗτοί τὰ θεοσεβῶς καὶ ἀπαρεγκλίτως ὁδηγηθήσονται πραχθήσασθαι ἐν Θεοῦ ὕμνοις καὶ ἐράνῳ καὶ χρήσει προσηκούσης τροφῆς καὶ διαίτης τοῦ ἀγιωτάτου τῶν τὴν πολυγραφίαν ἐν τῇ παρούσῃ δέλτῳ παρητησάμεθα καὶ τὴν ἔκθεσιν μὴ βουλόμενοι δισσολογίαις κεναῖς 25 ἀλλίσκεσθαι τὴν διάνοιαν. φέρε δὲ λοιπὸν καὶ τὰ κατὰ σκοπὸν ἡμέτερον τῇ παρόντι τυπικῇ ἐξυφάνωμεν, Θεὸν καὶ τὴν τοῦτου μητέρα καὶ ἀειπάρθενον ἄρωγος προβαλλόμενοι τῆς παρουσίας ἐκθέσεως καὶ τῆς ἀκλοπεύτου αὐτῆς συντηρήσεως· τίνα δὲ ταῦτα καὶ τίς τούτων σκοπὸς ὁ ἡμέτερος, ἢ παρούσα πάντως διασαφήσειεν ἔκθεσις, ὧν, ὡ Θεὸς τοῦ παντός καὶ μήτηρ τούτου, τὴν δύναμιν μὴ παρόψιοιθε.

9. — Πᾶσαν μὲν οὖν ἑορτὴν, λέγω τῆς θεομήτορος παρ' ἔλῳ ἐνιαυτὸν, 30 ἔν' ἐκ ταύτης πρόσφορον τοῦ σκοποῦ ποιήσαιμι τὸ προσίμιον, βούλομαι τοὺς μοναστὰς παρασκευάζειν ἐξηγεῖσθαι πρὸ τῆς ὑμνωδίας αὐτάρκως διάτορον χερσὶν ἀνέρων τοὺς ἀντὶ σημαντῶν ἀναρτηθέντας παρ' ἡμῶν γε περὶ τὸν πύργον μετεωρότερον φημι δύο κώδινας, καὶ πρῶτον τούτων τὸ ξυλίον κρούεσθαι σήμαντρον, εἰθ' οὕτως 35 τῇ ἐμβαδῷ τοῦ ναοῦ ἱεροπρεπῶς τοὺς μοναστὰς χωροῦντας φαιδρότατα ἐκτελεῖν πᾶσαν ὑμνωδίαν τὴν τῇ ἑορτῇ πρόσφορον, τεσσάρων λαμπάδων ἀναπτομένων περὶ τοῦ ναοῦ τὸ μεσαίτατον καὶ δεκαφύτων μανουαλίων δύο περὶ τὰς δύο προσκυνήσεις ἱσταμένων, περὶ μέρη φημι τοῦ ναοῦ τὰ ἐκάτερα, ἐν οἷς ὁ ὑπεράγαθός μου Χριστὸς καὶ ἡ θεομήτωρ καὶ κοσμοσωτῆρα ἄγαν τεχνηέντως εἰκόνισται, ὡς δοκεῖν τὰς

26. ἄρωγος.

86

Adoption du
typicon de
l'Evergétis.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΕΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Solenni-
sation des
fêtes de la
Vierge.

87
 ὄρωσι τὰ εἰκονίσματα ἔμπνοα καὶ αὐτὴν χαριτόεσσαν μικροῦ δὴ φημι ἀποθλίβειν
 πρὸς τοὺς ὄρωντας τοῦ στόματος, θαῦμα ὄντως ἰδέσθαι τοὺς τύπους τὴν ζωγρα-
 φίαν ὡσπερ τὴν ἔμπνοον καὶ μὴ κινουμένην τοπικῶ διαστήματι καὶ οὕτω καθυμ-
 νῆσαι τὸν τεχνουργὸν τὸν ἐκ τοῦ πρώτου δημιουργοῦ καὶ δεσπότης τὴν σοφίαν τῆς
 ζωγραφίας καινοπρεπῶς κληρωσάμενον. τίς γὰρ τοῦτον οὐ μακαρίσειε τῶν τύπων 5
 τὸ ζῶν ὡσπερ εἶδος τῆ ὄρασι καὶ τῆ καρδίᾳ ἀπομορφάμενος; ἀλλὰ γε ταῖς εἰκόσιν
 αὐταῖς ἀνάπτεσθαι τούτων ἐκάστη καὶ τριφυεῖς θρυαλλίδας τὰς ἀργυροτεύκτους βου-
 λόμεθα, ἃς ἐνώπιον αὐτῶν εὐπρεπῶς ἀνηρτήσαμεν ἔτι πάντα τὰ κηρία σὺν τούτοις
 ἀνάπτεσθαι, ὥσπερ ἢ χαλκῆ λάμνα πέφυκεν ὑποδέχεσθαι, ἢ κατ' ἐγκάρσιον σχῆμα
 ἄνω περὶ τὰ πρόθυρα τῶν ἀδύτων ἐφηπλωμένη, καὶ ἔτι πᾶσα θρυαλλὶς ἀπηρωρη- 10
 μένη περὶ τὰ πατηρὰ τοῦ ναοῦ καὶ τὰ προσαφιερωθέντα πρὸς κηρίων τὴν σύμπηξιν
 ἐφεδράζεσθαι, ἐντὸς λέγω περὶ τὸν νάρθηκα. οὕτω δὴπερ τὴν φωταγωγίαν λαμπρο-
 τάτην τελείσθαι βουλόμεθα ταῖς τῆς θεομήτορος ἑορταῖς, πρὸς ἣν τὰς τῆς μεσσησίας
 καὶ σωτηρίας ἡμῶν ἐλπίδας κεντήμεθα, ἣν ἄρα πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ μύροις πο-
 λυτελέαι καὶ θυμιάμασι δεξιούσθαι βουλόμεθα καὶ περὶ τὴν πύλην πενήτων ταῖς 15
 κατὰ δύναμιν ψυχικαῖς διαδόσεσιν, ἃς διευκρινήσῃ ἢ τοῦ ἡγουμένου πάντως σύνεσις
 καὶ προαίρεσις χρεώσθην ἄφυκτον τῆς ψυχικῆς διαδόσεως ταύτης τὸν Θεὸν ἔχουσα.

10. — Ἄλλὰ τὴν τιμίαν ἐσπέραν ἐκείνην τῆς θείας κοιμήσεως τῆς θεο-
 μήτορος καὶ τὴν μετὰ ταύτην ἡμέραν τῶν ἄλλων αὐτῆς ἑορτῶν λαμπρο-
 τέραν τελείσθαι βουλόμεθα καὶ ὁλοκράτως φησὶ καὶ ἱερέων πλειόνων καὶ διακόνων 20
 ἀθροίσει περὶ τὰ ἄδυτα ἑορτὴν ἑορτῶν εὐσαι καὶ πανηγύριον πανηγυρίων ἡμερικῶν
 τε τελείσθαι παννύχιον τοῖς μοναχοῖς ἅπασιν οὐκ ἀμείνω δὲ τὴν ἀργυρικὴν καὶ παρα-
 κλητικὴν κανόνος ἐθέλωμεν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς γίνεσθαι, δύο περὶ τὴν νύκτα
 προδαινουσῶν ἀναγνώσεων πρὸς γε τῶν ἀνάστων τὴν μετρίαν ἀνάπαυαν καὶ κα-
 τάνυξιν. μετὰ δὲ τὴν τῆς ὑμνωδίας περαιούσων ὁμοθυμαδὸν ἐκφωνεῖσθαι τοῦτο δὴ 25
 καὶ ἡμῖν καὶ ταῖς οὐρανίαις δυνάμεσι σεβασμιώτατον ἕσσμα καὶ πρόσφθεγμα. «Τὴν
 τιμιωτέραν τῶν χερουβίμ», εἰθ' οὕτως ἐκατὸν τὸ «Κύριε ἐλέησον» ὑπὲρ ἐλευθερίας
 σωτηριώδους τῆς ἐμῆς ἀθλιας ψυχῆς, κἀντεῦθεν ἢ ἐκτενῆς πρὸς ἀπέλυσιν πρόσ-
 φορος. εὐδηλον οὖν τὴν μετὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ἐωθινήν ὑμνωδίαν καὶ λειτουρ-
 γίαν πῶς ἄρ' ὀφείλουσιν οἱ μοναχοὶ φαιδρῶς ἐκτελεῖν καὶ ὅποια ἢ πρὸς τοὺς δεο- 30
 μένους μετάδοσις μετὰ τὴν ἱεροτελεσίαν προβαίνειν ὀφείλουσα διὰ τε τοῦ ἡγουμένου
 καὶ τοῦ οἰκονομοῦντος τὰ τῆς μονῆς ἑκατὸν γὰρ ἀδελφοὺς περὶ τὴν πύλην ἀθροί-
 ζεσθαι βούλομαι καὶ λαμβάνειν αὐτῶν ἕκαστον ψωμίον ἕν περὶ τῆς ἑορτῆς αὐτῆς
 τὴν ἡμέραν, ὡς εἶναι τῶν χωρικῶν μοδίῳ καὶ γίνεσθαι δέκα καὶ τραχέα 35
 οἴνου κρασοβόλιον ἕν πρὸς πῶσιν καὶ τροφήν πρόσφατον· εἰ γὰρ τὰς τούτων ψυχᾶς
 πεινῶντων ἐμπλήσομεν, θαφιλέστερον τῆς ἄνωθεν τροφῆς παρὰ τοῦ μισθαποδότου
 Θεοῦ ἐκείθεν ἐμπλησθεῖημεν ἀπαράβατα . . . . . ὡς ἐνόν, τοῦ Θεοῦ βλέποντος
 ἄνωθεν τὴν τῶν τελομένων συνείδησιν πρὸς τὸ μὴ μόνον τοῖς μοναχοῖς ἐπιχορη-
 γεῖσθαι τὴν τῆς τροφῆς αὐτάρκειαν, ἀλλὰ καὶ δύνασθαι τούτους μικρὸν ἔτι τι τοῦ
 δεομένων ἐπιχορηγεῖν ἀφ' ὧν αὐτοὶ σὺν Θεῷ παρ' ἡμῶν ἐπορίσαντο. εὐχομαι δ' ἔτι 40

Parti-
 cularités à
 l'Assomp-
 tion; amé-
 nes aux indi-
 gents.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΩΝ

καὶ ἔτι τῇ τῶν ὄλων δεσπόζοντι εἰς πλατυσμὸν εἰσόδου τοῖς φιλοχρίστοις μετὰ τὴν
 ἡμῶν ἀποβίωσιν προαχθῆναι τὸ μοναστήριον καὶ τὴν δεξιὰν ἐφαπλοῦν τοῖς δεσμέ-
 νοῖς μεγαλοπρεπέστερον δύνασθαι· τοῦτο γὰρ ἡμῖν σκοπὸς καίριός τε καὶ σκοπιμώ-
 τατος. ἔτι δὲ τοῖς ἑκατὸν πένησιν ἐψημένον πυρὶ διανεμέσθω φάβα ἀρκοῦν τούτοις
 5 πρὸς τὴν τῆς ἡμέρας ἐκείνης βρώσιν· εἰ δέ γε τοῦτο τὸ ὄσπριον διὰ μαγειρίας
 ἠρτυμένης τούτοις προστίθεται τῇ τοῦ ἡγουμένου συνειδήσει ἢ καὶ ὀψάριον ποταμί-
 σιον εὖωνον ὃν καὶ ἀδρότερον, ὅπερ ὁ ποταμὸς ἄγχιστα τῇ μονῇ διακειμένος καὶ
 ὑπορρέων πρὸς θάλασσαν παρέχειν θαμὰ τοῖς ἀλιήτοροι πέφυκεν, εὖ ἂν ἔχει καὶ
 πρὸς Θεὸν ἂν ὁ μισθὸς ἀναφέροιτο. εἰ δὲ τοῦ σκοποῦ τῆς τοιαύτης θήρας ἴσως ὁ
 10 ἡγούμενος ἀποτύχοι, τυρὸς διδύσθω τοῖς πένησι καθεσθῆσι ἐπ' ἐδάφους κατὰ τινα
 σταῖχον ἢ καὶ κυκλοφορικῇ σχήματι πρὸς τὴν τῆς τροφῆς εὐπρεπεστέραν μετά-
 ληψιν ὅτε δ' αὐτοὶ κορεσθεῖεν τῆς βρώσεως, τῆς καθέδρας ὀμοθυμαδὸν τούτους ἀν-
 ἴστασθαι θέλομεν καὶ πρὸς ὕψος τὰς χεῖρας ἀναπεταννύειν μετάρσιον καὶ ὑπὲρ ἡμῶν
 ἐκφωνεῖν τὸ «Κύριε ἐλέησον» τεσσαράκοντα, καὶ οὕτως ἀναχωρεῖν οἴκαδε. τὴν δὲ
 15 τοιαύτην τῶν μοναχῶν ἐργασίαν μὴ λήξαι ποτε τῇ καιρῇ τῆς ἑορτῆς κατὰ τὸν
 παρόντα αἰῶνα ἢ ἀλλοιωθῆναι βουλόμεθα· οὕτω γὰρ ἐγὼ τὰ τῆς ἑορτῆς φιλοσο-
 φεῖσθαι δεόν ἔκρινα καὶ τὴν μωσιτεῖαν τῆς θεομύσεως ἐντεῦθεν οὐκ ἀπογνώσαμι.

11. — Ταῖς δὲ ἄλλαις αὐτῆς ἑορταῖς τῶν ἐνιαυτοῦ ἀγρυπνία τελείσθω, κὰν
 μὴ παννύχιος, ὁμοίᾳ τῇ φωταγωγίᾳ διὰ τὴν ἀποτίκταιν τοὺς ὑμνωδοὺς ἴσως
 20 πόμπῃ τῇ μεῖζονι· ὅθεν οὐδ' ἠβουλήθημεν αὐτοὺς οἷα πινὰς μισθαρνὰς περιελπίσαι
 τῷ παρόντι τυπικῷ πρὸς ἄχθος ὑπὲρ ἡμῶν μακροτέρων ἡμῶν τῶν ἐξίστατον καὶ κατὰ
 τὴν πλείστων μοναστηρίων συνήθειαν παροῦσθαι τούτους εἰς τὸ τελεῖν ἀγρυπνίαν
 ὑπὲρ ἡμῶν κατὰ σάββατον ἀγαθὸν καὶ τὸ καλὸν πάντως, ὅταν μᾶλλον τοῖς πράτ-
 25 τουσὶ ἀβίαστον γένοιτο· τεσσαράκοντα δὲ πάντως ἐν ταῖς ῥηθείσαις ἀγρυπνίαις ἔτι τὸ
 «Κύριε ἐλέησον» ὑπὲρ ἡμῶν μετὰ τὴν ἀπόλυσιν ἐκφωνεῖσθαι τοῖς μονασταῖς θέλομεν,
 εὐσυνειδήτους εὐχέτας καὶ μὴ ἄκοντας ἔχειν τούτους βουλόμενοι, ἐφ' οἷς δὴπερ καὶ
 τῇ μονῇ καὶ τούτοις ἀπεκληρώσαμεν σὺν Θεῷ τῶν ἡμετέρων πραγμάτων καὶ κτη-
 μάτων, ὅσα δὴπερ τὸ ὕψος τοῦ παρόντος τυπικοῦ μικρὸν ὅσον διασαφήσειεν. ὀφείλον
 οὖν καὶ τὰς ἐφεξῆς ταύτης μετὰ τὴν κοίμησιν ἑορτὰς τῆς θεοτόκου κατὰ τε
 30 ὄρθρον καὶ λειτουργίαν καὶ ἑσπερινὸν τὰ πρόσφορα ἐν φαιδρότητι γίνεσθαι, τὴν
 δ' ἐν ταύταις διάδοσιν πρὸς τοὺς πένητας τῇ τοῦ τιμιωτάτου καθηγουμένου συν-
 ειδῆσαι κατὰ Θεὸν ἀνατίθῃμι· αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ τῆς τῶν ἀγαθῶν ἔργων ἀντιδόσεως
 πρῦτανις· ἔτι τῆς τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ μου γεννήσεως καὶ τοῦ πάθους τὴν ἑορτὴν
 καὶ πρὸς αὐταῖς τῆς μεταμορφώσεως λαμπρῶς ἐορτάζεσθαι βούλομαι· τῇ δὲ μεγάλῃ
 35 πέμπτῃ καὶ πενήτων διάδοσιν ὁμοίαν καὶ ἰσοστάσιον τῇ ἑορτῇ λέγω τῆς θεοτόκου
 κοιμήσεως καὶ μὴν κατὰ τὴν ἐνοῦσαν τῇ μονῇ δύναμιν· ἔτι τὸν πρόδρομον ἐορτά-
 ζεσθαι καὶ τὸν ἁγίον μου Νικόλαον βούλομαι καὶ μηδὲν περὶ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα
 λελοξευμένον ἢ παρεγκεκλιμένον τοὺς τῆς <μονῆς> μοναχοὺς ἐξεργάζεσθαι· παρὰ
 τὸ ἡμέτερον τὸδε διάταγμα. πάσαις γοῦν ταῖς λοιπαῖς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἡμέραις καὶ μὴ
 40 ἑορτασίμοις πρὸς συναγωγὴν τῶν μοναστῶν ἐν ὑμνωδίαις τὸ μικρὸν πρῶτον σή-

88

Autres fêtes
de l'année.

ΑΚΑΤΗΜΙΑ ΤΩΝ ΜΟΝΑΧΩΝ

μαντρον ἐξηχεῖσθαι, εἰθ' οὕτως τὸ μέγα ξόλινον ἐν δὲ ταῖς κυριακαῖς καὶ πάσαις ταῖς ἀπαριθμηθείσαις ἑορταῖς καὶ μᾶλλον τῆς θεομητόρος τῆς θείας κοιμήσεως ἰκανῶς ἐξηχεῖσθαι βουλόμεθα τοὺς ἀναρτηθέντας, καθὼς εἴρηται, μετεωρότερον δὺο μεγάλους περὶ τὸν πύργον κώδωνας, καθὼς καὶ δέον, οὗς ἄρα τῷ πρὸς τὴν θεομητόρα σεβάσματι ἡμῶν καὶ τῇ ζεουσῇ πίστει προσανηγήσασθαι.

Immunité du monastère.

12. — Τὴν γοῦν νεοσύστατόν μου ταύτην μονὴν ἐλευθέραν πάντῃ πάντως εἰς αἰὼνα τὸν σύμπαντα καὶ πᾶσιν ἀνέπαφον εἶναι διαταττόμεθα καὶ μήτε βασιλικῇ ἐξουσίᾳ ἢ προσωπικῇ ἢ πατριαρχικῇ ἢ κληρονόμῳ τινὶ τῆς ἐμῆς περιουσίας ὑποκεισομένην πώποτε, ἀλλ' οὐδὲ πρὸς ἐφορείαν τινὸς ἐκδοθῆναι βουλόμεθα ἢ μόνως συνεργοῦς κεκτῆσθαι διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς-χρονίαν πίστιν καὶ οἰκειότητα τὸν τε γραμματικόν μου Μιχαήλ, τὸν πολλοῖς ἔτεσι μετὰ σπουδῆς τῆς προσηκούσης καὶ ἀκριβοῦς μοι πίστεως ἐκδουλεύσαντα, καὶ τὸν ἀπαράμιλλον ἐν ὑποχειρίοις Λέοντα τὸν Κασταμονίτην καὶ ἄνθρωπόν μου, ὃν ὁ Θεὸς τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ μὴ στερήσειεν ὑπὲρ τῆς εἰς ἐμὲ τούτου ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας πίστεως καὶ δουλώσεως· καὶ γὰρ τὸ μὴ εἰς ἐφορείαν τινὸς τὴν μονὴν ἐκδοθῆναι σπινθηροῦσάν τε πᾶν μετὰ Θεὸν καὶ ἀνώλεθρον καὶ ταύτην ἐκσπῶν χειρῶν ἀδίκων καὶ ἀπειθείας προδήλου ταύτης δὴ τῆς μονῆς· τινὲς γὰρ τῶν ἡγουμένων τὰς ἐκείνης ἐκείνην καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ θεῖα φροντιστήρια καὶ τὰ τρίτων κτήματα περιουσιῶν ἡμῶν ἐμβαλόντες τάχα δὶ . . . ἐντεῖθεν τὴν καινοτομίαν μᾶλλον ἢ τὴν ἐπιουσίαν πρὸς φροντιστήρια αὐτῶν προεξέστησαν ἐκόντες ὡσπερ ἄκοντες κτήματα τῶν λοιπῶν ὡς κτήματα καθηγούμενα, ὅποιοις ἂν καὶ ἡς, τὴν τοιαύτην ἀνωφελοποιήσαντες καὶ ζημίας μάλιστα πρόξενον καὶ τὴν θεῖαν ταύτην μονὴν τῆς καινοτομίας θεοπότης μου καὶ θεοτόκου πάντῃ ἐλευθέραν τινὸς ἐφορείας ἐάσωμεν, ἵνα μὴ καὶ κλεονέκται πρὸς ταύτην φανώμεν, τὴν θεομητόρα λέγω, καὶ ἁμαρτάνοντες, ἣν ἐγὼ, καθὼς παρίστησι καὶ τὸ παρὸν τυπικόν, ἔφορον ἀντὶ πάντων καὶ κηδεμόνα τε καὶ ἐπίκουρον τῇ μονῇ ταύτῃ προεστησάμην καὶ τοῖς ὑπ' αὐτὴν πᾶσι κτήμασί τε καὶ πράγμασιν. ἀρκέσειε γοῦν πάντως ἀσυγκρίτως αὐτῇ ἀντὶ πάντων ἄλλων εἰς τ' ἐφορείαν τῆς μονῆς καὶ ἐπικουρίαν ἀνώλεθρον καὶ ἀκράδαντον· τὸ γὰρ ἀντὶ ταύτης ἕτερον ἀντεισάξει πρόσωπον καὶ ἀπιστίας ἄντικρυς τὸ ἔργον ἐγὼ συλλογίζομαι καὶ ἀρᾶς ὑμῶν βαρείας ἀνάμεστον, ἣν φυγόντες Θεοῦ ἐλέους καὶ τῆς θεομητόρος ἐπιτύχοιμεν μάλιστα. ἀκοιμήτους οὖν λαμπάδας τοῦ υπεραγάλθου Χριστοῦ μου καὶ τῆς θεοτόκου δύο βούλομαι ἄπτεσθαι παρ' ὅλον ἑνιαυτόν, ἧγουν μίαν ἐν τῷ Χριστῷ καὶ ἑτέραν ἐν τῇ θεοτόκῳ τῶν προσκυνήσεων· ἐν δὲ τῇ καθ' ἑκάστην ἀκολουθίᾳ τῆς ὑμνωδίας ἕνεκα κηρίων ἀνάφωος τῇ καλλίστῃ συνέσει τοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν τιμωτάτου καθηγούμενου τὴν οικονομίαν ἀνατιθέαμεν, ὅς τὸ αὐτεξούσιον ἔχων τῆς οικονομίας τοῦ μοναστηρίου ἐν ἅπασιν, εἰ τὰς φρένας ἔρρωμένας κέκτηται κατὰ τὸν καιρὸν τῆς τῶν ὡδὲ μεταστάσεως, αὐτὸς ὀφείλει τῇ προσκυλῆσει πάντων τῶν ὑπ' αὐτὸν μοναχῶν καὶ συμβουλῇ τὸν προκριθέντα παρὰ πάντων τούτων ἀποκαθιστᾶν ἡγούμενον τῆς μονῆς· καὶ ἂν ἴσως ποτὲ τὴν ἀρχὴν τῆς ἡγουμενείας παραυτήσασθαι βουληθεῖη ὁ καθηγού-

μενος δι' αἰτίαν τινά, αὐτὸς σὺν τοῖς λοιποῖς μοναχοῖς ἐκ τῆς μονῆς ἕνα προκρινέτω ἀπαθῶς τὸν καὶ τῶν ἄλλων ἐλλογιμώτερον καὶ οὕτω προβαλλέσθω ἡγούμενον, ἔμοῦ ἐν ζωῇ μου βουλομένου καθιστᾶν καὶ προκρίνειν ἡγούμενον τὸν ἐμοὶ δόξαντα.

13. — Ἄ μὲν οὖν τὸ προαναφωνηθὲν τυπικὸν τῆς Εὐεργέτιδος ἐν ταῖς
5 ὕμνοῦσιν τῶν μοναχῶν καὶ τῇ ἄλλῃ ἀκολουθίᾳ σὺν Θεῷ διατάσσεται, ταῦτά εἰσιν. Office
du matin.
προσεκτέον οὖν ἤδη τοῖς λεχθησομένοις. χρὴ τόνου, φημί μετὰ τὴν ὀρθρινὴν δο-
ξολογίαν, συνημμένως φάλλεσθαι ὑφ' ὕμῶν τῶν μοναχῶν τὴν πρώτην ὥραν ὡς σύν-
ηθες, ἐπιλέγεσθαι τε μετὰ τὸ τέλος αὐτῆς καὶ τὴν εὐχὴν ταύτην ἐχόμενα· «Ὁ ἐν
παντὶ καιρῷ» καὶ τὰ ἐξῆς· μετὰ δὲ τὴν εὐχὴν γίνεσθαι τὰς εἰθισμένας γονυκλισίας
10 ἀπὸ φιλοῦ τοῦ ἐδάφους τῆς δυναμένους, τοῖς δ' ἀσθενοῦσι μικρά τινα εἶναι ὑποστη-
ρίγματα· τούτων τὰς μὲν τρεῖς σχολαιώτερον τελείσθαι κατὰ τοσοῦτον, καθ' ὅσον
ἄρα, ἱσταμένων μὲν ὕμῶν, τρεῖς «Ὁ Θεὸς Ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ» λέγειν ἐν
ἑαυτοῖς, ἐκτεταμένας ἐχόντων τὰς χεῖρας, κλινόντων δὲ τὰ γόνατα καὶ τὰς κεφαλὰς
ἕως γῆς, τὸ «Ἡμαρτόν σοι, Κύριε, συγχώρησόν μοι» ἐκ τρίτου ὁμοίως· τὰς δὲ γε
15 λοιπὰς δώδεκα σπουδαιώτερον, ὡς ἐφ' ἅπαξ ἐκάστη γονυκλισία καὶ στάσει τὰ προ-
ειρημένα προφέρειν ἱκετευτικὰ λόγια, ἐν εὐχαριστίᾳ καὶ τῇ προσηκούσῃ εὐταξίᾳ,
καὶ μὴ τῶν μὲν προηγουμένων, τῶν δὲ ὑστερούντων, ἀλλ' ὀδηγῶ πάντων χρωμένων
τῷ ἐκκλησιαρχῇ ἢ τῷ τὴν ἐφημερίαν ἔχοντι ἐπιπέσειον τῶν ἱερῶν ἱσταμένῳ
κιγκλίδων καὶ τὴν τάξιν ὑποδεικνύοντα, τὰς δὲ μὴ τοῦ «Θεὸς Κύριος» φάλλο-
20 μένων ἐν τῷ ὀρθρῷ εἰ δὲ τοῦτο, σχολαστέον τὰς αὐτὰς ἐν τῇ γὰρ ἐκτελεῖται, πρὶν
δὲ βαθεῖα προσκυνήματα ποιήτων ἐν τῷ καὶ ἑαυτοῖς, ὡς εἴρηται, τρισσῶς ἕκαστον
αὐτῶν τὰ προρηθέντα ἱκετήρια φάσκον· μετὰ τούτων τὰς γονυκλισίας ταύτας ἢ
τὰς προσκυνήσεις τὴν εὐχὴν ταύτην εὐχόμενα εἰσφέρειν πᾶσιν ἐν ἐπάροξι τῶν
χειρῶν· «Ὁ Θεὸς ὁ αἰώνιος, ὁ πάσης κτίσεως δημιουργός», τίθεσθαι τε αὐτίκα μετὰ
25 τὴν εὐχὴν καὶ τὴν ἀπὸ τῶν πατερικῶν λόγων μικρὰν κατήχησιν τὴν ὑπὸ τοῦ
προεστῶτος ἀναγινωσκομένην, ἣν εἰ μὴ ἐκ τοῦ συναξαρίου κωλύοιτο, οὐ χρὴ παρα-
λιμπάνειν ποτέ. ἐπὶ δὲ τούτοις τὸ τετυπωμένον ὑμῖν τρισάριον μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν
γίνεσθαι, ὅτι καὶ ταύτην τὴν εὐχὴν ἐπισυναπτέον· «Ὁ ἀποστέλλων τὸ φῶς καὶ
πορεύεται». καὶ τοῦτο δὲ, ἀναγινωσκομένης τῆς κατηχήσεως εἰ δὲ μὴ, σχολαστέον
30 μὲν τὸ τρισάριον, τὴν δὲ τοὶ εὐχὴν συναπτέον τῇ πρὸ τῆς κατηχήσεως ἑτέρα εὐχῇ
καὶ λεκτέον. τὰς μέντοι εὐχὰς πάσας χερσὶν λέγειν ἀνατεταμέναις κατὰ τὸ «Ἐπ-
άρατε τὰς χεῖρας ὑμῶν εἰς τὰ ἅγια καὶ εὐλογεῖτε τὸν Κύριον» καὶ «Ἐπαρσας τῶν
χειρῶν μου θυσία ἑσπερινή» καὶ τὸ «Ἐν παντὶ τόπῳ ἐπαίροντες ὅσας χεῖρας
χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμῶν». τελειωθείσης δὲ παρὰ τοῦ ἱερέως τῆς εὐχῆς τῆς
35 εἰρημένης καὶ τῶν ἄλλων καὶ τοῦ ἱερέως αὐτοῖς ἐπαιπόντος αὐτίκα τὴν ἐξ ἔθους
πίπτειν ἐπὶ πρόσωπον πάντας καὶ τοῦ προεστῶτος ἀκούειν οὕτω πως εὐχὴν αἰτούντος

3. Dans la copie le passage ἐμοὶ ἐν ζωῇ μου — τὸν ἐμοὶ δόξαντα est rejeté après ταῦτά εἰσιν, ce qui ne donne aucun sens. — 4 sq. Les passages suivants sont empruntés textuellement au typicon de l'Evergétis, cf. Dmitrievsky, Τυπικὰ, p. 617 sq. — 31. Ps. 134, 2. — 32. Ps. 141, 2. — 33. I Tim. 2, 8.

91

ὕμῃς· «Εὐξασθε ὑπὲρ ἐμοῦ τῷ Κυρίῳ, ἀδελφοί, ἵνα βυσθῶ τῶν παθῶν καὶ τῶν
 σκανδάλων τοῦ πονηροῦ», καὶ ὑμᾶς ἀποκρίνεσθαι· «Ὁ Θεὸς σῶσαι σε, τίμιε πάτερ·
 εὐξαι καὶ σὺ ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα βυσθῶμεν ἐν τῶν παθῶν καὶ τῶν σκανδάλων τοῦ
 πονηροῦ»· εἰτ' αὖθις τὸν καθηγούμενον ἐπευχόμενον λέγειν· «Ὁ Θεὸς δι' εὐχῶν
 τῶν πατέρων ἡμῶν σῶσαι πάντας ὑμᾶς»· καὶ οὕτως ἀνισταμένους ἐν τοῖς κελλίαις
 ὕμῶν ἀπιέναι, πᾶσαν ἀφεμένους συνέλευσίν τε καὶ ματαίαν ἀπασχόλησιν, ἀργολο-
 γίαν τε καὶ γέλωτα ἄτακτον, ἀφ' ὧν τί συμβαίνει; τὸ εἰς ἀισχρολογίας δηλονότι
 < παρεκπεσεῖν > καὶ λοιδορίας καὶ κατακρίσεις, ὡς ἐντεῦθεν τὸν νοῦν χαυνωθέντας
 λήθην τε λαμβάνειν τῶν ἔντως καλῶν καὶ νοθεῖς < καὶ βραθύμους πρὸς τὰς ἑαυτῶν
 ἀπαντήσαντας κέλλας τῇ τῆς ἀκηδίας ὑπνῳ εὐθέως καταβυθίζεσθαι καὶ σχεδὸν
 πᾶσαν τὴν ἡμέραν ἀργοῦς > καὶ ἀμετόχους τῆς οἴασι δὲ ὠφελείας εἰσάπαν καθίστασθαι,
 καθά φησι καὶ ὁ μέγας Βασιλεὺς· «Τὸ τοίνυν ἐκπεσεῖν τῆς ἀρμοζούσης αὐτοῖς κα-
 ταστάσεως εὐκόλον, τῆς ψυχῆς πρὸς γέλωτα χειμένης καὶ τὸ διαλυθῆναι τὴν τοῦ
 κελοῦ μέριμναν καὶ εἰς ἀισχρολογίας ἐμπεσεῖν εὐκολώτερον»· ὁ μὴ εἶη τοῖς ἐμοῖς
 πατράσι καὶ ἀδελφοῖς, ἀλλ' ἀπίαι πρὸς τὴν ἑαυτῶν κέλλαν τούτων ἕκαστος νηφά-
 λος τε ἑμοῦ καὶ γρηγορώτατος καὶ τῷ Θεῷ φίλος διαπραττόμενος πάντοτε. εἰ
 δὲ τινες εὐρίσκονται ἴσως τῇ τοιοῦτῃ ἀποστασίᾳ, κἂν νέοι εἴεν, κἂν γέροντες, κἂν
 προωδευκότες ἐν τῇ σχήματι, κἂν ἀρχαῖοι, ἀπὸ τῶν νόμοις νοουθετήσασαν παρὰ
 τοῦ ἐπιστημονάρχου εἰ μὴ διορθώμενοι, καὶ ἐπιτησάσασαν οὐκ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου
 μέγιστος ἐπιπλοῦς ἔμμεντας ἴσως ἐπιτησάσθαι κερμένον, ἀλλὰ καὶ τοὺς πολλοὺς μὲν
 ἀνύσαντας χρόνους ἐν τῇ σχήματι ἀμελῶς ἰδεῖν καὶ βραθύμους διάγοντας, καθά που
 περὶ τούτου φησὶ ὁ τῆς Κλίμακος ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς κελλίαις ὕμῶν τὴν ὀφειλο-
 μένην ἐκτελεῖν πᾶσαν ἀκολουθίαν μετὰ τῶν συνήθων εὐχῶν καὶ γονυκλισιῶν κατὰ
 τὸν ἀνωτέρω βῆθέντα τύπον, τοὺς ἕξ φημι ψαλμοῦς, τὴν τρίτην ὥραν καὶ τὴν ἕκτην,
 κρουομένων τῶν συμβόλων κατὰ τὸ ἔθος· τὰς γάρ τοι γονυκλισίας ἐν τῇ ναῷ μόνῃ
 παραφυλακτέον, ὅτε δὴ τὸ «Θεὸς Κύριος» ψάλλεται, καθὼς εἰρήκαμεν. ἐπὶ τοίνυν
 τοῖς κελλίαις ὕμῶν αἰεὶ τὸ γόνυ κλιτέον εὐχομένους· φυλαξάμεθα δὲ τοῦτο κἂν τοῖς
 κελλίαις, ὅταν ἀγρυπνία ἦ, διὰ τὸν ἕξ ἐκείνης κόπον, πρὸς δὲ καὶ κατὰ τὸ δωδε-
 καήμερον τῶν Χριστουγέννων καὶ τὴν διακαινησίμων ἑβδομάδα, ἔτι δὲ καὶ τὰς μεθ-
 εόρτους ἐννέα ἡμέρας τῆς Κοιμήσεως τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου τῆς
 κοσμοσωτῆρας. τὰ μὲν οὖν περὶ τῆς < πρώτης ὥρας ὡδὲ πως ἐχέτω >.

De la messe.

14. — Ῥητέον δὲ ἄρα καὶ περὶ τῆς θείας μυσταγωγίας, ἣτις καθ' ἑκάστην
 ὀφείλει τελεῖσθαι ἐν τῇ ναῷ· πλὴν ἀλλ' ἐν ταύτῃ προσεκτέον ἑαυτοῖς, ἀδελφοί,
 ἀσφαλῶς, ὅτι τε θεία τὰ ἐν αὐτῇ τελούμενα καὶ φρικώδη καὶ ὅτι ἐν ταύτῃ < μᾶλλον >
 τῶν ἄλλων τὸ φρικτὸν καὶ ὑπέρμεγα τῆς ὀρθοδόξου καὶ θείας ἡμῶν πίστεως τελε-
 σιουργεῖται μυστήριον, ἢ θειοτάτη φημι καὶ ὑπερτέρα ἱεουργήσις τοῦ παναχράντου
 σώματός τε καὶ αἵματος τοῦ Θεοῦ καὶ σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἐν αὐτῇ

6. ἀφεμένους se construit habituellement avec le génitif. — 8. παρεκπεσεῖν om. —

9. καὶ βραθύμους — τὴν ἡμέραν ἀργοῦς om., sans doute par la négligence du copiste. —

32. Ῥητέον: ζητέον. — 34. ἐν ταύτῃ: ταύτης.

γοῦν, ὡς εἶρηται, προσεκτέον ἑαυτοῖς ἀκριβῶς ὅτι μάλιστα καὶ πάντα λογισμὸν ζιζα-
 νιώδη καὶ ἀκάθαρτον καὶ ἀνάξιον τῆς φρικτῆς ἐκείνης τελεσιουργίας ἀφ' ἧμῶν ἐκ-
 διωκτέον καὶ παντὶ τρόπῳ ἑαυτοῦς καθαρτέον, οὕτω τε τῶν θείων ἁγιασμάτων με-
 ταληπτέον τοῖς ἔσοις ἄρα καὶ μεταλαμβάνειν συγχωρεῖται· οὐ γὰρ ἐξέσται ἡμῶν
 5 τινι ἀθεῶς οὕτω καὶ ἀκρίτως οὐδὲ καθ' ἑκάστην μεταλαμβάνειν. ἐβουλόμεθα μὲν δὴ
 τοῦτο· τὸ γὰρ πολλαχῶς τῶν θείων μετέχειν ἁγιασμάτων πολλαχῶς ἐστὶ μετέχειν
 καὶ τῆς ζωῆς, καθά φησι καὶ αὐτὸς ὁ Χριστός· «Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ
 πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἑμοί μένει», καὶ πάλιν· «Ἐὰν μὴ φάγητέ μου τὴν σάρκα
 καὶ πίητέ μου τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς»· καὶ ὁ θεὸς ἀπόστολος· «Ὁ κολ-
 10 λώμενος τῇ Κυρίῳ ἐν σῶμά ἐστιν», ὡσπερ καὶ τὸναντίον «Οἱ μακρύνοντες ἑαυτοῦς
 ἀπὸ σοῦ ἀπολούνται», Δαβὶδ φησὶν ὁ πρῶτατος. ἐβουλόμεθα μὲν οὖν, ὡς εἶρηται,
 τοῦτο, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν καὶ τὸ τοῦ πράγματος δυσχερὲς οὐκ
 ἐπιτρέπομεν· «Ὁ γὰρ ἀναξίως ἐσθίει καὶ πίνει τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Ἰησοῦ ἔνοχός
 15 ἐστὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ καὶ τοῦ αἵματος», φησὶν ὁ θεὸς ἀπόστολος. φοβερὸν, ἀδελφοί
 μου, τὸ βῆμα καὶ τρέμειν τὴν μετάληψιν οὐ τοῦτο κατ' ἐμὲ ἁμαρτωλοῦς, ἀλλὰ καὶ
 τοῖς λίαν ἑαυτοῖς θαρροῦντας πέθει. ἐκείνους τὴν ἑσπέρην μόνον τρις τῆς ἐβδομάδος
 μεταληπτέον, ὅσοιπερ ἑαυτοῦς οἴδασιν καθαρεῖν τὴν ἀσυχρῶν λογισμῶν καὶ τῆς
 20 τούτων συγκαταθέσεως, ὀργῆς τε καὶ γοησιῶν ἁμαρτίας καὶ καταλαλιᾶς, ψεύδους
 καὶ γέλωτος ἀτάκτου, ἔτι <τε> μνησικαχίας, μελλῶν καὶ θυμῶν, κίσεως λογίας, τε
 25 καὶ τῶν ἁμαρτιῶν τοῖς δέ τε τοῖς εἰρημέναις ἐκπεπυκνωταῖς πάθεσι, τῆς ἐξαγορεύσεως
 δὲ καὶ μετανοίας πρὸς τὴν τούτων ἀπαύθυντον ἀποχρῆν, ἀπαξ τῆς ἐβδομάδος μετα-
 ληπτέον ἢ οὐδὲλλως, κατὰ τὴν τοῦ προσεστώτος ἁμαρτίαν δηλονότι· ἐκείνη γὰρ φροντίς
 ἐστὼ περὶ τῶν τούτων. ἀκοινώνητον δὲ τῶν αὐτῶν ἡγεῖσθαι ἄνευ τῆς ἐκείνου
 30 εἰδήσεως οὐκ ἐπαινετόν· ὁ γὰρ οὕτω ποιῶν ὡς ἴδιον ἐκπληρῶν θέλημα κατακρι-
 θήσεται. τοῖς μέντοι μεταλαμβάνειν ὀφείλοντας ἐνδεχόμενον ἐστὶ τὴν τετυπωμένην
 ἐπὶ τῇ μεταλήψει ψάλλειν ἀκολουθίαν, κοινήν τε γονυκλισίαν κοινῶς· ἀλλήλοις ποι-
 οῦντας διδόναι συγχώρησιν καὶ οὕτω τῶν ζωοποιῶν εὐχαρίστως μεταλαμβάνειν ἁγιασ-
 μάτων. ἦτω δὴ οὖν καὶ ταῦτα τοῦτον ἔχοντα τὸν τρόπον.

15. — Τὴν δ' ἐνάτην κατὰ τὰς προλαβούσας ὥρας ψάλλεσθαι χρῆ, τοῦ
 30 συμβολικοῦ κρούματος ἐπὶ ταύτην ἡμᾶς καλοῦντος. τὸν ἐσπερινὸν δὲ ἡμῶν ἢ τοῦ
 συναξαρίου διάταξις, ὅπως ὀφείλει γίνεσθαι, ἀριθίως παρίστησιν, αὐτὴν τε τὴν
 παννυχίδα καθεξῆς συνημμένως ὡς καὶ τὰ ἀποδείπνα μετὰ τὸ δεῖπνον, ἐν οἷς καὶ
 γονυκλιτέον κατὰ τὸν τύπον, ὅποτε μὴ ἑορταστέον· ἑορτὴν δὲ λέγομεν τὴν «Θεὸς
 Κύριος» κατὰ τὸν ὄρθρον ἔχουσιν. τοῦ ἀποδείπνου δὲ ψαλέντος, τοῦ τε ἱερέως τὴν
 35 συνήθη ἐπειπόντος εὐχὴν, πίπτειν ἡμᾶς ἐπὶ γόνυ καθάπερ ἐν τῇ τέλει τῆς πρώτης
 ὥρας καὶ τῷ προσεστώτι· τὸ οὖς ὑποκλίνειν· καλὸν λέγοντι· «Συγχωρήσατέ μοι ἐν
 Κυρίῳ, ἀδελφοί· ἡμαρτον γὰρ καὶ ἔργον καὶ λόγον καὶ κατὰ διάνοιαν», καὶ ἡμᾶς
 διδόναι αὐτῷ τὴν συγχώρησιν λέγοντας· «Ὁ Θεὸς συγχωρήσαι σοι», ἀλλὰ καὶ

4. τοῖς ἔσοις — 7. Joh. 6, 54. — 9. I Cor. 6, 17. — 10. Ps. 73, 27. —
 13. I Cor. 11, 27, 29. — 31. τε: δέ.

93

ἔξαιτεῖν αὐτίκα ταύτην παρ' ἐκείνου προστιθέντας τὸ «Συγχώρησον καὶ ἡμῖν αὐτός, τίμει πάτερ. ἡμάρτομεν γὰρ καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ καὶ κατὰ διάνοιαν», εἰτ' αὐθις ἐπεύχασθαι ἡμῖν ἐκείνον καὶ λέγειν· «Ὁ Θεὸς δι' εὐχῶν τῶν πατέρων ἡμῶν συγχωρήσαι πᾶσιν ὑμῖν· οὕτω τε ἀνισταμένους καὶ τὴν προσήκουσαν αὐτῷ προσκύνουσαν ἀπονέμοντας ἐν τοῖς κελλίοις ἀπιέναι, τὴν νυκτερινὴν ὑμῶν ἀκολουθίαν κατὰ τὸν τύπον ἐκτελοῦντας, καὶ οὕτως ὅλους εὐχαρίστους γινομένους καὶ εὐφροσύνης πλήρεις πνευματικῆς εἰς ὕπνον τρέπεσθαι, ἄχρις ἂν ὁ τοῦ ὠρολογίου φροντίζων τὴν ἀρμόζουσαν ἐκείθεν ὥραν μαθῶν, τῇ τε προσεστώτῃ προσελθῶν καὶ τὴν προσήκουσαν ἐξ ἐκείνου λαβὼν εὐχήν, εἶτα καὶ γεγωνοτέρῃ φωνῇ τὸ «Εὐλόγεῖτε, ἄγιοι» εὐθύθμως κεκραγώς, κρούσας τε τηγνικαῦτα κατὰ τὸ ἔθος τὸ σύμβολον καὶ φῶτα πᾶσι δούς ἐξεγειρεῖ πρὸς λειτουργίαν ὑμᾶς τῆς μεσονυκτίου ἀκολουθίας, ἣν δὴ καὶ αὐτὸς ψαλλεῖται πάντως, ποιῶν καὶ τὴν ὀφειλομένην τοῦ ναοῦ φωταψίαν καὶ οὕτω τῷ μέγα σήμαντρον διασημάνας, πρὸς δὲ καὶ τὸ χαλκοῦν, συγκαλέσει πάντας ὑμᾶς πρὸς τὴν εὐθινην δοξολογίαν, ἥσπερ καὶ τὴν ἑναρξίαν οὕτω δεόν ποιεῖν. μετὰ γάρ τοι τὴν τοῦ σιμάντρον ἐπίκρουσιν εὐλογεῖσθαι τὸν Θεόν κατὰ τοῦ τὴν ἑφημέριαν ἔχοντος ἱερέως, αὐτίκα τὸν τύπον τοῦ τιμίου σταυροῦ ἐμπροσθεν τῆς ἁγίας τραπέζης ἅμα τῇ τοῦ Θεοῦ ἀνέσει μετὰ τοῦ <ἑμμανηλοῦ ἐπισημαζέοντος, ὑμᾶς δὲ τὸ «Ἀμήν» ἐκδεχομένους τρισάγιον ψάλλειν εὐθέως μετὰ τοῦ ἑνεακαιδεκάτου καὶ εἰκοστοῦ ψαλλῶν καὶ τῶν συνήθων τροπαίων καὶ τοῦ «Κεῖρις ἔλασον» προσέχοντας ἕξουσιν ὡς αὐτός, τούτων ψαλλομένων, αὐτὸν τὸν ἑναρξίαν καὶ τὸν θεῖον ναὸν ἅπαντα καὶ πάντας θυμιᾶν, καὶ τηγνικαῦτα τῶν ἁγίων ἐμπροσθεν σταθέντα κυγκλίδων καὶ τὸν τύπον αὐθις τοῦ τιμίου σταυροῦ τῇ θυμιατρῇ σφραγίσαντα, ἅμα τῇ σφραγίδι δόξαν ἀναπέμπειν τῇ ἁγίᾳ τριάδι, οὕτως λέγοντες εἰς ἐπήκουσον «Δόξα τῇ ἁγίᾳ καὶ ὁμοουσίῳ καὶ ζωοποιῷ τριάδι πάντοτε, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν». ἀφ' οὗ τὸ «Ἀμήν» ἐκδεχόμενον τὸν ἐκκλησιαρχὴν τοῦ ἐξαψάλμου εὐθέως ἀπάρχεσθαι, σχολαίως τε καὶ ἡσύχως καὶ προσεκτικῶς, μικρὸν ἄγαν ὑποφωνοῦντα τὰ βήματα τῶν ψαλλῶν, ἵνα ἐντεθῆεν ἔχοιεν ἅπαντες ἀπροσκόπτως καὶ ἀπλανῶς αὐτὰ διεξέρχεσθαι, καὶ οὕτω μετὰ τὴν τοῦ ἐξαψάλμου ἐκπλήρωσιν ἀκολουθῶς ἐκτελεῖσθαι τὴν πᾶσαν τοῦ ὄρθρου ἀκολουθίαν, καθὼς τὸ συναξάριον διέξεισιν. οὕτω μὲν ἢ περὶ τῆς ὀλονύκτου ὑμῶν ἀκολουθίας ὑποτύπωσις.

De la confession.

16. — Δεκτέον δ' ἡμῖν καὶ περὶ τῆς ψυχροσύτιδος ἐξαγορεύσεως, ὃ δὲ περὶ τῆς τραπέζης λόγος τέως ἀναμεινάτω. δεόν τοίνυν τὸν προσεστώτα δις τῆς ἡμέρας ἐν ἰδίῳ καθῆσθαι τόπῳ καὶ παντὸς οὐτινοσοῦν ἀφήμενον ἔργου καὶ πάσης οἰκονομικῆς ὀχλήσεώς τε καὶ διατάξεως φροντίδα ποιεῖσθαι ἐπιμελεστάτην ἀκροᾶσθαι τῶν βουλομένων ἐξομολογεῖσθαι καὶ ἐκάστην ἄρμοδιαν τὴν ἱατροίαν ἐπιτιθένα· εἶναι δὲ τὸν ἕνα καιρὸν ἐπιτρέπομεν μετὰ τὸ ἄρξασθαι τῆς ὄρθρινης δοξολογίας, ἐν ᾗ τοὺς διηνεκῶς διάγοντας ἐν τῇ μονῇ καὶ μὴ τισι διακονίαις προσασχολουμένους θεραπεύσει, μετὰ δὲ τὰ ἀπόδειπνα τοὺς ἔσω τε καὶ ἔξω διακονητὰς ἱατροῦσι παρόντας. ἐφείσθω δὲ τούτῳ μὴ ἀδειάζοντι ἴσως, ἴσως ἐπεὶ καὶ ἡ ἀδελφότης πεπληθύνεται,

προτρέπειν καὶ οἷς ἂν βούλοιο τῶν ἱερέων τε καὶ διακόνων, ἔτι δὲ καὶ τισι τῶν εὐλαβεστέρων ἀδελφῶν μοναχῶν τῶν πλειόνων καὶ ἀγροικότερων λογισμοὺς δέχεσθαι, λογισμοὺς δὲ τοὺς ἡσυχασταὶ καὶ ὥραι ὑμῖν ἐνοχλοῦντας, οὓς δὴ πάντως εὐδιαλύτους ὄντας καὶ μὴ τὴν ἔχλησιν στερροτέραν πεποιημένους, καὶ ἀφιέναι τούτοις καὶ συγ-
 5 χωρεῖν τοὺς δὲ γε ἰατρείας δεομένους καὶ ἐπιμελείας πρὸς τὸν προσετώτα τοὺς δεχομένους ἀναφέρειν, ἀκείνους κατάλληλον τὴν θεραπείαν ἐργάσαιτο. εἰ τοίνυν ἐξομολογούμενοι οὐδὲν ἀποκρύψουσι <ἐνδοιάζοντες ἴσως, εἰ τοὺς σφῶν λογισμοὺς ἐπιμελείας δεομένους εἰδεῖν, ἀλλὰ πάντα καθαρῶς πρὸς τὸν λαχόντα ἐκκαλύψουσι>. πλὴν ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτοὺς εἰπεῖν ἡμᾶς τὰ εἰκότα καλόν.

17. — Τοιγαροῦν καὶ ὑμεῖς, ἀδελφοί, τὸν προσετώτα βλέποντες πρὸς τὸ Exhortation
la
confession. καλὸν τοῦτο καὶ λίαν ψυχοφελὲς διακόνημα σπεύδοντα, τρέχετε καὶ αὐτοί, τρέχετε, καὶ τὸν γαληνότατον τοῦτον καὶ ψυχρῶστην λιμένα σπουδαίως καταλαμβάνετε καὶ πᾶν τοῦ νοῦς ὑμῶν ψυχοβλαβὲς κίνημά τε καὶ ἐνθύμιον καθαρῶς τε καὶ ἀπερικαλύπτως ἀποκαλύπτετε, ὡς ἐνώπιον Θεοῦ καὶ οὐκ ἀνθρώπου ποιοῦντες τὴν ἐξομολόγησιν. Θεῷ δὲ μᾶλλον ὁ σπουδάζων ψεύδεται, ἢ τῶν ἄλλων καὶ τοῦ ψεύδε-
 15 σθαι δίκην ἀπαιτηθήσεται· ἄπολεις γὰρ ἐκείνους τὸν ψαλλόμενος, πάντας τοὺς λαλοῦντας τὸ ψεῦδος». ἀδελῶς τοίνυν ἐξομολογήσασθε καὶ ἀπὸ τῆς γνωσιμαχίας, πάσης ἀκαθαρσίας, παραχῆς καὶ ὀχλήσεως τὰς ἐαυτῶν εἰσάγοντας ἀπὸ τῶν αἰσθημάτων καὶ ἀλλόθεν, ὡς δὲ εὐελπί ἐπιμαχόμενοι, καὶ μὴ καταχίτηται τῆς σωματικῆς
 20 ἐξομολογήσεως (δὲ μὴ ἰακτῆρους αἰτιατῆρος παροξυσμῷ τυχὸν ἐπιπίπτοντος ἢ τινος ἐτέρως ἀμφιβολίας, ἐαυτοὺς δὲ ἀναίτιους καθέμενοι καὶ κόπας μᾶλλον ζητοῦντες, οὐκ ἐξαγορεύοντες· μὴδὲ περὶ τῶν συμπιπτουσῶν ἐπιμαχίῶν τῶν σωματικῶν λέγοιτε· τούτων γὰρ ἅπας καιρὸς, νυνὶ δὲ καιρὸς ἐξαγορεύσεως καὶ ἰατρείας τῶν ψυχῶν ὑμῶν. καὶ εἰ μὲν περὶ τινος παροξυσμοῦ λέγειν ὀφείλετε, πᾶσαν τὴν μέμφιν καὶ
 25 ἐπιρρίπτειν εἰ δὲ περὶ τινων ἄλλων παθῶν, καὶ ταῦτα καθαρῶς ἐκπομπέετε, ἵν' ἔχητε καρποῦσθαι καὶ τὴν ἐντεῦθεν διττὴν ὠφέλειαν, τό τε πρὸς καθαρὰν τῆς ψυχῆς ἵεναι ὑγίειαν καὶ <τὸ> τὴν ὑφοποῖον ταπεινώσιν περιβάλλεσθαι, ἣν ἔχοντες ὅμοιοι ἐσόμεθα τῷ Θεῷ τῷ Ἀμάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρὸς εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ»
 30 λέγοντι· τί δ' ἄλλο ἂν εἴη τεκμήριον τοῦ πρῶου καὶ ταπεινοῦ τῇ καρδίᾳ ἢ δηλονότι τὸ φέρειν πᾶσαν θλίψιν γενναίως καὶ ἐαυτῷ μέμψασθαι; τοσοῦτον ἄρα καλὸν ἢ ἀληθὲς ἐξαγόρευσις, ἣς ἄνευ οὐκ οἶμαι τινα σωτηρίας τυχεῖν. τὸν τοίνυν οὐκ ἐξαγορεύοντα τῷ τῆς ἀκοινωνησίας ἐπιτιμῷ παρὰ τοῦ προσετώτου καθυποβάλλεσθαι δεόν ἐκρίναμεν καὶ ὀρίσαμεν, ἕως ἂν ἐαυτοῦ γενόμενος καὶ τοῦ κρείττονος πάντα
 35 τὰ σφαιερὰ τε καὶ βλαβερὰ ἐξομολογήσασθε μελετήματα. ἔδει μὲν οὖν καὶ τῆς μονῆς αὐτὸν ἐξωθεῖν καὶ οἷόν τι σεσηπὸς ἀποκόπτειν μέλος καὶ ὡσπερ τραῦμα δυσ-
 ἴατον ἢ καὶ παντελῶς ἀνάατον ἐξαίρειν τε καὶ ἀπορρίπτειν, ἀλλ' ἢ τοῦ μέλλοντος ἀδηλία καὶ ἢ τοῦ ἴσως ποτὲ ἐπιγνώσθαι ἐαυτὸν προσδοκίᾳ τοῦ τοιοῦτου βουλήματος ἡμᾶς ἀνεχαίτισεν ὑποκείσθαι μέντοι αὐτὸν τῷ τῆς ἀκοινωνησίας ἐπιτιμῷ καὶ λίαν

ἐπωφαλές, ὡς ἀνυσιμωτάτη· ποῖον γὰρ αὐτῷ κέρδος τῆς ἐνταῦθα διατριβῆς; τί δὲ
καὶ τὸ ὄφελος ἐκ τοῦ μὴ ἐξαγορεύειν; ἢ οὐχὶ μᾶλλον βλάβη καὶ ἔλεθος καὶ
διηνεκίης τοῦ κακοῦ μελέτη καὶ πᾶν ὅτιοῦν φέρον τῇ ψυχῇ ἀπώλειαν ἐπιγίνεται;
ὡς τοίνυν ἀρρωστοῦντά τινα ἢ τραύματα ἔχοντα, κρύπτοντά τε ταῦτα τῷ ἱατρῷ
δύσκολον πρὸς υἰγίειαν ἐπανελθεῖν, οὕτω δὴ καὶ πολλῶν μᾶλλον χαλεπώτερον τὴν
τῆς ψυχῆς υἰγίειαν λήψασθαι ποτε τὸν μὴ ἐξαγορεύοντα. καὶ τούτου μάρτυς ὁ θεῖος
Βασίλειος οὕτω πως λέγων· «Χρὴ τὸν ὑποταττόμενον, εἰ μέλλοι ἀρμόζουσαν προκοπὴν
ἐπιδειξασθαι καὶ ἐν ἔξει γενέσθαι τῆς κατὰ πρόσταξιν τοῦ Κυρίου ἐντολῆς, μὴδὲν
φυλάσσειν ἀπόκρυφον κίνημα τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ γυμνὰ πάντα παριστᾶν τὰ ἀπόκρυφα
τῆς καρδίας τῷ προστώτῳ αὐτοῦ». οὕτω γὰρ ποιῶντες, ἀδελφοί, οὐ μόνον τῶν οἰκείων
σφαλμάτων ἀπολυτρούμεθα, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐξῆς βεβαιώτερον ἔξομεν· φησὶν <γὰρ> ὁ
τῆς Κλίμακος· «Μώλωπες θριαμβευόμενοι οὐ προκόψουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον, ἀλλ' ἰαθή-
σονται», καὶ αὖθις· «Ψυχὴ ἐξαγόρευσι ἐννοουμένη ὡς ὑπὸ χαλίνου ὑπὸ ταύτης
κατέχεται μὴ ἐξαμαρτάνειν». οὕτως ἄγαν ὠφέλιμος ἡ τῶν ἰδίων σφαλμάτων φανέ-
ρσις. λοιπὸν πρόθυμοι προθύμως ἅπαντες ἐπὶ τὰς ἐπιτάξεις ἀσπάζομεν. 15

Double
confession.

18. — Τὴν μὲν οὖν καθημερινὴν ἐξαγόρευσιν οὕτω διαταττόμεθα γίνεσθαι,
αὐτῷ τε δηλονότι τῷ προστώτῳ καὶ τοῖς ἐξέτι ἐν αὐτοῖς ἐπιτήδειοι πρὸς τὸ δέχεσθαι
λογισμοὺς δόξειεν· τὴν δὲ γε πρώτων καὶ μετὰ τὴν ἐξαγόρευσιν, ἣν ἄρα τὴν κο-
μικὴν ἀπεκαλλόμενοι πρὸς τὰ ἐξαγορεύοντα ἐξεκόμεν, τῷ προστώτῳ μόνῳ καὶ μὴ τῷ
ἄλλῳ ἀντιθέτον, ἵν' ἔχοι πάντας αὐτὰ εἶδέναι καὶ ἀρμολογῶν τὰ φάρμακα ἐκαστῷ
κεραννύειν. καὶ ταῦτα μὲν δὴ οὕτω 20

Jeunes
et vieilles.

19. — Περὶ δὲ τῆς τῶν ἁγίων γρηγορῶν ἀκολουθίας τὸ συναξάριον ὑμῖν
ἀκριβέστατα ὑποθήσει, καθ' ὃ καὶ ποιητέον ἐν αὐταῖς πάντοτε καὶ τὰς ἀγρυπνίας
δὲ κατὰ τὸν ὀφειλόμενον τύπον γίνεσθαι ἐν πάσῃ δεσποτικῇ ἑορτῇ.

Corps
et âme d'un
monastère.

20. — Καιρὸς ἂν εἴη λοιπὸν καὶ τραπέζης ἐπιμνησθῆναι καὶ βρώσεως καὶ 25
τῶν λοιπῶν ὅσαπερ τὴν σύστασιν τῷ σώματι ταμιεύονται· ὡςπερ γὰρ ἡμεῖς ἐκ δύο
συγκείμεθα, ψυχῆς λέγω καὶ σώματος, οὕτω δὴ καὶ τὰ τῆς μονῆς καὶ ψυχῆ μὲν
εἰκότως ἂν νομίζοιτο ἢ ἐν ψαλμῶδι πᾶσα θεοσπερηγῆς ἀκολουθία, σῶμα δὲ αὐτῆ
τε ἢ μονῆ καὶ ὅσα τῆς ἡμῶν λυσιτελεῖ σώμασιν. ἐπεὶ τοίνυν ἀρκούντως ἤδη σὺν
Θεῷ περὶ τῆς αὐτῆς ψυχῆς εἴπομεν, πρέπον ἐστὶ καὶ περὶ τῶν τῷ σώματι ταύτης 30
διαφερόντων εἰπεῖν, τὴν τε τῶν τροφῶν διαίταν διατυπώσασθαι καὶ ἄλλα, ὅσα τὴν
τῆς μονῆς σύστασιν διαρκεστέραν περιμνηστέονται, ἀκριβέστερον ἐκθέσθαι ὑμῖν, ὧν
οὐκ ἔλαττον φροντίξεν χρεῶν τὸν αὐξάνειν ἐθέλοντα τὴν οἰκείαν μονήν. λεγέσθω τοίνυν
καὶ ταῦτα καὶ τοῖς ἐμοὶ ποθουμένοις πατράσι καὶ ἀδελφοῖς εἰκότως παραδιδοσθαι.

Le repas de
midi.

21. — Μετὰ τὸ γενέσθαι τὸν συνήθη διακλισμὸν ἐν τῷ νάρθηκι, τῆς θείας 35
ἤδη περαιωθείσης λειτουργίας, δέον ἅπαντας ξυνηγμένους ἐνταυθοῖ καθῆσθαι, ἐκδε-
χομένους τὴν ἐν τῇ τραπέζῃ πρόσκλησιν τὴν διὰ τοῦ κρούματος τοῦ τραπεζικοῦ
συμβόλου γινόμενην· κρουσθέντος δὲ τοῦ συμβόλου, εὐθὺς ἅμα τῷ ἱερουργήσαντι ἱερεῖ

7. Βασίλειος· ἀπόστολος. Le texte est de S. Basile, Patr. Gr. 31, 985 d. —
9. τῆς· τοῖς. — 12. Patr. Gr. 88, 681 b. — 13. Ibid. 705 c.

ἐξίνοντας προσκύνησιν τῇ προσεστώτῃ ποιεῖν, καὶ οὕτω τοῦ συνήθους ψαλμοῦ ἀρξα-
 μένους εἰς ἐπήκοον βαδίζουσιν ἐπὶ τὴν τράπεζαν, αὐτὸν τε δηλαδὴ τὸν ἡγούμενον καὶ
 πάντας, ὅσοι κατὰ τὴν πρώτην ἐστίασιν ἐν τῇ τραπέζῃ καθήσθαι τετάχονται ἀπα-
 ραλείπτως, οὕτω τε τὸ ἀριστήριον εἰσίνοντας καὶ τὸν βῆθέντα ψαλμὸν μετὰ τῆς σὺν
 5 αὐτῇ εὐχῆς ἐκπεράναντας καθῆσθαι τε κατὰ τάξιν τὴν παρὰ τοῦ προσεστώτος
 διωρισμένην καὶ τῶν παρατιθεμένων εὐχαρίστως μεταλαμβάνειν. τὸν τοίνυν τοῦ
 ψαλμοῦ καὶ τῆς εὐχαριστίας ὑστερήσαντα προσαγγέλλεσθαι παρὰ τοῦ τραπε-
 ζαρίου τῇ προσεστώτῃ, ἔρεσθαι τε αὐτὸν τὴν αἰτίαν τῆς ὑστερήσεως· καὶ εἰ μὲν
 εὐλόγος δόξειε, συγχωρεῖν, εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ γονυκλισίας ποιεῖν, ὅσας ὁ προσεστώ-
 10 βούληται. γίνεσθαι μέντοι καὶ τὴν ἐξ ἔθους ἀνάγνωσιν ἐν ταῖς ἐστιάσεσιν ἀναγκαῖον
 κατὰ τὸ σὺνήθεσ, μὴ θορυβοῦντός τινος, μὴ ταράττοντος, μὴ συγχέοντος τὴν ἐκείθεν
 ὠφέλειαν ταῖς κοσμικαῖς ὁμιλίαις καὶ ἀργολογίαις, μόνου τοῦ προσεστώτος, εἴ τι βού-
 ληται, λέγοντος φειδομένως καὶ τοῦ ἴσως ἐρωτωμένου παρ' αὐτοῦ τὴν ἀπόκρισιν ὁμοίως
 ποιουμένου, εἰ δυνατόν, ἐν ὀλίγοις τισὶ καὶ συντετριμμένοις ῥήμασιν. εἰ δέ τις εἴη
 15 ταράττων καὶ ταραττόμενος, θορυβῶν καὶ θορυβοῦμενος, τὴν ἀνάγνωσιν τε συγχέων
 ἐκ τῆς ἀκαίρου καὶ ἀπρεποῦς ὁμιλίας, κατασφραγίσθω παρὰ τοῦ τραπεζαρίου εἰ
 <δ', ὅπερ ἀπειή>, μὴδ' αὐτοῦ τοῦ σφραγίσθαι λόγον περὶ αὐτοῦ ὁ θορυβοῦμενος, τῆς
 τραπέζης καὶ ἄκων ἐξεγειρέσθω καὶ τῇ τῆς ἀσπίδος ἐπιτιμίᾳ ὑποβαλλέσθω ἢ
 καὶ ἐτέρῃ σφραγισέσθω, καθὼς ὁ προσεστώτος βούληται.
 20 Πρωτοκαθεδρίας οὖν ἐνεσθὲν ὁδολογίας εἰπεῖν ἀνεχόμεθα πρὸ γὰρ
 ἂν καὶ εἴη τοῦτο δεκτόν, ἄνδρας κατὰ Θεὸν γινώσκοντας ἕλως ἐρίζουσιν περὶ καθέδρας
 ἐπίσης τοῖς κατὰ κόσμον ἐντεῦθεν ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἄλλων ὑπερέχοντας ἀποδεικνύειν
 σπουδάζουσιν, οἷα περὶ τὴν ματαίαν δόξαν καὶ τῇ Θεῷ μεμισημένην ἐπιτοημένοις;
 «Βδέλυγμα γὰρ <παρὰ> Κυρίου πᾶς ὑψηλοκάρδιος», φησὶν ἡ θεία γραφή, καὶ «Κύριος
 25 ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοὶς δὲ δίδωσι χάριν». οὐκ ἔσται οὖν ἐν ὑμῖν τοῦτο,
 οὐκ ἔσται ἢ γὰρ ἂν σώας ἔχοντες τὰς φρένας προκρίνητε τὸ βδέλυγμα ἑαυτοῦς
 παριστᾶν τῇ Κυρίῳ τοῦ λαμβάνειν χάριν παρ' αὐτοῦ καὶ ἐγγὺς ὑμῶν ἔχειν αὐτὸν
 ὡς τὴν καρδίαν συντετριμμένων ἢ τάληθές εἰπεῖν οἴκους αὐτοῦ εἶναι καὶ ἐπερά-
 στους. εἰ δὲ καὶ τις ὑμῶν (φεῦ) εὐρεθείη τούτου χάριν διαπληκτιζόμενος, χρόνους
 30 τυχὸν ἢ ἐνέργειαν προβαλλόμενος, καὶ οὐκ ἐμμένει τῇ προσταξί τοῦ προσεστώτος
 καὶ τὸν ἀποκληρωθέντα τόπον αὐτῷ στέργει, ἐντέλλομαι ἐν Κυρίῳ τὸν ἔσχατον
 αὐτῷ τόπον ἀποκληροῦν καὶ διδάσκειν τῇ κόσμῳ τὰ τοῦ κόσμου καταλιμπάνειν.
 εἰ δ' ὅπερ ἀπεικταῖον πάντως καὶ ἄκοσμον, ἔτι τε διανίσταται καὶ ἀμφιβάλλοι καὶ
 μετὰ δευτέραν καὶ τρίτην παραίνεσιν ἀδιόρθωτος μένει, διώκειν τοῦτον καὶ τῆς μονῆς
 35 καὶ καθαπερεὶ τινα φαγέδαιναν ἔξω που καὶ μακρὰν ῥίπτειν ἀφ' ὑμῶν, ὡς ἂν μὴ
 καὶ τοῖς λοιποῖς ὑμῖν τῆς ἑαυτοῦ μεταδοίη λύμης· ῥᾶον γὰρ κακίας ἢ ἀρετῆς μετα-
 λαθεῖν, ὡς τις ἔφη σοφός.

23. — Καὶ ἀριστοῦντας δὲ ὑμᾶς οὐ μεταδοτέον ἀλλήλοις βρώματός τινος
 ἢ πύματος ἄχρι γούν μικρᾶς βράνδος εἰς ψύξιν κράματος, ἀλλὰ τὸν χρεῖαν πολ-

Ne rien
 prendre sans
 permission.

λάκις τινὸς ἔχοντα τούτων ὑπανίστασθαι μάλα σεμνῶς καὶ μετ' εὐλαβείας αἰτεῖσθαι τὸν προσετώτα, οὕτω πως λέγοντα: «Εὐλόγησον, πάτερ, χρεῖα μοί ἐστι τοῦδε». ἂν μὲν οὖν ἐκείνος προστάξειε, λαμβάνειν καλῶς τὸ χρειώδες· ἂν δὲ μὴ, συστῆλαιν πάλιν ἑαυτὸν καὶ σιωπῇ καθῆσθαι εὐχαριστοῦντα. τούτο δὲ ποιούμεν οὐ φειδῶς τινος καὶ σκιφότητος ἕνεκα, ὡς τινες οἴονται (μηδὲ γὰρ ἔσται ἡμῖν 5 τούτο, ὡς τοσοῦτον περιέχεσθαι τῶν βρόντων, ἵνα ταῦτα τῆς τῶν ἀδελφῶν προκρίνομεν ἀναπαύσεως· τίνος γὰρ ἂν χάριν ταῦτα κτᾶσθαι σπουδάσωμεν, μὴ πρὸς τὴν ὑμῶν τυγχάνοντα θεραπείαν, ὡς εἴρηται, ἀδελφοί μου;), ἀλλὰ τὸ εὐλαβῆς κἂν τούτῳ καὶ εὐτακτον ὑμῖν μνηστεύομενοι, ἵνα μὴ χῶραν ἐντεῦθεν ἢ τῶν πολλῶν βραθυμῖα λαβοῦσα τὴν ὄλην τῆς τραπέζης τάξιν συγγέοι καὶ οὐδὲν τι 10 τῶν ἀπαιδεύτων καὶ ἀνευλαθῶν ἐσόμεθα διαφέροντες, οἳ ἐν τῇ πίνοι ἀλλήλοισι φιλοτιμούμενοι καὶ δεξιούμενοι ταῖς προπόσεσι τε καὶ ἀντιπόσεσι τῆς τοῦ θελήματος προκρίσεως περικόπτονται παρ' ἡμῶν πρὸς τούτους δὲ καὶ τὴν τῶν πολλῶν ἐκριζοῦμεν ἀκρασίαν καὶ διδάσκωμεν ὀλίγοις ἀρκεῖσθαι καὶ τοῖς ἀναγκαίοις, ἅμα δὲ καὶ τοὺς τῆς ἐγκρατείας πλέκομεν στεφάνους ὑμῖν, ἀλλὰ καὶ τοῦ λάθρα γινόμενου σκο- 15 τώδους ἔργου καὶ ἀφανοῦς, ἵνα μὴ λέγω καὶ κλοπευτικοῦ, ὑμᾶς ἀπάγωμεν. τί δέ; οὐ σκίτους ἔργον τὸ κρυφῇ γινόμενον, παντὶ πᾶσι δῆλον καὶ τούτο καὶ τὸ κατὰ Ἰωάννην θεῖον εὐαγγέλιον διατρῶναι οὕτως ἔργον. «Πᾶς ὁ φαῦλα πράσων οὖν ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχῆται ὑπὸ τοῦ φωτός τὰ ἔργα αὐτοῦ τὰ πο- νηρά», καὶ ὁ ἀπόστρατος: «Πᾶν τὸ φανερούμενον φῶς ἐστίν», ὡς δηλοῦντος τοῦ 20 λήθους, ἔστι τὸ μὴ φανερούμενον σκίτος ἀντικρως τίνος οὖν χάριν, ὡ ἀδελφεῖ μου, τὸ τοῦ φωτός ἀφελὲς ἔργον τὸ τοῦ σκίτους πείθει ἀιδεῖσθαι, φησὶν, αἰτῶν. τοῦναντίον μὲν οὖν ποιῶν καὶ ὁ μισεῖ ὁ Θεὸς οὐκ ἀγαπᾷ καὶ ὑπὲρ τοῦ καλοῦ ἐπιδοιάζει; μὴ σύ γε, παρακαλῶ, ἀλλὰ τούτο πολλοὺς ἀγαπᾷ ποιῶντας καὶ τὴν ἑαυτῶν πατοῦντας συνείδησιν καὶ λανθάνειν δοκοῦντας, ὅπερ μου καὶ μέσης αὐτῆς ἄπτεται καρδίας, καὶ 25 θρηγεῖν αὐτοὺς οὐ παραιτοῦμαι, ὅτι περ οὕτω κακῶς ἔχοντες ἀναισθητοῦσιν (οἱμοί) καὶ οὐδὲ τὸ πάθος ἀποκαλύπτουσιν οἷς ἴλεως γένοιτο Κύριος καὶ πρὸς τὸ συμφέρον ὁ συμφερόντως τὰ πάντα οἰκονομῶν αὐτοὺς ὁδηγήσει. ἡμῖν δὲ ἵτεον ὅθεν ἐξέβημεν.

Repas
du soir et
seconde
table.

24. — Ἀριστήσαντας οὖν καὶ τὴν ἐξ ἔθους εὐχαριστίαν εἰπόντας καὶ ἀνα- στάντας ψάλλειν τὴν κατὰ τὸν τύπον ἀκολουθῆσαν μετὰ τῆς εὐχῆς, καὶ οὕτως 30 πρὸς τὰς ἑαυτῶν ἀπιέναι κέλλας, καὶ κατὰ τὸ δεῖπνον δέ, εἴ τις βουλόμενος δειπνήσει ὑστερήσει τῆς εὐχαριστίας, τῇ ὁμοίῳ ὑποπέσεται ἐπιτιμίῳ τοῦ κατὰ τὸ ἀρι- στον ὑστερήσαντος, ἐρωτώμενος δηλαδὴ καὶ τὴν αἰτίαν μὴ ἔχων εὐλογον· ὁ μέντοι δι' ἐγκράτειαν μὴ εισῶν ἐν τῇ δείπνῳ ἀνένοχος, ἄρτος τοίνυν δειπνοῦσιν ὑμῖν μόνος παρατεθήσεται καὶ οὗτος βραχύς· ἂν δὲ τινες καὶ μικραὶ ὀπῶραι κατὰ γνώμην τοῦ 35 προσετώτος, καὶ τούτων εὐχαρίστως μεταληπτέον τὸ μέντοι πόμα μετὰ τοῦ μελίζουτος δοθήσεται κρασοβολίου κατὰ τὸν τύπον. εἰ μὲν οὖν ἄρα τις ἐορτῇ παρά τινος τῶν ἀδελφῶν ἐορταζομένη τύχοι εἰδήσει τοῦ προσετώτος, οὐ τούτον φυλακτέον ἐν τῇ

5. σκιφότης, variante de σκιφότης, *parcimonie sordide, lésinerie*. — ὑμῖν. — 6. προκρίνομεν. — 18. Ioh. 3, 20. — 20. Eph. 5, 13. — 23. ἀιδῆ.

δείπνῃ τὸν κανόνα, ἀλλ' ὡς ἔσται τῷ ἑορτάζοντι βουλευτόν, οὕτω δεῖ ποιεῖν. εἰσιέναι
 τε τὸν ἐπιστημονάρχην ἐν ταῖς δευτέραις ἐστίασεσιν καὶ ἔρουνα, εἴ τινες ὀφείλοντες
 ἐν ταῖς πρώταις ἐστιαθῆναι παρελείφθησαν καὶ ἔτου χάριν ἢ παράλειψις· καὶ εἰ
 μὲν ἢ πρόφασις εὐλογος, ἀνάτιοι, εἰ δ' ἄνευ λόγου, μὴ ἔαν αὐτοὺς ἐσθῆιν ἐντελλό-
 5 μεθα· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοῦτο ἐπαινετόν, τὸ ἄνευ εὐλόγου αἰτίας ὑστερῆζειν ἐν ταῖς
 ἐστίασεσιν· τοῦτό τοι καὶ κολαστέον αὐτὸ καὶ ἀποτρεπτέον εἰς δύναμιν πάντοτε. ταῦτα
 μὲν οὖν ἐν ταῖς λιταῖς ἡμέραις τοῦ ἑνιαυτοῦ.

25. — Ἐν δὲ τοῖς ταῖς τῶν ἁγίων νηστειῶν οὐχ οὕτως, καὶ πρό γε τῶν
 ἄλλων ἐν τῇ πρώτῃ καὶ μεγίστῃ, ἧς κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν, ἦγουν τὴν δευ-
 10 τέραν τῆς πρώτης ἑβδομάδος, μήθ' ἱερουργητέον μήτε τραπέζης φροντιστέον ἢ βρώ-
 σεως· ταῖς μέντοι ἑξῆς ἡμέραις τῆς αὐτῆς ἑβδομάδος καὶ τραπέζης ἐπιμελητέον καὶ
 βρώσεως τὸν αἰρούμενον μεταληπτέον, ἧτις δὴ ἔστω ἐξ ὀσπρίων διαθρόχων καὶ ὀμῶν
 τινων ἰσως λαχάνων καὶ ὀπωρῶν, τὸ δὲ πόμα θερμὸν ὕδωρ κυμίνῃ συνηρυμένον.
 ταῦτα δὴ ἄχρι τῆς παρασκευῆς· ἐν ταύτῃ δὲ ἐψηγὰ τινὰ βρωτέον ὑμᾶς ἐδέσματα
 15 δύο ἐλαίου ἀμέτοχα, οἷον τε ποτέον κρεῖττονα μετὰ τοῦ μελιζονος ἑξαγίου δεδομένον
 διὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Θεοδοῦτου, ἣν ὁ προσετώς ὀφείλει ἐπι-
 τελεῖν χρεωστικῶς καὶ παρακαλεῖν ὑμᾶς· εἰ δέ τις καὶ ἕτερος ἐπιτελεῖν αὐτὴν βού-
 ληται, τούτῃ διδάμεν ἄδειαν καὶ ὁσπρίων ἐδέσματα κατὰ τὴν τοῦ σαββάτου ἡμέραν
 τὴν ἀδαφώγητα ἐστὶν, ἧθῆσι δὲ οὐκ οὐκ ἔχουσιν γρηγορεῖν, τῇ μὲν δὴ πρώτῃ ἑβδομάδι τῆς
 20 ἁγίας ~~καὶ~~ μεγάλης τεσσαρακοστῆς ἐνταῖς ἡμῶν διανύσθη.

26. — Τοῖς δὲ σαββάτοις πᾶσι καὶ ταῖς κυριακαῖς τῆς αὐτῆς ἁγίας νη-
 στείας δύο παρατιθέσθω ὑμῖν ἐδέσματα μαγειρευτὰ μετέχοντα ἐλαίου, διδόσθω δὲ
 καὶ εἰς πόσιν τὸ σύνθηδες μέγα κρασοδόσιον· τὸ δ' αὐτὸ γινέσθω καὶ τῇ τετράδι
 τῆς μεσσηνηστήμου καὶ τῇ πέμπτῃ τοῦ μεγάλου κανόνος· ταῖς δὲ γε τρίταις καὶ
 25 πέμπταις ἄλλαις δύο μὲν ἐδέσματα μαγειρευτὰ παρατεθήσονται ὑμῖν, οὐ μὴν δὲ καὶ
 ἀμφοτέρα ἐλαίου μετέχοντα, ἀλλ' ἢ μόνον τὸ ἓν, καὶ οἶνος δὲ τῷ ἐλάττονι ἑξαγίῳ
 μετρούμενος, ὅπερ ἔστι τὸ ἦμισυ τοῦ μελιζονος. τὰς τοίνυν ἄλλας ἡμέρας, δευτέρας
 φημί καὶ τετράδας καὶ παρασκευάς, οὐκ οὐκ ὑμᾶς μαγειρευτοῦ τινος ἢ καὶ οἴνου
 μεταληπτέον, ἀλλ' ἢ μόνον κυάμων ἐφθῶν καὶ μικρῶν τινων ὀπωρῶν, εἴπερ εἰσὶ, καὶ
 30 τοῦ κυμνάτου θερμοῦ ὕδατος. ἂν δὲ τούτων μᾶ τύχοι τὴν μνήμην συνδραμῆιν τῆς
 εὐρέσεως τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου ἢ τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα, καταλυ-
 τέον καὶ δύο ἐδέσμασιν ἐλαίου μετόχοις ἐστιατέον καὶ οἴνου μεταληπτέον τῷ μελιζονι
 μετρούμενου ἑξαγίῳ· καὶ ἰχθύων δέ, εἴπερ τις ἐκ φιλοχρίστων πεμφθείη παράκλησις,
 ἀποχευτέον, οὐ μέντοι οἴκοθεν ὀφωνητέον ἐξεπίτηδες. καὶ ἐν μιᾷ δὲ τῶν τῆς πρώτης
 35 ἑβδομάδος ἡμερῶν μίαν τούτων τῶν μνημονευθεισῶν ἡμερῶν φθάσασαν τελεσθῆναι
 τιμητέον καὶ παρακλητέον ὑμᾶς, οὐ κατὰ τὰς προλεχθείσας παρακλησεις, ἀλλ' ἢ
 μόνῃ οἴνῃ τῷ διὰ τοῦ μελιζονος ἑξαγίου καὶ γρούτῃ. τὰς ἄλλας τοίνυν πάσας ἡμέρας
 τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς οὐκ ἐξέσται ὑμῖν ἰχθυοφαγῆναι τὸ σύνολον, οὐδ' ἂν πα-

Régime de
la première
semaine
du grand
carême.Autres
semaines
du grand
carême.

5. ἄνευ λόγου. — 9. ἐν τῇ: ἢ, et les mots suivants au nominatif. — 11. ἑξῆς: ἑξ. —
 34. ἐξωνητέον; cf. l. 29. — 35. μνηστευθεισῶν. — 37. τῷ: τόν.

ράκλησις ἵσως πειμφθείη παρά τινος· ἂν τοίνυν αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ παρακαλῶν ὑμᾶς μεθ' ὑμῶν ἐστιασόμενος ἴκοιτο, τότε δὴ καὶ τοῦτο καταλυτέον διὰ τὴν διάκρισιν, ἵνα μὴ φανῶμεν τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες.

Adoucis-
sments à l'An-
nonciation
et à la
Purification.

27. — Τῆς δὲ ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἐπιστάσης, λαμπρῶς ἑορταστέον εἰς δύναμιν καὶ ἰχθύων μεταληπτέον οἰκοθεν ὠφωμισμένον καὶ οἴνου ποτέον μετὰ τοῦ μελλζονος κρασοβολίου, οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ τὴν αὔριον, εἴ τι λείψανον τῆς χθεινῆς τραπέζης, βρωτέον ὑμῖν καὶ οἶνον ποτέον ὁμοίως· καὶ ἰχθύων δὲ μὴ παραλειφθέντων, τὰ ἐλαιώδη δύο ἐδέσματα τὸ τῆς ἑορτῆς ἐκπληρωτέον κατὰ τὰς λοιπὰς ἀπολελυμένας ἡμέρας. ἰχθυοφαγήσομεν δὲ ἐν τῇ ἀγίᾳ ταύτῃ ἑορτῇ, ὡς εἴρηται, ἂν μὴ τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ ἑβδομάδι συνδράμοι· τότε γὰρ τοῖς ὄστρακο- δέρμοις μόνους χρῆσάμεθα, μᾶλλον δὲ παρακληθησόμεθα διὰ τὴν ἑορτήν, ἐπεὶ τὰς τρεῖς ἡμέρας ταύτης τῆς ἑβδομάδος, ἤγγου δευτέραν, τρίτην καὶ τετάρτα, ἐπίσης ταῖς τῆς πρώτης διάγειν εἰκόσ, ὄσπρις τισὶ διαθρόχοις καὶ λαχάνοις ὡμοῖς καὶ ὀπώραις ταῖς παρατυχούσαις ἀρκουμένους καὶ τῶν κυμινάτω θερμῷ πύματι. εἰ δὲ ἢ προδηλωθεῖσα ἀγία ἑορτὴ ταύταις συνδράμοι, τῶν ὄστρακοδέρμων, ὡς ἔφημεν, καὶ οὐκ ἰχθύων μεταληψόμεθα, οἶνον τε πίομεθα καὶ μελλζονο κρασοβολίῳ καὶ τὰ εἰκότα τῇ ἑορτῇ πάντα ποιήσομεν, κἂν τε τῇ μεγάλῃ ἑορτῇ συνδράμοι, κἂν τε τῇ μεγάλῃ παρασκευῇ, κἂν αὐτῇ τῇ μόνῃ μεγάλῃ ἀγίᾳ σαββάτῳ. τὸν αὐτὸν δὲ κανόνα φυλάξομεν καὶ ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς Ἐπιπέτης ἀντιπροσέση πολλάκις κατὰ τὴν πρώτην ἑβδομάδα ὡσαύτως καὶ τῇ αὔριον τῇ μετῴμῃ τοῦ ἀγίου καὶ θεοδόχου Σπυριδίου, ἢ ἐστιασίαις ὑμῖν ἔσται ἐν τε τοῖς ἐδέσμασι καὶ τῷ οἴνῳ τῇ μέντοι <ἀγία> παρασκευῇ οὐδόλως μαγειρευτέον, λαχάνων δὲ τῶν ὡμῶν καὶ ὀπωρῶν καὶ οἴνου μεταληπτέον τῷ μελλζονι διδομένου ἐξαγίῳ διὰ τὸν εὐαγγελισμὸν ἀγρυπνίας κόπον ἐν δὲ τῇ ἀγίᾳ σαββάτῳ ἀπέστω πᾶσα μέριμνα περισπασμῶν ἐμποιοῦσα, μόνος δὲ διακλυσμὸς γινέσθω κατὰ τὸ ἔθος.

Carême des
Apôtres et
de Noël.

28. — Τοῦτον μὲν δὴ τὸν τρόπον ἢ ἐν τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ διαίτα τῶν τροφῶν ὑμῶν ἐχέτω, τῆς περὶ τῶν ἀσθενούντων φροντίδος τῇ διακρίσει τοῦ προεστῶτος ἀνατεθείσης. ἀμέλει γοῦν τὰ δὴ τῆς τῶν ἀγίων ἀποστόλων αὐτίκα διατυπώσομεν. μετὰ τὸ τελεσθῆναι <τὴν> πᾶσαν ἀκολουθίαν τῶν τε ὥρων καὶ τῆς θείας ἱερουργίας, ὡς τὸ συναξάριον ἔξεισι, καλεῖτω ὑμᾶς ἢ τράπεζα κατὰ τὸν ἀνωτέρω διαταγέντα τύπον, ἑβδόμης ὥρας ἐνισταμένης, ἐν ἣ καὶ δύο ἐδέσματα σὺν ἐλαίῳ ἐψητὰ ὑμῖν ἐσθιέσθω καὶ οἶνος πινέσθω διὰ τοῦ μελλζονος ἐξαγίου. ἀλλὰ καὶ δεῖπνος παρατιθέσθω ἄρτου σμικρόν τι τρύφος καὶ οἶνος ὁμοίως ὁ διὰ τοῦ μελλζονος διὰ τὸ καυσῶδες καὶ ξηραντικὸν τοῦ καιροῦ, οὐ μέντοι καὶ ἰχθυοφαγήσομεν οἰκοθεν ἂν δὲ τις <ἴσι> παράκλησις, μεταληπτέον εὐχαριστοῦντας· ἐν γὰρ ταῖς δυσὶ ταύταις

3. ἵνα μὴ — νηστεύοντες, cf. Mat. 6, 16. — 9. ἰχθυοφαγήσομεν. — 11. χρῆσάμεθα. — 16. πίομεν. — 25. δὲ om., mais sa place laissée en blanc. — 29. ἀμέλει. — τὰ δὴ τῆς: τῆς δέ. — 30. Après διατυπώσομεν, ces mots: τότε χρῆ προσεῖναι τοὺς μοναχοὺς εἰς τὴν τράπεζαν: je les tiens pour un titre en lisant au début τότε au lieu de τότε. — 36. La place de ἴσι en blanc.

100

ἤττοι τεσσαρακοσταῖς τοῦτο κωλύειν οὐ δίκαιον. καὶ ἡ τῶν ἁγίων Χριστουγέννων
 τεσσαρακοστὴ ὁμοία ἔσται τῇ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἐν τε ταῖς βρώσεσι καὶ ταῖς
 πόσεσι, μετὰ τὸ πληρωθῆναι δηλαδὴ τὴν πᾶσαν ἀκολουθίαν κατὰ τὸ συναξάριον,
 δύο τοῦτοις μόνους παραλλάττουσα, τῇ τε μὴ καθ' ἑκάστην ἱερουργεῖν, ὅποτε δὴ καὶ
 νηστεία ἄγοιτο (οὐ γὰρ ἀρκεῖ ἡ ἡμέρα, μικρὰ τις οὔσα), καὶ τῇ ἄπαξ ἐστιασθαι
 ἐννάτη γὰρ ὥρα τὴν ἐστίασιν ὑμῖν παραθήσει, νηστείας ἀγομένης, ὡς εἴρηται νη-
 στεία δὲ εἶη πάντως, ὅποτε μὴ «Θεὸς κύριος» ἐν τῇ ὄρθρῳ, ἀλλὰ «Ἀλληλοῦτα»
 ψάλλοιτο. οὕτως καὶ ταῦτα ἐχέτω.

29. — Πᾶσαι μὲν οὖν αἱ θεῖαι τε καὶ δεσποτικαὶ ἑορταί, αἵ τε τῆς ὑπερ-
 10 ἁγίας δεσποίνης ἡμῶν καὶ θεοτόκου τῆς κοσμοσωτείρας ἑορταζέσθωσαν ὑμῖν τῶν
 ἄλλων παρεκβατικώτεροι, ἐν ταῖς ψαλμωδαῖς ψημί καὶ φωταψαῖς καὶ αὐταῖς δὴ
 ταῖς ὑμῶν ἐστιάζουσιν ἢ δὲ γε τῆς ἁγίας αὐτῆς μεταστάσεως, ἣν δὴ καὶ κοίμησιν
 λέγομεν, λαμπρῶς ὑμῖν ἑορταζέσθω, λαμπρῶς καὶ πολυτελῶς· ἑορτὴ γὰρ ἑορτῶν
 καὶ πανήγυρις ἐστὶ πανηγύρων, ἐν ᾗ καὶ τὴν προλαχθεῖσαν διάδοσιν ἐν τῇ πυλῶνι
 15 τῆς μονῆς γίνεσθαι διορίζομαι.

Fêtes
 de la Vierge,
 de l'Assomption
 en particu-
 lier.

30. — Καὶ ταῦτα μὲν τὰ τοῦ ἐκληθέντος, ὡς λέλεκται, τυπικοῦ ψυχ-
 ωφαλῆ ἐντάγματα καὶ θεοπίσματα, καὶ ἐκ τῶν ἀλλοῦτων μενέτωσαν καὶ ἀπαρσιγεί-
 20 ρηταῖα τῶν ἐξ ἡμῶν βουλήματα καὶ τῶν ἁγίων ὡς ἡμῶν περὶ τὴν ἡμετέραν
 μονὴν διατάγματα, περὶ τε τῆς ἐλευθερίας τῆς μονῆς, περὶ ἧς καὶ μικρὰ τινα πρὸ
 τινος ἐξεθέμεθα, προχειρίσεως τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν ἄλλων διακονητῶν σὺν τῇ
 οἰκονόμῳ, ἀποκάρσεως μοναχῶν καὶ ἀποταγῆς καὶ διαγωγῆς, διοικήσεώς τε πραγ-
 μάτων καὶ μεταχειρίσεως, ἐξ ἡμετέρης ἀπορίας συνειδήσεως.

Prescrip-
 tions spé-
 ciales du
 fondateur.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

31. — Βούλομαι τοίνυν καὶ διορίζομαι ἐν ὀνόματι Θεοῦ παντοκράτορος καὶ
 τῆς τούτου παναρχάντου μητρὸς ἐλευθέραν εἶναι, καθὼς καὶ προεῖρηται, τὴν ἁγίαν
 25 ταύτην μονὴν ἀπὸ πάντων, αὐτοδέσποτον τε καὶ ἰδιοδέσποτον καὶ μηδὲ τισιν ὑποκει-
 μένην δικαίως βασιλικῶς τυχόν ἢ ἐκκλησιαστικῶς ἢ προσωπικῶς, ἀρχοντικῶς τε καὶ
 ἰδιωτικῶς, καὶ μήτε κατὰ δωρεάν τε ἢ ἐπίδοσιν ἢ ἐφορείαν ἢ οἰκονομίαν ἢ ἑτέραν
 τιὰ πρόφασιν προσώπων οἰσθήτην ἢ μονῆ ἢ εὐαγαί ἄκμῃ ἢ σκερῆτι τινὶ ἢ ξενῶνι
 ὑποτίθεσθαι ἢ χαρίζεσθαι, ἀλλ' ὑπὸ μόνῃς τῆς πανυμνήτου θεοτόκου τῆς κοσμοσωτείρας
 30 καὶ τοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν ἡγουμενεύοντος ἐφορεῖσθαι καὶ διεξάγεσθαι καὶ κυβερνάσθαι
 καὶ ἄγεσθαι· αὐτὸς γὰρ ὁ καθηγούμενος κατὰ τὴν τούτου διάκρισιν καὶ ἀρέσκειαν
 τῆς ἐν τῇ μονῇ τῶν μοναχῶν εἰσαγωγῆς τε καὶ ἐξαγωγῆς φροντίζει πάντως καὶ
 τῶν εισόδων ἀπασῶν τε καὶ ἐξόδων· τούτῳ γὰρ καὶ τοῖς ὑπ' αὐτὸν μοναχοῖς πάντα
 ταῦτα σὺν Θεῷ ἀνατίθημι. ἐπεὶ δὲ πάντας τοὺς προεῖρημένους τῆς ἐξουσίας τῆς
 35 μονῆς πλὴν τοῦ καθηγουμένου καὶ τῶν λοιπῶν μοναχῶν ὁ παρὼν λόγος ἡμῶν καὶ
 τὸ βούλημα σαφῶς ἀπερράπισε, κἂν ἐν τοῖς προλαχθεῖσιν ἔπισθεν συνεπτυγμένως

Indépen-
 dance du
 monastère.

1. ἤττοι: ἡ τρισί. — Après οὐ δίκαιον, ce titre au milieu du texte: περὶ βρώ-
 σεως τῆς τῶν Χριστουγέννων τεσσαρακοστῆς — 3. δηλαδὴ: δὴ. — 12. Après ἐστιάζουσιν, ce
 sous-titre dans le corps du texte: περὶ τοῦ λαμπρῶς τὴν κοίμησιν ἑορτάζειν. — 23. Ce
 sous-titre au milieu du texte: περὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς σεβασμίας μονῆς.

καὶ παχυλῶς πως ἢ τοῦ παρόντος λόγου διασκευῆ διασκέψατο, τῆς Ιουδαϊκῆς μοίρας καὶ τῶν σταυρωσάντων τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ αὐτοῦ δὴ φημι τοῦ ἀναθέματος μὴ ἐκπέσαι· ὁ παραθραῦσαι τι μικρὸν ἢ μέγα βουληθεὶς τῶν παρ' ἡμῶν διατεταγμένων· πολλοὶς γὰρ ἰδρῶσι καὶ σκάμμασι καὶ ἐξόδοις μὴ μέτρῳ σχεδὸν ὑποπιπτούσαις ἐξ ἑρειπίου εἰς μοναστήριον καταστῆσασιν σὺν Θεῷ τὴν τοιαύτην 5 μονήν. τοῦτο δὴ τὸ πασίδηλον. εἰ δέ που οἱ μοναχοὶ ποτε τῶν καιρῶν δεηθεῖεν τοῦ κρατίστου μοι βασιλέως ὡς φιλοχρίστου τῷ ὄντι, ἐφ' οἷς ἴσως ἀνακύψει τῇ μονῇ τις παρὰ τῶν χαιρεκάκων ἐπηρεία, παρακαλῶ θερμοῖς τὸ κράτος αὐτοῦ δάκρυσιν, τοὺς μὲν ἕνεκα τῆσδε τῆς ἐπιθραυστικῆς ὑποθέσεως προσερχομένους τῆς μονῆς μονα- 10 χοῦς ἀσμένως ἅμα καὶ γνησιώτερον ὑποδέχεσθαι καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ἐνωτίζεσθαι φιλοχρίστως διεγκαλούμενα, τοὺς δὲ χεῖρα πλεονεκτικὴν τῇ μονῇ ἐπιβάλλοντας κρα- ταιᾶ χειρὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἀποσοθεῖν ἅμα καὶ ἀπορραπίζειν ἐς κόρακας, ὡς ἐναντίον Θεοῦ καὶ τῇ τούτου δικαιοκρίσει θελήσαντας ἴσως κατὰ τοῦ μοναστηρίου εἰσπράττεσθαι ὑπὲρ γούν τῆς τούτου ἐπιχομίας εὐρήσειεν ἢ βασιλεία αὐτοῦ τὸν 15 παντέκδικον τοῦ Θεοῦ ὀφθαλμῶν ἴλεον ἔνθεν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς φοβερᾶς αὐτοῦ κρίσεως.

Choix
de l'igou-
mène et de
l'économe.

32. — Εἴπομεν οὖν λοιπὸν περὶ τούτων ἡδὴ ἀρκούντως, προϋφηγησάμενοι πάντως καὶ διαταξάμενοι καὶ περὶ τῆς τοῦ ἡγουμένου χειροτονίας, ὅσα δὴ περ αὐτοῦ ἐξεθέμεθα, καὶ πῶς ἄρα δεῖ μετὰ τῶν ἡμῶν πρὸς Κύριον ἐκδημίαν, ὅτε καὶ αὐτὸς 20 πρὸς τούτον μακίστατος ὁ ἡγούμενος συγκαταθεῖται πᾶσαν ἐνώπιον τούτου τὴν ἀδελ- φότητα καὶ σὺν τούτοις τὴν ἐκλογὴν ποιησάτω τοῦ μέλλοντος αὐτὸν ποιμένος διαδέ- 25 ξασθαι ἀδεκάστω πάντως καὶ ἀπορραπίζῃ ψήφῳ τε καὶ προκρίσει μετὰ κοινῆς γνώμης καὶ ἀποδοχῆς ἢ πάντων τῶν ἀδελφῶν ἢ τῶν πλειόνων τε καὶ κατὰ τε τάξιν καὶ ἀρετὴν ἀξιολογώτερον καὶ προσχέοντα· χρὴ γὰρ ἐκλέξασθαι τὸν βίῳ καὶ λόγῳ καὶ πράξει καὶ θεωρίᾳ κοσμούμενον καὶ πνευματικώτερον καὶ εἰς προστασίαν καὶ ἰατρειάν ψυχῶν σφωτέρον τε τῶν ἄλλων καὶ ἐμπειρότερον γνωρίζομενον καὶ 25 ὁμολογούμενον τοιοῦτον δὲ καὶ τὸν οἰκονόμον ἐκλέξασθαι χρὴ. εἰ δὲ τῆς τοιαύτης ὁ ἡγούμενος προαπέλθοι ψήφου, μελήσει πάντως αὐτῇ τῇ ἀδελφότητι καὶ ἡ χειρο- τονία παρὰ τοῦ κατὰ καιρὸν ἱερωτάτου μητροπολίτου Τραϊανουπόλεως γενήσεται, καθὼς προειρήκαμεν.

Installation
de l'igou-
mène.

33. — Ἐπόμεινον δ' ἂν εἴη καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς τοῦ ἡγουμένου εἰπεῖν 30 προχειρίσεως. ὀπηνίκα γὰρ ἡ ἀδελφότης αὐτὸν τῷ ῥηθέντι μητροπολίτῃ προσαγαγεῖν βουληθεῖη, ἀναμεινάτω ἡμέραν τινά, καθ' ἣν ἑορτὴ τις τῆς θεομήτορος ἐπιφάσειεν ἐν τῇ τοιαύτῃ δὲ ἡμέρᾳ καὶ μὴ ἐν ἑτέρᾳ τινὶ τεθῆτω τὸ τυπικὸν καὶ ἡ ἡγουμενικὴ βακτηρία περὶ τὴν θείαν τράπεζαν, ἐν ἣ καὶ τελεσιουργοῖσιν οἱ θυηπόλοι τὰ 35 μυστήρια· εἶτα δὴ προτρεπέσθω ὁ προκριθεὶς εἰς προστασίαν εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἅγιον βῆμα μετὰ τὸ ὀφειλόμενον τρισάκιον καὶ τὰ τροπάρια ταῦτα· «Ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς», «Δέξα», «Κύριε, Κύριε, ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἴδε», «Καὶ νῦν», «Μονογενὲς ὁμοούσιον τῷ πατρὶ σου καὶ τῷ πνεύματι», καὶ «Κύριε ἐλέησον» τριάκοντα, ποιήσαντά τε βαθείας τρεῖς γονυκλισίας ἐπὶ τῆς τραπέζης,

102

λαμβάνειν ἐκείθεν τὸ τυπικὸν καὶ τὴν βακτηρίαν, ἐπιφωνούντων πάντων τὸ «Ἄξιος», καὶ ἐξίοντα ἵστασθαι εἰς τὸν ἀποκεκληρωμένον τόπον τῆ ἡγουμένης καὶ ὑπὸ πάντων ἀσπάζεσθαι καὶ ὡς πατέρα ἀσπάζεσθαι. ἀρκεῖ γοῦν καὶ ταῦτα περὶ τῆς τοῦ ἡγουμένου προκρίσεως τε καὶ προχειρίσεως ἐν τούτοις γὰρ καὶ ἀνωτέρω ἱκανῶς περὶ 5 τούτου διεσαφήσαμεν.

34. — Ἐπει δὲ προέφθην διατάξασθαι καὶ περὶ τῆς τοῦ οἰκονόμου προκρί- Installation de l'économe.
σεως τε καὶ προχειρίσεως, ὡς βυβλόμεθα τούτων ὑπὸ τοῦ προσετώτου ἐκλέγεσθαι ἀπαθῶς μετὰ τινων τῶν τῆς ἀδελφότητος προσχόντων, ἢ ἐκλογῇ προβαινέτω καὶ ὁ τοιοῦτος ἔστω τῶν ἄλλων μοναχῶν ὑπερέχων ἐν τε τρόπῳ καὶ λόγῳ καὶ ἤθει καὶ τάξει καὶ, 10 εἰ δυνατόν, κατὰ ταῦτα ὅμοιος τῆ ἡγουμένης, πρόεχων τοῖς πνευματικοῖς προτερήμασιν ὃν θεῖ, τῆς προχειρίσεως μελλούσης γενέσθαι, μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ ὄρθρου καὶ τὴν συνήθει τοῦ ἱερέως εὐχῆν, τρισαγίου παρὰ πάντων γινομένου, τρεῖς βαθείας γονυκλισίας ποιεῖν πλησίον τῶν ἱερῶν κηκλίδων τοῦ θείου βήματος, εἶτα καὶ αὐτὰ τὰ σεβάσματα ἀσπάζεσθαι εἰκονίσματα τοῦ σωτήρος ἡμῶν Θεοῦ καὶ τῆς τούτου παναχράντου 15 μητρὸς, μετὰ δὲ ταῦτα τῆ προσετώτι τὴν προσήκουσαν ἀπονέμειν προσκύνησιν εἰθ' οὕτως τὴν ἑαυτοῦ κορυφὴν ἐκείνῳ ὑποκλινέτω ἀπὸ ἀνάκλυτον, κάκεινος ταύτην τῆ τιμῆ σφραγίζων σκαυρῶ λεγέτω οὕτω πρὸς εὐχαρίαν: «Ἡ προσεθεία τῆς ὑπεραγίας μου θεοτόκου δι' εὐχῶν τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν προχειρίζεται σε οἰκονόμον τῆς μονῆς». ἔπειτα τὸν ἐν Κυρίῳ δοῦν αὐτῆ ἀσπάζειν εἰς τὸν ἀποκεκληρωμένον τῆ 20 οἰκονομῶν τρόπον ἵστασθαι αὐτὸν καὶ κάκεινος ἀπαντες ὁμομαδὸν αὐτὸν ἀσπάζεσθαι μετὰ δὲ τὸν ἀσπάζειν ἄρχαν μὲν ἐν θεῷ ἀκαρτέωσαν ἐπέσθω εὐδὲ καὶ ἡ ἀπό- λυσις τῆ συνήθει τοῦ ἱερέως εὐχῆ.

35. — Οὕτω τοίνυν προβαίνειν γὰρ καὶ τῶν ἄλλων διακονητῶν τὴν χειρο- Promotion des autres officiers.
τονίαν κατὰ τὴν τοῦ οἰκονόμου προχειρίσιν, τῶν κλειδίων δηλαδὴ ἐνώπιον τιθεμένων 25 τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς θεοτόκου καὶ τρισαγίου γινομένου καὶ αὐτοῦ δὴ τοῦ προχει- ριζομένου μετὰ τὰς δεούσας τρεῖς γονυκλισίας τὰς κλεῖς ἐκείθεν αὐτοχείρως λαμβά- νοντος, εἶτα τῆ προσετώτι τὸν ἀρχένα αὐτοῦ ὑποκλινάτος καὶ τὴν ἀνωτέρω βῆθεισαν εὐλόγησιν παρ' ἐκείνου ἐκδεχομένου ταῖς μέντοι μὴ ἔχούσας κλειδιά ὁ τῆς θείας εἰκόνος ἀσπασμὸς καὶ ἡ τοῦ ἡγουμένου σφραγίς ἀρκέσουσιν εἰς προχειρίσιν.

36. — Πρέπον οὖν τρεῖς εἶναι δοχειαρίους, ὧν τὸν μὲν ἕνα τὰ τῆς μονῆς Dochiaires.
παραφυλάσσειν σκευὴ καὶ ἐπιπλα τὰ ἱερά, ὃν δὴ καὶ σκευοφύλακα ἐπικλητέον, τὸν δὲ ἕτερον τὰ νομίσματα καὶ εἰσοδοεξέδους ἐνεργεῖν εἰδήσει καὶ προστασίᾳ τοῦ προσετώτου ἐνώπιον καὶ ἐτέρων προκρίτων καὶ ἐναρτέων ἀδελφῶν, καὶ πάντα τὰ τε εἰσπαγόμενα, τὰ τε ἐξπαγόμενα νομίσματα ἐν λεπτῇ ἀπογραφῇ τίθεσθαι, τὸ τε 35 περιέχον τὰ νομίσματα κηβώτιον, αὐτῶν βλεπόντων, ἀνοίγεσθαι καὶ πάλιν σφραγι- ζεσθαι ταῖς σφραγίσιν αὐτῶν τούτου γὰρ οὕτω πραττομένου, οὐδεὶς τοῖς καθαροῖς

2. τόπῳ. — 17. πρὸς:περ. Cf. le passage analogue du typicon de l'Evergétis, p. 633. — 21. δὲ om., mais sa place est en blanc. — 23. Le § 35 est emprunté presque textuellement au typicon de l'Evergétis, p. 643. — 29. προχειρίσιν. — 30. Le début et la fin du § 36 n'est aussi que la copie d'un chapitre du typicon de l'Evergétis, p. 644.

ῥύπος ἐπιρραντισθήσεται, ἀλλὰ τὸ τῆς διακονίας αὐτῶν φῶς ἔμπροσθεν λάμπον τῆς ἀδελφότητος καὶ τὸ τῆς ὑπονοίας νέφος διασκοθάσει καὶ πείσει τήνδε διὰ τὸ καλὸν ἔργον δεξάζειν τὸν πατέρα ἡμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς· τὸν δὲ ἄλλον διανέμειν τοῖς ἀδελφοῖς τὰ χρειώδη ἀπὸ τοῦ βεστικίου, ἐνδύματα λέγω καὶ ὑποδήματα καὶ λοιπά, ποιεῖν τε καὶ τὴν τῶν παραβαλλόντων ἀδελφῶν ἀνάπαυσιν ἐνδεχομένως ἐν τοῖς 5 κοιτῶσιν, ὧν ἄρα τὴν ἐπὶ βρώσει χρεῖαν ἢ κοινὴν τράπεζα παραθήσει πρὸς τε τὸν καιρὸν καὶ τὸ πρόσωπον.

Epi-
monarque et
réfecto-
rier.

37. — Ὡς δέον εἶναι καὶ ἐπιστημονάρχην ἐν <τε> ταῖς τῶν φαλιμυδιῶν συνελεύσεσιν εἰς τὸν ναὸν καὶ ἐν ταῖς τῶν ἐστιάσεων ἐπιτηροῦντα τοὺς ἀδελφούς, ὡσαύτως καὶ κατὰ πᾶσαν ὥραν, καὶ συγκαθημένους ἀνευλόγως ἢ ἀργολογῶντας 10 ἢ ἀργῶντας εἴτε τι ἀπρεπὲς καὶ ἀνόητον ποιῶντας ἀδελφικῶς νουθετοῦντα καὶ διορθοῦμενον, πείθοντά τε ταῖς αὐτῶν προσιένας κέλλαις τῇ εὐχῇ καὶ τῷ ἐργοχείρῳ προσανέχοντας· ἀλλὰ μὴν καὶ τραπεζάριον διακονοῦντα μὲν καὶ ἐφ' οἷς ὁ κελλα-
ρίτης αὐτῷ ἐπιτρέψει, περιέντα δὲ καὶ τὴν τράπεζαν ἐν τοῖς καιροῖς τῶν ἐπι-
άσεων καὶ τοὺς ἀδελφούς ἐχλοῦντας ἴσως ἢ ψιθυρίζοντας ὑπομνησκοντα τὴν σωπὴν 15 καὶ τὸν πεντηκοστὸν κατὰ νοῦν ψάλλειν ἑκάστον, ἐπὶ γε μὴν καὶ τοὺς παραβά-
λοντας ἐρευνᾶν καὶ ὡς εἰκὸς καθίξαι ἐπὶ τῇ τράπεζᾳ, παρατηρεῖσθαι δὲ καὶ τὴν
τῶν ἀδελφῶν εἰσελευσιν ἐν τῇ τράπεζᾳ καὶ σημειῖσθαι τίς μὲν αὐτῶν ἀπέλειπεν
ἐν τῇ εὐχαριστίᾳ, τίς δὲ <καὶ> εἰς τὴν ἐστίασιν καὶ προσαγγέλλειν τούτους τῷ
προεστῶτι· ὁ μὲν γὰρ οὕτω ποιῶν, ὡς μὴ ἀδελφικῶς διακονῶν ἐπιρραντισθήσεται. 20

AKAΔΗΜΕΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑΡΧΩΝ

Rempla-
cement des
officiers en
fidèles.

38. — Ἰδιαιτέρως ἐφ' ἑκάστην τὴν ἐκκλησίαν προεχρησιμοποιεῖται προσ-
εκτικῶς μὲν καὶ θεοσεβῶς αὐτὰς μετιόντας ἐὰν ἀμετακινήτους δίκαιον, ἀμελοῦντας
δὲ αὐτῶν καὶ καταφρονούντας, ἴσως δὲ καὶ ἐπιτιμωμένους ἐν αὐταῖς μεθιστᾶν καὶ
ἐτέρους ἀποκαθιστᾶν. εἰ δὲ τις τούτων νεοφρονησῶς εἴη τι ἄκρι καὶ τοῦ τυχόντος,
ὑπόδικος ἔσται τῷ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ καὶ τῇ παναχράντῳ αὐτοῦ μητρὶ 25 καὶ θεοτόκῳ, ἀφ' ὧν ἄρα καὶ τὰς κλεῖς παρέλαθεν, ὑποσχόμενος ἀδύλως καὶ
εὐθύμως διακονῆσαι.

Exhortation
aux
officiers.

39. — Παρακαλῶ οὖν τοὺς κελλαρίτας, τοὺς ἀρτοποιούς, τοὺς ὀψοποιούς,
τοὺς ἐπιμελητάς τῶν ἡμῶνων, τοὺς μετοχιαρίους, τοὺς οἰκονομοῦντας ἐν τοῖς τῆς
μονῆς κτήμασι, τοὺς ἐν τῇ πόλει στελλομένους, τοὺς ἀλλοθί πη ἀπιόντας ἐκ προ- 30
τροπῆς τοῦ προεστῶτος καὶ ἀπλῶς πάντας τοὺς διακονοῦντας ὀλοφύχως τῶν δια-
κονιῶν αὐτῶν ἔχασθαι ὡς οὐ μικρὰν ἐντεῦθεν ἐλπίζοντας τὴν ἀντάμειψιν ὧν τοῖς
μὲν ἀγραμμάτοις ἀρκεῖ πάντως καὶ Θεῷ καὶ ἡμῖν εἰς ἀπολογία ἢ περὶ τὴν διακο-
νίαν προσοχὴ τε καὶ ἐπιμέλεια, τοὺς δὲ γε εἰδότες μὲν γράμματα, κωλυομένους
δὲ ἴσως διὰ τὸ τῆς διακονίας πολυλόχλον τὴν ἐν ταῖς εὐχαῖς αὐτῶν ἀκλουθεῖν 35
ἐκτελεῖν καὶ συνεῖναι τοῖς ἀδελφοῖς κατὰ τὰς συνάξεις, παραινῶμεν μὴ δλιγωρεῖν

1—3. Cf. Mat. 5, 16. — 4. ἀπό: ὑπό. — 5. τε: ἐέ. — 6. κοιτῶσιν. — 8. δέον:
δέ. Cf. Evergétis, p. 644. C'est le pendant de πρέπον au début du § précédent. —
21. ἐφ' ἑκάστη. Cf. Evergétis, p. 644. — 23. ἐν αὐταῖς: αὐτοῖς. — 28. Pour le § 39, voir
Evergétis, p. 645. — 31. πάντως.

ἢ ἀπογινώσκειν ὡς δὴ τὴν ἑαυτῶν ἀπολωλεκτίαν ὠφέλειαν, ἀλλ' εὐθύμως τε μᾶλλον
 ἔχειν καὶ χαρισμόνως, ἔτι ἐνίσχυσεν αὐτοὺς ὁ Κύριος, θς καὶ φησιν «Ὅσα ἤλθον
 διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ θεῖναι τὴν ψυχὴν μου λύτρον ἀντὶ πολλῶν».
 οἱ μὲν οὖν διακονηταὶ οὕτως ἱκανῶς παραγγελθέντες ἔλοι τοῦ διακονεῖν ἔσονται
 5 καλῶς ποιῶντες· ἐγὼ δὲ ὅ με μικροῦ παρέδραμε, τοῦτο <δὴ> προσθήσω τῷ λόγῳ.

40. — Ἐπεὶ τοίνυν καὶ κτήσεις ἀκινήτους τῇ μονῇ προσαφιερώσαμεν καὶ
 δεῖ καὶ τούτων φροντίζειν τὸν προεστώτα, παρατηρητέον αὐτῷ τὰ εἰς δύναμιν, ὁποίους
 εἶναι καὶ τοὺς εἰς τὴν τούτων πρόνοιαν πεμπομένους, εὐλαβεῖς δηλονότι καὶ σώφρονας
 καὶ γηραιούς εἰς ἅπαν, εἰ δυνατόν, καὶ πρὸς τὰ πάθη νεκροῦς διὰ τὰς ἐκ τοῦ Be-
 10 λιάρ ἐπιβουλὰς. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως καθολικῶς λέλεκται.

41. — Εἰ δ' ὁ οἰκονόμος ἄτρεπτος μένοι, τῆς ἀρετῆς ἐπιεικῶς ἀντεχόμενος,
 δι' ἣν καὶ τῆς ἀξίας αὐτοῦ ἤξειώθη, ἀμετακίνητος ἔσται τῆς διακονίας ταύτης καὶ
 ἀδιάπτωτος, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ τῆς ἡγουμενείας ἐπιθήσεται, εἴ γε καὶ τῆς ποι-
 15 μαντικῆς τῶν ψυχῶν ἐπιστήμης καὶ τέχνης οὐκ ἀμαθῆς εἴη καὶ ἄπειρος, καὶ τοιοῦτος
 κριτῆ, οἷον δὴ καὶ τῷ λόγῳ προετυπώσαμεν· εἰ δ' ἀδόκιμὸν τε καὶ ἀσύμφορον ὁ
 χρόνος αὐτὸν ἀπελέγξειεν, ὡς εἴτε τῇ διακονίᾳ ἀμέλως τε καὶ καταφρονητικῶς
 διακείμενον, εἴτε τοῖς ἑαυτοῦ συγγενέσι χαρίζομενον, εἴτε τῶν ἐν τῇ μονῇ τι νοσι-
 ζόμενον, εἴτε ταραχώδη τινα καὶ σπασιατὴν ἀποβέβηκενον καὶ πρὸς τὰς τοῦ
 20 προεστώτος ἐλλόγους διατάξεις ἀντιλέγοντα, εἴτε καὶ τῆς μονῆς ὑποτιθέμενα τινα καὶ
 καταπραϊβεύοντα, εἴτε τι τῶν τοῦ τυπικοῦ καθιερούμενα ἔλωσ/καὶ τοῖς ἐπιστοῦ
 στοιχοῦντα θελήμασιν ἢ καὶ σωματικαῖς τιαι πάσαις πρόφανως συμφοροῦμενον ἢ
 ἀλόγῳ προσπαθεία τινὸς παρὰ τὴν λοιπὴν συγκείμενον ἀδελφότητα καὶ πρὸς ψυχῶν
 τὴν κυβέρνησιν ἀνεπιτήδειον ἐλεγχόμενον καὶ πρὸς διοίκησιν πραγμάτων ἀδόκιμον
 ἀποφαινόμενον, οὕτως μεταστήσεται τῆς τούτης τάξεως καὶ πάλιν ὑποταγήσεται,
 25 ἕτερος δὲ ἀντὶ τούτου προκριθήσεται καὶ προχειρισθήσεται, καθὼς προειρήκαμεν καὶ
 προωρίσαμεν. εἰ δ' ἴσως ὁ κακὸς οἰκονόμος οὗτος τῇ τοῦ προεστώτος κατὰ καιροῦς
 προσπαθεία περισκεπόμενος καὶ ὡς τειχίῳ στερρῇ τῇ ἐκείνου ἀντιλήψει περιφραττό-
 30 μενος ἀμετακίνητος τῆς διακονίας γε διασφίζεται, ἢς ἑαυτὸν ἀνάξιον τοῖς ἔργοις εἰργά-
 σατο, ἐξίσταται τοῖς προκρίτοις καὶ τιμωτάτοις τῶν μοναχῶν εὐλαβῶς προσέειναι τῷ
 καὶ εἴ γε μὴ καταπειθῇ τούτων εὐροίην πρὸς τὴν τοῦ οἰκονόμου μετάθεσιν, εὐθὺς
 περὶ τούτου κεινολογεῖν αὐτοῦς τῷ κατὰ τὴν ἡμέραν ἱερωτάτῳ μητροπολίτῃ Τραϊτα-
 νουπόλεως οἷα καλῶ συμβούλῳ τοῦ οἰκονόμου τῆς ἐξώσεως ὡς τὴν χειροτονίαν
 πάντως ἀναδεξαμένῳ τοῦ προεστώτος τῆς μονῆς ἡμῶν, λέγω τῆς κοσμοσωτήρα,
 35 καὶ οἶδα ὡς οὗτος ὁ χειροτονηθεὶς οὐ παρόψεται τοῦ χειροτονήσαντος τὴν ἐπ'
 ἀγαθῶς συμβουλῆν, ἀλλὰ μᾶλλον δυσωπηθήσεται τῷ ἀνδρὶ καὶ ταῖς ἡμετέροις,
 φημί, ψυχικαῖς διατάξεσι, καὶ οὕτως ἀντὶ τοῦ φαύλου οἰκονόμου ἐκείνου ἀντεισάξει
 τὸν ἐναργῶς ἀγαθὸν καὶ ἐνάρετον καὶ οἷον ἡμεῖς προεδηλώσαμεν ἄνοθεν. εἰ δ' ὁ

2. Mat. 20, 28. — 6. Pour le § 40, voir Evergétis, p. 646. — 11. Pour le § 41,
 cf. Evergétis, p. 634. — 12. ἀκίνητος; cf. p. suiv., l. 13.

προσωπῶς ἐφέσει τῆς ἀρχῆς, οἷα πολλὰ ἐν τοῖς ἀνθρώποις φιλεῖ γίνεσθαι, ἐμμένειν τῇ φαυλότητι θέλει ἀμετάπτωτος, οἱ μοναχοὶ πάντες συνδράμιτε πρὸς τὸν αὐτὸν καὶ ἓνα σκοπὸν καὶ τὸν κακὸν οἰκονόμον τῆς προστασίας ὑμῶν ἐξωθήσατε, ἄνωθεν τοῦ Θεοῦ βλέποντος τὴν τῶν πρακτομένων συνείδησιν, προβιάζετε δὲ τὸν παρ' ὑμῶν προκριθέντα τῆς ἡγουμενείας ἐπάξιον. ὁ γοῦν ἐκβληθεὶς τῆς ἀρχῆς, εἰ βούλοιτο, καθήσθω εἰς ἓνα κελλὶον τῆς μονῆς καὶ δευτέρας οὗτος καθέδρας ἀξιούσθω καὶ στάσεως τοῦ ἡγουμένου, ἔν τε τῇ τραπέζῃ φημί καὶ ταῖς λοιπαῖς συνελεύσεσι, βρώσει τε καὶ πόσει καὶ λοιπῇ πάσῃ διαίτῃ τοῦ κοινοβίου ἀρκούμενος· ἐξιέναι μέντοι τῆς μονῆς καὶ ἢ βουλευτὸν αὐτῷ ἵνα ἰδίῳ θελήματι, οὐκ ἐπιτρέπομεν μελήσει δ' ἄρα καὶ περὶ τούτου τῇ προσωπῶτι. εἰεν.

Désinté-
ressement
dans les
élections.

42. — Ἄλλὰ παρακαλῶ ὑμᾶς τοὺς μοναχοὺς ἅπαντας, ὧ θεόληπτον ἄθροισμα, ἐνώπιον Θεοῦ παντοκράτορος καὶ τῆς παναρχάντου αὐτοῦ μητρὸς τῆς καὶ τῆς μονῆς ἐφόρου, πᾶσαν ἔριδα τῆς νοεράς ὑμῶν ψυχῆς ἐξωθήσατε καὶ φθόνον δαιμόνιον μάλιστα, ὅς καὶ τὸν πλάστην ἡμῶν Κύριον ἐπὶ ξύλου ἀνήρτησε (βαβαὶ τοῦ θεάματος), ἐν τῇ κικρῆ, φημί, τῆς τοῦ ἡγουμένου ἢ καὶ τῆς τοῦ οἰκονόμου προκρίσεως· ὁρθῆ 15 γὰρ κρίσει καὶ οὐ ματαίᾳ προσπάθειᾳ καὶ ἀλογίᾳ τινὶ χάριτι θέλομεν τοὺς προκρινόμενους προκρίνεσθαι καὶ οὐ κλοπευτικῇ συνέσει· ἢ γὰρ ἀπαρέγκλιτος κρίσις τοῦ ποιούντος τὴν τῶν προκρινόμενων ἐπίκρισιν ἀνευθύνιστον τῇ ἀληθείᾳ παρεισάγει τὰν κρίναντα Θεοῦ ἐνώπιον καὶ ἀνθρώπων παρουσιάσει, τοῦ τῶν ἅλων δεσπότητος ἄνωθεν, καρρίας καὶ νεφροῦ ἐξετάζοντος· ἄρκετα ἐντεῦθεν τῇ μὲν ὁρθῇ τῆς ἀληθείας κρίσει ἑαυτοὺς τὴν ἀπώλειαν προσενήσειαν· οἱ οὕτω πως τὰς κρίσεις τῶν 20 πραγμάτων ποιούμενοι, οὐκ ἄρα δοχοναὶ περὶ τῶν μοναχῶν καὶ διαμάχῃ, χρεῶν τὰς προκρίσεις ὅλως ποιέσθαι καὶ τὸν ἐκλεγόμενον οὕτως ἐκλέγεσθαι, ἀλλ' ἀστασιάστῃ ξυμπνοίᾳ καὶ ἰμοφροσύνῃ τῇ περὶ τοῦ καλοῦ τοὺς μοναχοὺς τῆς μονῆς ἅπαντας πρὸς τὴν ἐπίκρισιν καὶ πρόκρισιν τῶν ἐκλεγόμενων συμφράδμονας γίνεσθαι. ἀκουέτω μου τῶν ῥημάτων τὸ λογικὸν ἅπαν τῶν μοναχῶν καὶ θεόληπτον ποιήμιον, 25 ἀκουέτω μου σωτηρίας ψυχικῆς ἐπιέμενον· οὐ χρὴ γὰρ οὐδὲ χρόνον δουλείας τυχόν πρὸς οἰκείαν βοήθειαν ὡς εὐλογοφανῆ προβάλλεσθαι τὸν ἀνάξιον πρόφασιν ἀξιώματος ἱεροῦ, οὐκ ἐνέργειαν ἢ εὐγένειαν ἢ προσαγωγὴν χρημάτων ἢ κτημάτων τινῶν καὶ ταῦτα γὰρ τῶν βρόντων ὄκα καὶ κάτω συρόμενα περὶ τὸν βίον πεφύκασι χριμερπῶς· ἐκείνῳ γὰρ προτιμητέον τὸν σιωπῇ χρώμενον καὶ ἐν ἅπασιν τοῖς προρρηθείσι προ- 30 ἔχοντα, κἂν ἐκ νέου τὴν κοσμικὴν οὗτος τύρην καὶ τρίχα καλῶς ἀπεσεύσατο, κἂν ἰδιώτης εἴη τοῖς ῥήμασι καὶ τοῖς ἔξω πράγμασι ἀφελής, σοφὸς δὲ τοῖς νοήμασι καὶ τοῖς θεοῖς χαρίσμασι δαψιλῆς μάλιστα· οὐδεμία γὰρ παρὰ τούτῳ βλάβη τῇ ταύτῃ μονῇ προσενήσεται.

R spect
et docilité
envers le
supérieur.

43. — Τοῖνον καὶ πάλιν τὸν παρόντα λόγον πρὸς ὑμᾶς τοὺς ὁσίους πατέρας 35 κατὰ τὸ εἶκος τρέφομεν καὶ ὑμῖν προσάγομεν, ὧ κατὰ Θεὸν ἀδελφοί, τὴν παρούσαν παράκλησιν, ὅπως τῇ προσωπῶτι ἐνδείξησθε πᾶσαν εὐνοίαν, πᾶσαν ὑποταγὴν, πᾶσαν

106

εὐπέθειαν, ὑπὲρ ὑμῶν λόγον ἀποδοῦναι πάντως πρὸς Κύριον μέλλοντι· ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀλλήλους εἰρήτῃ μοι ἀλλήλων ὑπερκαίόμενοι, εἰρήνην φυλάττοντες καὶ ἁμόνοιαν, ἀλλήλους ὑποστηρίζοντες, νοθετοῦντες, παρακαλοῦντες καὶ ἀνεχόμενοι· «Ὁ Θεὸς γὰρ ἀγάπη ἐστίν», ὅς ταύτην τοῖς ἀνθρώποις θαυμάσιως ὑφαπλοῦσθαι παρακαλεῖται καὶ ἐν τῇ ἀγαπᾷ ἀλλήλους ἡμᾶς ἑαυτοῦ μαθητὰς ἐπωνόμασεν. ὅθεν χρὴ ζῆλοῦν τῇ διδασκαλίῃ καὶ πρὸς αὐτοῦ τὰς πράξεις ἀπευθύνειν ἡμῶν τὸν βίον καὶ μὴ παρορᾶσθαι τοῖον διδάσκαλον τὸν διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν σταυρὸν καὶ θάνατον ἐπονεΐδιστον ὑπομείναντα.

44. — Σὺ δ', ὦ ποιμὴν τῆς ἱερᾶς ταύτης ποιμνῆς πνευματικῆ καὶ ὁδηγῆ Exhortation
 10 πρὸς ὁδοῦς θειοτέρως τῆς πρὸς τὸν πλάστην ἡμῶν ἀναβάσεως, μέτριος ἔσο τοῖς
 ἀδελφοῖς, πνευματικῆν ὄντως τὴν εὐνοϊαν ἐνδεικνύμενος καὶ πάντων κηδόμενος καὶ
 πάντων φροντίζων καὶ ἀνεχόμενος, ἡμῖν πάλαι τοῦ Θεοῦ διδασκαλικῶς ἅμα συμμε-
 τριάσαντος· ἀντέχου πάντων, νοθεύει, παραΐνει καὶ διδάσκει, νοσοῦντας αὐτὸς παρα-
 κάλεσαι ὑγιάζων λόγου θεραπευτικοῖς ἐπιθέμασιν, ὀλιγοψυχοῦντας παραμυθούμενος,
 15 ἁμαρτάνοντας ἐπιστρέφων τεχνιέντως πρὸς τὴν καλλίστην τῆς ἁμαρτίας μετάνοιαν,
 καὶ τὴν ἐβδομηκοντάκις συμπάθεια κατὰ τὴν ἐπιβοήθειαν τοῦ ἁγίου πνεύματος ὑφαπλοῦν τοῖς
 πταίοισι φιλανθρώπως μὴ ἀναβάλλου· σὺ γὰρ αὐτὸν μιμουμένους τὸν Κύριον
 συγκαταβατικοῦς εἶναι ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τῶν δεόντων παραμυθάνειν ἢ τὸ εἶναι ἀκρι-
 βοδοκίους πρὸς τὰς ἀδυσωπίτους τῶν ἐπιτακτικῶν μαστιγᾶς, ὡς τις καλῶς τῶν
 20 ὁσίων ἀπεφθόγγει καὶ αὐτὸς ὁ μέγας ἐπὶ ὧν Βασιλεὺς φησὶν εἰρήτως· «Αὐτὸς
 ὁ ἡγούμενος ὡς πατὴρ παιδῶν γνησίων ἐπιμελούμενος ἐπισκέπτεται καὶ καθ' ἕνα ἕκα-
 στον, χρεῖαν τε τὴν ἀρμόζουσαν εἰσάγει, θεραπείαν ἐπιμέλειαν, καὶ τὸ κατὰ ἀλή-
 θειαν ἀσθενοῦν μέλος εἴτε σωματικῶς εἴτε ψυχικῶς μετὰ ἀγάπης καὶ πατρικῆς
 εὐνοίας διαΐαστίσει». τούτων μὲν οὖν ἀπάντων κατὰ νοῦν τὴν δύναμιν ὁ προσεστὴς
 25 φιλοσόφως συλλογισάμενος οὐκ ἀμελῶς σίμαι πρὸς τὴν πράξιν τούτων διατεθήσεται.

45. — Ἐπεὶ δὲ πόνῃ πολλῇ καὶ μόχθῳ τὰ τῆς ἐκκλησίας ἱερά τε πάντα inaliénabilé
 καὶ ἐπιπλά καὶ πάντα τὰ ταύτη προσκυρωθέντα ἀκίνητα τῆς τοῦ δυστυχεστάτου
 ἡμῶν βίου στενότητος προσεκτίθησαν, εἶναι παντελῶς βουλόμεθα ἀνεκποίητα, δια-
 σφύζεσθαι τε παντελῶς, καθὼς καὶ ἐν ἄλλοις εἴρηται, ἀναφαίρετα, ἔτι καὶ ὡς ἀνα-
 30 θήμικτα ταῦτα παρ' ἡμῶν τῇ δεσποίνῃ καὶ θεοτίκῃ μου τῇ κοσμοσωτείρᾳ ἀνετέ-
 θησαν· ὁ γὰρ τι τούτων ὑφαιρηόμενος τῇ τῆς ἱερουσαλῆς ὑποπέσει· πάντως ἐγκλή-
 μκτι, εἰ μὴ ἴσως τὴν ἐκ τυχηρᾶς συμβάσεως, τὴν ἐξ ἐμπρησμοῦ τυχὸν ἢ τινων
 πολεμίων ἐπιδρομῆς καὶ σεισμοῦ τὸ παράπαν αἰτίαν τούτων τῆς ἀφαιρέσεως οἱ
 μοναχοὶ προβάλλουσιν εὐλογόν τε καὶ ἄμεμπτον, πτώσει τῆς μονῆς περιπεπτωκυίας
 35 ἴσως καὶ δεηθείσης ἐπανορθώσεως τῶν καταπεπτωκότων τοῖς φθοροποιοῖς συμπτώμασι
 τῇ τότε γὰρ εὐλόγως ἀποκτηθήσονται καὶ πρὸς ἑτέρας ἐκκλησίας νομίμως ταῦτα δια-
 πραθήσονται· ὑφαιρηθήσονται δέ, νομιμμάτων ἴσως τίτε μὴ ὄντων πρὸς χρεῖαν τὴν

AKADHMATA

3. I Joh., 4, 8. — 5. Cf. Joh. 15, 12. — 9. Pour le § 44, cf. Evergétis, p. 637—638. —
 16. Cf. Mat. 18, 22. — 17. αὐτό. — 20. Patr. Gr. 31, 1417 c., avec de graves va-
 riantes. — 26. Pour le § 45, cf. Evergétis, p. 639.

κατεπέιγουσιν ἢ δ' ὑφαίρεισι οὐχ ὑφ' ἑνὸς ἢ δύο ὑφείλει γίνεσθαι, ἀλλ' εἰς προὔπτον, οὐκ ἔστιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀριθμῶς τοῦ προεστώτος, τοῦ οἰκονόμου, τοῦ ἐκκλησιαρχοῦ καὶ τῶν λοιπῶν προκρίτων μοναχῶν τῶν διακονητῶν, καὶ τούτων παρουσίᾳ πάντων τὴν τῶν δεόντων ποιέσθαι ἀφαίρεισιν, τοῦ <βρεβίου> ἐπὶ μέσον κειμένου καὶ παρὰ τοῦ ἡγουμένου σημειουμένου τῶν ἀφαιρουμένων ἑκάστου· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πρακτικὸν 5 δηλώσεως τῶν ἀφαιρεθέντων προτρέπομεν γίνεσθαι καὶ παρὰ πάντων τούτων ἀριθμῶς ὑπογράφεσθαι, παριστῶν ἅμα τὰ ἀφαιρούμενα καὶ τὴν αἰτίαν τῆς αὐτῶν ἀφαιρέσεως, ὅπερ καὶ ἀποτίθεσθαι χρῶν ἐν τῇ σκευοφυλακίᾳ πρὸς δὴλῶν.

Tenue des livres.

46. — Τούς διακονητάς τούς τὰ γεννήματα τῆς μονῆς εἰσοδιάζοντάς τε καὶ ἐξοδιάζοντάς, οἶον σίτον, κριθήν, ὄσπριον, οἶνον, ἔλαιον καὶ τὰ λοιπὰ, διορίζομαι 10 κατὰ λεπτὸν ἀπογράφεσθαι, τάς τε εἰσόδους ἔθεν καὶ πίτε καὶ τὰς ἐξόδους ὀπηνίκα εἰσοδιάζοντάς καὶ ἐξοδιάζοντάς διὰ τὸ τῆς ἀδελφότητος ἀσκανδάλιστον καὶ ἀτάραχον. περὶ γούν τῶν νομισμάτων ἄνωθεν διοριζόμενοι τούς διορισμοὺς ἀνοθεύτους διαμένειν βουλόμεθα διαπαντός ἀπαράθραυστα.

Silence et régularité.

47. — Ἐν παντὶ δὲ χρόνῳ τὴν σιωπὴν ἀσπαστέον, τὴν ἀργολογίαν ἐκ- 15 φευκτέον «ἐκ πολυλογίας γάρ», φησὶν «οὐκ ἐκείνη ἁμαρτίαν»· ἀλλ' «εἰ τινες ματαίως ἀσπασθολοῦντο ἐμίλιας ἢ καὶ εἰς ἀργολογίαν ἐκτρέποντο, παρὰ τοῦ προεστώτος νουτεῖσθαι μὴ παραιτείσθωσαν· οἱ τοίνυν πρὸς ὕβρεις τῶν ἀδελφῶν αὐτὴν ἐκδοῦ· ἀφορισμῶ ὑποπεσῆται καὶ ἐπιτιμῶν· εἰ μὲν οὖν ἀμετάτρεπτος ἐπιτιμηθήσεται δὲ γὰρ καὶ εἰ τὰ πρὸς ἀλλήλους ματαίως συνελθεῖσι καὶ προσεδίξαι ποιούμενοι 20 καὶ μὴ παραινέσει τοῦ προεστώτος ἐπ' ἀνοθεύμενοι τὴν τοῦ σφάλματος περιπέτειαν, ἰμοίως ἄρα καὶ οἱ ἐπιτιμήσει τινὰς ἀπαιτούμενοι παρὰ τὸν κανόνα τοῦ μοναστηρίου ἄχρι καὶ ὀβολοῦ ἢ ὀπώρας, μὴ εἰδότες τοῦ προεστώτος, παραπλησίως δὲ τούτοις καὶ ὁ λαθροφαγοποιῶν, εἰ μὴ ἐξομολογήσῃ, καὶ ὁ μηνύματα δεχόμενος ἕκ τε φίλων καὶ συγγενῶν καὶ ἀντιγράφων αὐτοῖς· ὁ δὲ νοσηζόμενός τι τῆς μονῆς καὶ μὴ διορ- 25 θούμενος διωχθήτω ταύτης ἐξάπαντος.

Nombre des moines.

48. — Τοῖνον ἡμεῖς μὲν πρό τινας ἀριθμὸν πάντως τῶν τῆς μονῆς μοναχῶν διοριζόμεθα· τὸ γὰρ ἀδιόριστον ἀταξίαν ἐργάζεσθαι πέφυκεν καὶ εἰς πληθυσμὸν τὸν κατὰ δύναμιν ἔτι καὶ ἔτι τῷ χρόνῳ βουλόμεθα τὸ ποῖμιον καθυπάγεσθαι· ἢ δὲ τῶν μοναχῶν εὐλάβεια καὶ ἀγάπη καὶ ἰμόνοια καὶ ἢ τῆς τροφῆς ἰσχύς καὶ τῆς 30 πίσεως καὶ τῶν ἀκινήτων ἢ εἰσόδος μάλιστα τῇ διακρίσει τοῦ προεστώτος τὴν τῶν μοναχῶν εὐπετέστερον ποσότητα διορίζεται· κρεῖττον δὲ περιστῆναι τὴν μονὴν εἰς ὀλίγους θεαρέστῳ πολιτείᾳ κεκοσμημένους ὡς μάλιστα ἢ τὸ εἰς πλείονας ἀτακτοῦντας καὶ τὸν νόμον τοῦ καλοῦ ἐς κόρακας καταφρονητικῶς ἀπορρίπτοντας «κρείσσον γὰρ εἰς ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου ἢ μύριοι παράνομοι». 35

Exclusion des jeunes gens.

49. — Νέοι δὲ τῆς μονῆς ἐντός ἑλαττον τῶν εἰκοσιτεσσάρων ἑναυτῶν μὴ ἀναστρεφέσθωσαν, κἂν τοῦ προεστώτος ἢ τῶν λοιπῶν μοναχῶν εἰσι συγγενεῖς ἢ

3. λοιπῶν. — 4. A la place de βρεβίου du blanc. — 9. Pour le § 46, cf. Evergétis, p. 640. — 15. Pour le § 47, cf. ibid., p. 640. — 16. Prov. 10, 19. — ἀλλὰ τοῦ προεστώτος cod.; le copiste a sûrement omis quelque chose comme ce que j'ai introduit entre parenthèses. — 35. Sir. 16, 3.

φίλοι ἢ γνώριμοι ἢ κατὰ τινα τρόπον οικειότατοι τυγχάνοιεν, προφάσει ὑψηροῦς ἢ διδασκαλίας ἢ επιστήμης τινός ἢ τέχνης λογικῆς τε καὶ πρακτικῆς ἢ ἀναγωγῆς καὶ παιδεύσεως· πάντη γὰρ τὸ τοιοῦτον ἀποτρέπομαι βούλημα καὶ ἐνέργημα ὡς σκανδάλων πολλῶν καὶ ψυχικῆς βλάβης παραίτιον καὶ νόμιμοι καὶ κανόνι πνευμα-
 5 τικοῖς ἐναντιούμενον καὶ κοσμικοῖς μάλιστα, οὐ μὴν μοναχοῖς πρέπον χρῆν γὰρ τὸν πάσης βιωτικῆς προσπάθειας ἑαυτὸν ἀποστήσαντα καὶ σαρκικῆς ἐπιθυμίας καὶ ἑαυτὸν ἀπαρνησάμενον ταῖς τοιαύταις ἀγμένως καθέπεσθαι δυσχερείας τινός ἀνευθεὶν διατάξουσιν. φησὶ γὰρ ὁ Κύριος: «Ὁς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ καὶ μισήσει ὑπὲρ ἑμοῦ τοὺς γεννήτορας, οὐ δύναται μου μαθητὴς εἶναι: δυσὶ γὰρ, φησὶ, κυρίως
 10 δουλεύειν οὗτος οὐ δύναται». εἰ δὲ τις πειραθεῖη κατὰ τὸν ἀνωτέρω βηθέντα τρόπον παιδα οἰονδήτινα ἔχειν μεθ' ἑαυτοῦ, ὁ τοιοῦτος εὐθὺς ἅμα ἐκεῖν ἀπελαθήσεται τῆς μονῆς καὶ ἀποσκορακισθήσεται ὡς λύμη τις ἢ μέλος σεσηπὸς καὶ ἀνάτατον.

50. — Εἰ μέντοι γε ὁ κατὰ τὴν ἡμέραν προσετώς τῆς μονῆς εὔροι τινα ἄδελφον ἢ συγγενῆ ἢ ἄλλως οικεῖον τῶν ἐν αὐτῇ τῇ μονῇ μοναχῶν ἐρωτικῶς ἔχοντα τῆς
 15 μοναχικῆς πολιτείας καὶ βίαν πρὸς διακονίαν τινὰ ἐγκατατάξει· αὐτὸν τῇ μονῇ ἀνεμποδίστως καὶ ἀκωλύτως τὸν εἰκοστὸν ἔκτον χρόνον τῆς ἡλικίας ὑπερελάσαντα, οὐδαμῶς δὲ ὁ τοιοῦτος τῆ τοῦ συγγενοῦ αὐτοῦ βλάβῃ ἐφέσει ἢ καὶ ὄλωσ ὑπηρετήσει αὐτῇ, ἀλλὰ τῇ κοινῇ καλῶν καὶ ἁγίων καὶ τῶν τῆς μονῆς ἐμμενεῖ καὶ τῇ τοῦ προσετώος πειθαρχήσει θελήματι καὶ προστάγματι καὶ οὐδὲν παρὰ τὴν
 20 αὐτοῦ γνώμην τε καὶ βούλην ἔσται διαπραττόμενος.

51. — Εἶναι δὲ μοναχοῦς δύο ἐν ἐκάστη κέλλῃ μᾶλλον χρηστὸν καὶ ἀρμόδιον καὶ ὡς ὁμοφύλους ἀδελφοῦς καὶ συμπενοῦντας ἀλλήλοις ἐν ταύτῃ διάγειν τὰς δ' ἀφορμὰς, δι' ἃς ἴσως ὁ προσετώς ποτὲ τῶν κατωτέρων ἐθελήσειεν εἶναι καὶ τινὰς
 25 μόνους μοναχοῦς ἐν τοῖς κελλίαις, αὐτοὺς ἂν εἰδείη.

52. — Ἰμάτια ἀνεῖσθαι καὶ τῷ βεστιαρίῳ ἀποτιθέναί προτρέπομαι, ὡς ἂν
 30 ὅτε χρῆζοιτε, λαμβάνητε· περιποιεῖσθαι δὲ καὶ τὰ παλαιὰ ὡς δύναμις καὶ χρᾶσθαι τούτοις καλὸν· μόνην γὰρ τὴν ἀναγκαίαν ζητητέον χρεῖαν, τὸ δὲ περιττὸν ὡς τούτων ἀντίον μισητέον. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν μανδύων καὶ τῶν περιστηθίων καὶ τῶν ὑποδημάτων καὶ πάντως ἀπλῶς τῶν χρεωδῶν λέγομεν ὅταν γὰρ σφόδρὰ τις ἀναγ-
 35 τε αὐτὸ τοῦτο καὶ ἕτερον ἀποληπτέον εἰδήσει τοῦ προσετώτος· ἄλλως γὰρ εἰ μὴ τὰ παλαιὰ κομίζονται, διδόναι ὑμῖν ἕτερα οὐκ ἐντέλλομαι.

53. — Ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ τοῦτο ὑμῖν ἐνώπιον Θεοῦ καὶ αὐτῆς τῆς δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου τῆς κοσμοσωτέρας παραγγέλλομεν, ὡς ἂν πᾶσιν ὑμῖν τοῖς μοναχοῖς
 35 ἢ αὐτῇ βρώσις καὶ πόσις, ἐνδύσις τε καὶ ὑπόδησις ἢ καὶ μὴ διαφορά τις τούτων ποτὲ ἐν ὑμῖν γένηται, ἀλλὰ τοῖς αὐτοῖς χρήσεσθε πάντες, ὁ ἡγούμενός φημι, ὁ οἰκονόμος, ὁ ἐκκλησιαρχῆς, οἱ προὔχοντες τῶν χρόνων καὶ τῇ ἀρετῇ καὶ τῇ τοῦ βίου περιφανείᾳ καὶ οἱ τούτων κατὰ ταῦτα λειπόμενοι· μόνους γὰρ ἐκεῖνους θεραπευτέον

8. Luc. 14, 33. — 9. Mat. 6, 24. — 25. Pour le § 52, cf. Evergétis, p. 642. — 27. Ζητεῖτε; il faut un pendant à μισητέον. — 33. Pour le § 53, cf. Evergétis p. 642 et 643.

108

Admission
des parents.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΔΟΗΝΩΝ

Cellules
commun.Vestiaire
commun.Régime
commun.

ἐν ἅπασι καὶ χειραγωγώτεον, ὅσοι δὴ προφανέσι νοσήμασι περιπεπτώκασι καὶ διὰ τοῦτο τυχὸν δέονται βρώσεώς τε καὶ πόσεως θαψιλεστέρας καὶ κρείττονος πρὸς τὴν τοῦ ταλαιπώρου αὐτῶν σώματος σύστασιν· τοῦτο γὰρ καὶ διακρίσεως καὶ τὴν συνείδησιν τῶν πολλῶν συντηροῦν ἀσκανδάλιστον. δέον οὖν τὸν ἡγούμενον εἰσιέναι ἐν τοῖς κελλίοις ὑμῶν τοῦ μηνός, ὁπότε καὶ βούλοιτο, καὶ τὰ περιττά, εἴ τινές εἰσιν ἔχοντες, ἐκφορεῖν καὶ τῷ βεστιαρίῳ ἀποτιθέναι ἢ τοῖς ἐνδεαῖς ἔχουσιν ἐπιχορηγεῖν.

Commemoraison des trépassés.

54. — Ἰκανὰ τοίνυν ταῦτα περὶ τῶν ζώντων διαταξάμενοι καὶ κρατεῖν ἀπαράθραυστα τὰ τοιαῦτα βουλόμενοι ἐν Θεῷ, νῦν περὶ τῶν προαπελθόντων μακαρίων γεννητόρων καὶ περὶ τῶν μεθισταμένων τῶν ὁδῶ μοναχῶν τῆς μονῆς ὀλίγα τινὰ προσφθεγξοίμεθα. τοὺς μὲν τρισμακαρίστους ἐκείνους δεσπότης μου τοὺς 10 θεῶν βασιλεῖς καὶ γεννήτορας, ὧν ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ γεννήτωρ μοι τὸ χρεῶν κατὰ τὴν πεντεκαίδεκάτην τοῦ αὐγούστου μηνός ἐλειτούργησεν, ἡ δ' ἁγία δέσποινα καὶ μήτηρ μου κατὰ τὴν ἑνεακαιδεκάτην φεβρουαρίου, βούλομαι ἑσήμεραι, καθάπερ ἐκτελεῖται καὶ σήμερον, ἐν ταῖς τῶν ἱερέων αἰτήσεων κατὰ καιρὸν ὑμνοφῶν μνημονεύεσθαι, τοῖς διπτύχοις ἐγγραφέντας διὰ τὸν Κύριον ἕτε δὲ πάλιν ἡ ἡμέρα 15 τῆς αὐτῶν καταλάβοι μεταστάσεως, τότε προσήκοντως τούτοις παρὰ τῆς μονῆς κατὰ τὴν τοῦ προσετώτος διάκρισιν ἐκτελειούσων τὰ μνημόσυνα, ὧν τῆς ἁγίας εὐχῆς ὁ ἄθλιος μὴ ἀποτύχοιμ· τοὺς δὲ γε μοναχοὺς μεθισταμένους πρὸς Κύριον, κὰν ἴσως ἐν ἄλλοις διωρισάμεθα ἄλλοις τόποις ἐνοριασθῆναι, ἀλλ' οὖν εἰ ἐν ζωῇ μου κῆραυ τελεσιουργῆσαι τούτων τὰ κοιμητήριον ἐν οἷς καινίσαι τούτο τετήνωται 20 ἐν αὐτῷ σημειοπρεπῆς καὶ μετὰ τῆς προσηκούσης ἐνοριασθῆναι ἐνταφιάζεσθαι βούλομαι τὸν δὲ γε τρόπον, τὸν ὕμνον τὸν ἐπιτάξιον αἰδῶ τοῦ προσετώτος ἢ μακροτέρα συνήθεια περὶ τὰ τοιαῦτα. βούλομαι οὖν τοῖς διπτύχοις ἐγγραφῆναι καὶ μνημονεύεσθαι ἀπαράθραστα καὶ τὸν πιστότατόν μου καὶ γρηγορώτατον ὑποχείριον τὸν Λέοντα 25 τὸν Κασταμονίτην, ὅς μοι σχεδὸν συνετρέφη ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας καὶ συνεγύρασεν ἑλὼν ἑαυτὸν ἐκδοὺς πολλοῖς ἰθρῶσι καὶ σκάμμασι τῷ ἐμῷ βουλῆματι καὶ θελήματι, ὑπὲρ τὴν ἑαυτοῦ ζωὴν ἔσσει τὴν ἐμὴν προτιμώμενος ἐν τε κινδύνοις καὶ ταῖς ὑπὲρ ἄνθρωπον περιστάσεσιν οὔποτε γάρ, νῆ τὸ τῆς ἀληθείας, ἀξίωμα περιώκλασε δρῶν ἀκαμάτως πως τὰ πρὸς θεραπείαν ἡμῶν καὶ παντοῖαν ἀνάπαυλαν, πάντας ὑπερτερήσας οἶμαι τοὺς ὑπὸ χεῖρα τῶν δεσποτῶν, ἐπόσον, ὡς εἶπειν, οὐρανὸς εὐρύς γαίης 30 ἀφίσταται· ὃν Λέοντα τὸν μισθοποιὸν καὶ πάσης ψυχικῆς καλλονῆς ἐμπλεων ταῖς ψυχαῖς τῶν ὁσίων, ὦ Θεέ μου, συγκαταλέξεις, ἀστραεῖ καθάπερ κανόνα πίστεως ὀρθογνώμονος τοῖς ἐντοχοῖσιν ἅπασι χρηματίσαντα. ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀπέβίωσιν οὗτος ὁ ἄνθρωπος τῷ ὄντι, ἔνθα ἂν βούλη ἐνοριασθῆναι τούτου τὸ λείψανον, ἐκτός τοῦ ναοῦ εἴτε εἰς τὸ κοινὸν τῶν μοναχῶν κοιμητήριον, μεγαλοπρεπῶς διὰ στοᾶς ἐγχο- 35 ρήγου καὶ ζωγραφίας τῆς προσηκούσης ἐνοριασθῆναι λατὴν διαταττόμεθα λάρνακι καὶ προσφορὰν ἰδικῶς ὑπὲρ αὐτοῦ ἐν τοῖς μνημοσύνοις προσκομίζεσθαι.

Noviciat; gratuité d'admission.

55. — Δεῖ οὖν τὸν προσετώτα συνέσεως εὐμοιροῦντα μὴ ἀπ' ἐντεῦθεν τοὺς προσερχομένους πρὸς ἀπόκτασιν ἀποκαίρειν, ἀλλ' ἐπενδύειν τὰ βράκη καὶ περιβάλλειν

3. αὐτοῦ. — 28. περιώκλασε: περίκλασε. — 35. ἐγχορήγου: ἐγχορή. — 38. Pour le § 55, cf. Evergétis, p. 648.

τῆς μοναχικῆς περικεφαλαίας καὶ ἐν τῇ ἐπιταγῇ τῶν κατὰ δύναμιν διακονιῶν ἐπισκοπεῖτω τούτους ὁ προσετώς, εἰ τῇ σκοπῇ τῆς προσελεύσεως τούτων ἐμμένοναι, καὶ οὕτως εἰ δέον ἀποκαιρέσθωσαν τὸν δὲ χρόνον τῆς ὑπομονῆς τούτων καὶ καρτερίας ἑξαμηνίαν διοριζόμεθα. τοὺς τοίνυν εἰσδεχθῆναι προκρίθοντας οὐκ ἀναγκαστέον
 5 περὶ τινος ἀποταγῆς καὶ προσενέξεως· οὐ γὰρ τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν κεκατηλεωμένην γινώσκωμεν ἢ πιπρασκομένην, ἅπαγε, χρήμασι, μήποτε ἐκ τῆς τοιαύτης συνηθείας κρείττονα τὸν προσάγοντα τοῦ μὴ προσάγοντος αἰεσθαι τὸν ἡγούμενον ἀπρεπῶς, μὴ γοῦν γένοιτο τοῦθ' ὑμῖν ἐννοῆσαι ἢ διαπράξασθαι εἰς τὸν αἰῶνα τὸν σύμπαντα. εἰ δὲ τις ἐκῶν τι προσενέγκῃ, δεχθήτω τοῦτο γὰρ προαιρετικὸν καὶ ἀβίαστον εἰς
 10 ἐξίλασμόν Θεοῦ μᾶλλον πραττόμενον. εἰ δ' οὗτος βουλευθεῖη ποτὲ τῶν καιρῶν ἐκστῆναι μὲν τῆς μονῆς οἷα τὰ τῆς ἀδουλίας, βούλοιο δὲ καὶ τὸ δεδωρημένον ἀποκομίσασθαι, μὴ δοτέον αὐτῷ τοῦτο, κἂν ὅ τι τύχοι ὄν' τὸ γὰρ ἅπαξ Θεῷ ἀφιερῶθαι ἀναφαίρετον, καὶ ὁ ἀφαιρούμενος ἱερόσυλος. εἰ τις δὲ πολύβολος τῇ μονῇ προσέλθῃ ποτὲ τῶν καιρῶν πρὸς ἀπόκασιν καὶ πρὸς τὴν αὐτῆς ὠφέλειαν τῶν κινητῶν ἢ
 15 ἀκινήτων πραγμάτων αὐτοῦ τῇ τοιαύτῃ μονῇ προσάγειν καὶ προσκυρῶσαι θελήσειε καὶ συνταχθῆναι τῇ τῶν μοναζόντων χορῇ καὶ λατρίᾳ ἐντὸς τῆς μονῆς τὰ πρόσφορα τούτῃ οἰκήματα πρὸς ἀνάπαυλάν, οἱ τοῖσδε μὴ ἐκπιπτέτω τοῦ σκοποῦ, ἀλλὰ προσδεχέσθω παρὰ τοῦ προσετώτος πρὸς τῆς ἀγίας ἐκείτης μονῆς, ὡς εἴρηται, τὴν συγκρότησιν καὶ ὠφέλειαν, κἂν εὐνοῦχος οὗτος τῶν ἐπισημοτέρων ἐστὶν εὐδαμονία
 20 βίου καὶ χρημάτων ὁ παραγενόμενος.

56. Γυναῖξ δ' ἐν τῇ πύλῳ τῆς μονῆς διάδοσιν τινα γίνεσθαι οὐ βουλόμεθα, οὐχ ὅτι μισοῦντες τὸ τῆς βρωτείας φύσεως συγγενές, ἅπαγε, ἀλλ' ὅτι τὴν ὑφορωμένην βλάβην τῶν μοναχῶν ἐκ τῆς τῶν γυναικῶν προσελεύσεως διαδιδράσκωμεν ἐθέλοντες εἰκότως. ἢ γοῦν τοιαύτη συνίθεια ἀντὶ ἀγαθοῦ κακὰ προξενήσειε πάντως
 25 τῇ ἀδελφότητι. ἐν δὲ τῇ καθολικῇ διαδόσει τυχὸν ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς θεομήτορος ἢ καὶ ἐν μνημοσύνῳ ἡμῶν διδόναι ταῖς γυναῖξιν οὐ κωλυτέον τὸ γὰρ σπάνιον πολ- λάκις βλάβης ἀμέτοχον.

57. — Ἐτι εἰ τὸ μοναστήριον τυχὸν καταντήσειεν εἰς δύο ἢ τριῶν μοναχῶν
 εὐπορίαν, οὐ διὰ τοῦτο ἢ διὰ τι περιστατικὸν ἕτερον βούλομαι ἀλλοίωσίν τινα καὶ
 30 μετὰμειψιν αὐτῷ γενέσθαι ποτὲ τῆς κοινοδικαῆς καταστάσεως. πάντας οὖν τοὺς ἐν τῇ μονῇ μοναχοὺς ὡς ἐν τι σῶμα καὶ μίαν βούλομαι σύμπνοιαν καὶ πάντας συμ- πονεῖν ἀλλήλοις ἐν πᾶσιν ὡς ἐνὸς μέλη σώματος, μὴ πρὸς ἕρεις ὄρμῃν ἢ καὶ ἀπρεπεῖς φιλίας, πρωτοκαθεδρίας ἀπέχεσθαι. δεῖ δ' ἀφ' ὑμῶν ἐξορῖζειν τῶν κακῶν τὴν πηγῆν, τὴν φιλοχρηματίαν λέγω, ἢ καὶ ἀπετάξαθε διὰ τὸν Κύριον, καὶ τὸ
 35 παρακερδαίνειν ἀπὸ τῶν τῆς μονῆς ἢ ἑτέρου τοῦ οἰουδήτινος τρόπου καὶ ἀποτιθέναι καὶ θησαυρίζειν ἄχρι καὶ τοῦ τυχόντος· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸ ἐξ ἀμελείας τι τῶν τῆς μονῆς ἀπολέσθαι ἴσον τοῖς βῆθεσιν ἐγκλήμασιν ὁ λόγος διέκρινε φύγομεν ἂν καὶ τὴν ἀπρεπῆ παρρησίαν. οὐκ ἔστιν οὖν, ὦ ἀδελφοί μου, τῶν δοθέντων ὑμῖν

21. Pour le § 56, cf. Evergétis, p. 650. — 23. Pour le § 57, cf. Evergétis, p. 652. — 33. κακῶν: καιρῶν. — 35. οἰοδήτινος.

προσταγμάτων τι δυσκατόρθωτον, ἀλλὰ γε τῆ τῆς ἀρετῆς ἀξιόματι πάντα βόνα· οὐ γὰρ ἀνέσεως ἕνεκα καὶ τρυφῆς τὸν κόσμον καταλειοίπαμεν· εἰ γὰρ μικρὸν ἑαυτοῖς βιασώμεθα, βιαστῆς οὐσης τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ταύτην ἀποκερδήσασμεν. οὐδεὶς ἀμελῶν τρόπαιον ἴστησιν, οὐδεὶς ὑπνώτων τὸν ἑαυτοῦ πολέμιον ἐτροπώσατο τῶν κοπιόντων εἰσὶν οἱ στέφανοι καὶ τὰ τρόπαια τῶν ὑπομενόντων τὰ ἐκ τῶν ἀγώνων πονήματα. τοίνυν ταῦτα καταρθωκέναι παρακαλῶ πάντας ὑμᾶς εἰς ὄνομα Κυρίου παντοκράτορος.

Défense de rien aliéner ou échanger.

58 — Βούλομαι γοῦν πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὁ μοι καὶ περισπούδαστον, ἀνεγκρατήτως εἶναι πάντα τὰ τῆ μονῆ παρ' ἡμῶν ἢ ἑτέρου τινὸς εἰς τὸν ἕξῃς χρόνον ἀνεγκρατήτως προσκυρωθέντα ἢ καὶ προσκυρωθησόμενα κινητὰ καὶ ἀκίνητα κτήματα, καὶ μήτε κατὰ πρᾶξιν μήτε κατ' ἀνταλλαγὴν ἢ κατὰ δωρεὰν ἢ κατὰ τινὰ τρόπον ἐκποιήσεως ἕτερον ἐκποιεῖσθαι τούτων καὶ τὴν τούτων δεσποτείαν μετατίθεσθαι, κἂν τὸ τίμημα, κἂν αὐτὸ τὸ ἀντικαταλλαττόμενόν ἐστι διπλάσιον ἢ τριπλάσιον ἢ καὶ δεκαπλάσιον ὅστις οὖν πειραθείη τὴν τοιαύτην ἡμῶν περὶ τῆς ἐκποιήσεως βούλησιν καὶ διάταξιν κατὰ τινὰ τρόπον ἢ λόγον εὐλόγον ἢ παράλογον ἀνατρέψαι ἢ παραθραῦσαι ἢ ἀλλοιωσαι καὶ παραδοῦναι, κἂν βασιλεὺς εἴη, κἂν ἀρχιερεὺς, κἂν ἀρχων, κἂν ἰδιώτης, κἂν ἕτερος ἢ τῆς μονῆς ἡγουμενος ἢ καὶ τις τῶν ἐν αὐτῇ μοναχῶν, μετὰ τοῦ ἀποστάτου καὶ ἀπιστοῦ ἀνταναστήσεται, μετὰ τοῦ προδότη καὶ τῶν σταυρωτῶν τοῦ Κυρίου κατακλιθήσεται καὶ τῆ αἰωνίῳ πυρὶ παραδοθήσεται, ἀντιμαχὸν ἔχον ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου θεοῦ καὶ κοσμοκράτορα, τὴν καὶ τοῦ προσκυρωθέντος δεσπόζουσαν.

Lecture mensuelle du typikon.

59. — Ἀδελφοί, ὁ καιρὸς τῆς ὑμετέρας ζωῆς συνεσταλμένος· μνημονεύετε τῶν ψυχῶν ὑμῶν καὶ τῆς ἡμῶν εὐτελείας ἐν ταῖς προσευχαῖς μὴ ἐπιλανθάνησθε· ἀλλὰ καὶ τὸ παρὸν τυπικὸν ἀναγινώσκειν ὄφειλετε ἐπὶ ἐκάστου μηνὸς ἀρχῇ κατὰ τοῦ καιροῦ τῶν ἐστιάσεων ὑμῶν εἰς τε ἀνάμνησιν τῶν ἐντεταλμένων ὑμῖν καὶ τῶν ψυχῶν ὑμῶν τὴν ὠφέλειαν.

Garde de l'argent.

60. — Διορίζομαι οὖν δύο δοχειάρχους καὶ τὸν οἰκονόμον τὴν τῶν νομισμάτων φυλακὴν ἐμπιστεύεσθαι μετὰ καὶ τῆς τοῦ προεστώτος εἰδήσεως, τὰ τε εἰσαγόμενα καὶ ἐξαγόμενα νομίσματα λεπτομερῶς ἀπογράφεσθαι καὶ τὸ κιβώτιον τούτων παρ' αὐτῶν ἀνοίγεσθαι καὶ σφραγίζεσθαι τὸν μέντοι ἀπόθετον χρυσοῖον, εἰ τέως περιέσθαι τῇ μονῇ, ὁ προεστὼς ἔσται σφραγίζων μετὰ τοῦ οἰκονόμου καὶ τοῦ σκευοφύλακος καὶ τῶν δύο δοχειάρχων καὶ μετ' αὐτῶν πάλιν, εἰ χρεῖα καλεῖ, ἀποσφραγίζων διὰ τὸ ἀνεπιληπτον καὶ ἀπόρσκοπον.

Soin des malades.

61. — Ἔστω τοίνυν ἱατρὸς ἱκανὸς καὶ δόκιμος τῇ μονῇ πάντοτε ἀφωρισμένος, ἐκ ταύτης ἀνόνων καὶ βόγαν λαμβάνων τὴν ἀριμόζουσαν, ἔχων ἔργον ἐπιμελές τε καὶ ἀδιάλειπτον τὸ τῶν ἀρρωστούντων ἐπιμελεῖσθαι κατὰ τὴν ἐνοῦσαν τέχνην αὐτῷ καὶ ἱατρεῖν αὐτοὺς ὀλοφύχως, τοὺς τε μοναχοὺς τῆς μονῆς, τοὺς τε καταπαθεῖς ἀδελφοὺς, ὅσους πρὸς Θεοῦ ἐξιλέωσιν τῆ ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ γηρόκομιθι συντάξα καὶ ἀνέκλινα, τῶν ἱατρικῶν εἰδῶν ἐξωνουμένων παρὰ τοῦ προεστώτος καὶ ἀποτι-

θεμένων κατ' ἐνιαυτὸν τῇ μονῇ, ὅτε καιρὸς ἐπιτήδειος, πρὸς δὲ καὶ ἀμυγδάλων καὶ
 σάκχαρος καὶ ἐτέρων τῶν συντελούντων τοῖς κάμνουσι, μὴ φειδομένου τοῦ προεσ-
 τῶτος χρημάτων, κὰν εἰς ἔσχατον ἢ τῆς μονῆς κατανήσειεν εἶσοδος, μηδὲ κατὰ
 τι ἀναβαλλομένου τοιοῦτον ἡμῶν περὶ τοὺς ἀρρωστούοντας βόλημα καὶ διάταγμα,
 5 ἀλλ' ἀφιέρωσαντος ὑπουργοῦ εἰς ὑπηρεσίαν τῶν ἀρρωστούοντων καὶ ἀνακεκλιμένων
 δέκα (οἱ γὰρ ἀδελφοὶ οἱ δουλευθησόμενοι παρὰ τούτων τὸν ἀριθμὸν ὀφείλουσιν εἰς
 αἰεὶ εἶναι τριάκοντα ἕξ), καὶ πάσαν χειραγωγίαν εἰς τοὺτους διαπαντὸς ἐνδεικνυμένου
 διὰ τὸ καὶ τοὺς ἀνακεκλιμένους ψυχικὸν ἡμῶν ἀδελφούς τῇ μονῇ δέεσθαι τῆς
 τούτων χρεωστικῆς δουλείας καὶ τῆς τοῦ τεταγμένου ἱατροῦ ἐπιμελείας καὶ ἱατρικῆς
 10 ἐπισκέψεως· εἴπερ δὲ κατὰ τι ὁ προεστὸς ἀμελήσειε τῆς τοιαύτης ἡμῶν διατάξεως,
 λόγους ἀποδώσει τῷ πάντων κριτῇ ἐν ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως.

62. — Ἄ μὲν οὖν ἐκ τε παραινήσεως καὶ προσηκούσης παρακλήσεως τοῖς ^{Effets des} _{moins.}
 μοναχοῖς ὑπεθέμεθα καὶ ἐν τῷ παρόντι τυπικῷ ἐνώπιον τῆς θεομήτορος διαταξά-
 μεθα, ταῦτά εἰσιν. δεῖον τοίνυν περὶ τῆς αὐτάρκειας ἐνδυμενίας αὐτῶν τῶν μοναχῶν
 15 ἐκθεῖναι καὶ διορίσασθαι, ἵνα κὰν ταύτη τὰ παλαιῶν διατεταγμένα τὴν συγκρό-
 τησιν ἔχοιεν. ἕκαστος τοιγαροῦν τῶν ἐν τῇ μονῇ μοναχῶν ὀφείλει χάριν ἐνδυμενίας
 λαμβάνειν κατ' ἔτος διπλοῦν ἱμάτιον ἓν καὶ ὑποκάμισα δύο, καλήγρια ζυγὰς δύο
 ἃ καὶ ἄπαξ ὀφείλουσι διὰ πετζίου ἀνακλιέσθαι ἕνεκα δὲ ὄρταριον ἐρίου ποκάριον
 ἐν τῆς δὲ τριῶν ἐνιαυτῶν δύο περιστάσια λαμβάνειν ὀφείλει, ἓν διὰ βαμβάκινος
 20 πρὸς πορρὴν τῆ χειμῶν, ἕτερον δ' ἀνευ βαμβάκινος ὡς χρᾶσθαι τούτῳ τῷ καλοκαιρῷ,
 ὁμοίως δὲ καὶ δύο μανδύα, τοιαῦτα πρὸς τὰ καλοκαίριον καὶ τὸν χειμῶνα· ἐκάστη
 δὲ μὴν πρὸς ἄναψιν κανδήλης ἐν τῇ κελίῳ διδόσθω ἔλαιον λίτρα μία, καὶ σα-
 πωνίου λίτρα μία πρὸς πλύσιν τῶν δεομένων· καὶ γὰρ τὰ παλαιωθέντα τῶν ἱματίων
 ὁ προεστὸς ἀφαιρέσθω τῶν μοναχῶν καὶ ἀποτιθέσθω τῷ βεστίῳ καὶ διδόσθωσαν
 25 τοῖς ὀφειλόντες προσερχομένοις τῇ μονῇ μοναχοῖς καὶ μὴ οὔσι τότε, ὅτε ἡ διανομὴ
 τῶν καινῶν ἱματίων γένοιτο. ἕκαστος δὲ τῶν ἐκδουλεύοντων τοῖς τῶν μοναχῶν ἡμι-
 ὄνοις, τῶν τε μαγκίπων καὶ τῶν γεωργῶν διπλοῦν ἱμάτιον ἓν, ὑποκάμισα δύο, κα-
 λήγρια ζυγὴν μίαν, καὶ τσαγγίνας ζυγὰς δύο, καὶ ποκάριον ἓν ἀντὶ ὄρταριον, καὶ
 ἕνεκα τουβίων τῆς μιᾶς ζυγῆς τὸ ἀρκούν λουνίκιον, καὶ τοῖς θυσίῳ ἐνιαυτοῖς ἐπι-
 30 στήθια δύο, καλοκαιρινὸν τε καὶ χειμωνικόν. ταῦτα γοῦν πρὸς ἀνευθετὴ αὐτάρκειαν
 τῶν διακονητῶν καὶ τῶν μοναχῶν τετάχεται.

63. — Τούτων δὲ καὶ τροφῆς ἐφημέρου δεομένων ἐξάπαντος διὰ τῆς φυ- ^{Nourriture.}
 σικῆς ἐνδείας τὴν ἀναπλήρωσιν, τὰς μὲν δευτέρας καὶ τετράδας καὶ παρασκευὰς
 λαμβάνειν τούτους διαταττόμεθα μαγειρίαν τὴν λεγομένην ἀγιοζώμιον καὶ ὄσπριον,
 35 τὰς δ' ἄλλας τῆς ἐβδομάδος ἡμέρας μίνσους δύο ἕκαστον, ὀψάριον ὁποῖον ἢ ἡμέρα
 δώσει καὶ τυρὸν τὸν ἀρκούντα, καὶ ἐκάστη τῶν ἡμερῶν οἴνου καλογηρικὰ κρασο-
 βόλια δύο πλὴν τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς· ἐν ταύτῃ γὰρ ἐκάστη τῶν ἡμερῶν ἓν
 κρασοβόλιον. ἐν δὲ ταῖς νησιμίαις ἡμέραις τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ τῶν Χριστου-
 γένων καὶ τῶν ἡμῶν μνημοσύνων τράπεζαι γινέσθωσαν κατὰ τὴν τοῦ προεστῶτος
 40 συνείδησιν, τῶν βρωμάτων προτιθεμένων καὶ τῶν πομάτων παρεχομένων. παρατη-

112

ΑΚΑΔΗΜΕΙΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ρητέον δέ, ὡς ἵνα ὁ προσετώδης θηρεύη καιρὸν ἐπιτήδειον εὐωνότερας τοῦ ἐν τῇ Αἴνῃ πιπρασκομένου ἐλαίου πράσεως καὶ ἐξωνῆται τοῦτο ἅπαξ πρὸς τὴν χρεῖαν τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ, μὴ ἀπὸ πραγματευτῶν τινων, ἀλλὰ τῶν διακομιζόντων πλοίων τὸ ἐλαιον καὶ καταιρόντων ἐν τῇ Αἴνῃ οἴνου δὲ τὴν ἐξώνησιν ἢ τοῦ προσετώδους σύνεσις φροντίσει κατὰ καιρὸν ἐπιτήδειον γίνεσθαι, ἔστ' ἂν ἀμπελώνας οἱ μοναχοὶ 5 νεουργήσωσιν ἐν τῇ καθέδρᾳ τῆς μονῆς, προσφόρου ὄντος τοῦ τόπου πρὸς τὴν τούτων καλλιέργειαν.

Anniver-
saires du
fondateur.

64. — Ἐπὶ δὲ τῶν τῆς ψυχῆς μου μνημοσύνων οὐ χρεῶν μοι διατάξασθαι οὔτε σεμνῶναι ταύτην θέλω διὰ φαιδροτήτων τινῶν φωταφίας μεματαιωμένης καὶ τῆς ἄλλης τοῦ κόσμου συνηθείας· ἐσκοτισμένη γὰρ αὕτη τῇ ζόφῳ τῆς ἁμαρτίας τυγχάνουσα, πῶς κηριδίον καὶ θρυαλλίδιον ἀνάψει φωτισθήσεται, ἄπορον ἄλλ' ἰλεως μὲν ταύτῃ Θεὸς γένοιτο, μεσιτεῖα τῆς θεομητόρος, καὶ τὸ φῶς ἐλλάμφοι τῆς ἀφάτου φιλανθρωπίας αὐτοῦ, οὐ φωτὸς καὶ τυχεῖν ἐφιέμεθα οἱ τούτου ἀνάξιοι. ἢ δὲ τοῦ προσετώδους διάκρισις εὐτελῶς τὰ τῆς ψυχῆς μου τελείτω μνημόσυνα, οἷα χρεῶν τῇ μακρᾷ συνηθείᾳ τοῖς τοῦ βίου ἀπάρασι χριστιανοῖς γίνεσθαι. 15

Procession
de l'As-
sompion.

65. — Ἄλλὰ μικρὸν ἀναδράσκωμεν πρὸς τὴν ἀνωτέρω τῆς ἑορτῆς τῆς θείας κοιμήσεως τῆς θεομητόρος ἐννοίαν καὶ διαδόσεώς τινος γινομένης ἐπὶ τοῖς ἡμῶς μνημοσύνουσι πρὸς πένητας κατὰ τὴν τοῦ προσετώδους συνείδησιν. ἐφθήμεν οὖν εἰπεῖν περὶ τῆς τῶν ἑορτῶν ἑορτῆς τῆς θείας κοιμήσεως τῆς ἡμῶς εὐεργέτου θεοτόκου ἕσα ἢ καὶ πρᾶπτομεν· ἐπεὶ δὲ καιρὸν οὐκ οἶδα τῆς ἐσεσεως τῆς περὶ τὴν 20 εὐεργετιδᾶ μοι ταύτην ἑορτὴν τῆς τιμῆς καὶ παντοίας αὐτῆς συγκροτήσεως, βούλομαι καὶ ἔτι πρὸς τοὺς λεχθεῖσι μετὰ τὸν ἐορτηνὸν ὄμινον τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν τὴν Κοίμησιν ἐορτάζομεν, ἱερεῖς ἱκανοὺς καὶ ἀσκήτους τὰς ἱερατικὰς στολὰς ἐνδιδύσκεσθαι καὶ τὸν προσετώτα σὺν αὐτοῖς φέρειν ἐν ταῖς χερσὶν τὸ εὐαγγέλιον, ἕτερον δ' αὐθις εἰκόνα τῆς θεοτόκου, καὶ τὸν μέγαν σταυρὸν ἕτερον τὸν περὶ τὸ βῆμα ἐφεδραζό- 25 μενον ἐκτενῆς δὲ γεγυνοίας ἐν αὐτῇ τῆς προσηκούσης, τοῦ ναοῦ ἐξέρχεσθαι φέροντας ταῦτα τοὺς ἱερεῖς ἐν φωταφίᾳ προοδευούσῃ τῇ προσηκούσῃ καὶ τὸν πυλῶνα τοῦ περιβόλου ἐξέρχεσθαι λιτανεῖα καὶ εἰς τὸ κοιμητήριον τῶν μοναχῶν κατέρχεσθαι, περικάμπτειν οὕτω πρὸς τὴν ἀπονεύουσαν ἑτέραν πύλην, πρὸς μέρος φημί τὸ ἐσπέριον, τῆς βαδίσεως περικυκλούσης ἐντὸς ἅπαντα τὸν περιβόλον εἰς ἁγιασμόν καὶ 30 συντήρησιν αὐτοῦ τε καὶ τοῦ ἐμβάδοῦ σύμπαντος, καὶ οὕτως ἐν τῇ ναῶ ἐισέρχεσθαι καὶ ἀποδιδόναι τοῖς ὀφειλομένοις ἁγίοις τόποις τὰ φερόμενα ἱερά. ἢ δὲ περὶ τὴν πύλην ἀνωθεν ἐστηρικμένη διὰ μουσείου Κοίμησις τῆς θεοτόκου φωταφίαν ἔχέτω, κατὰ τὴν ἑορτὴν μὴ τινα πενιχρὰν καὶ καταπεφρονημένην, ἀλλὰ ἀξίαν λόγου, φημί τοῦ προσήκοντος· περὶ δὲ γε τοῦτο τὸ εἰκόνισμα τῆς θειοτάτης κοιμήσεως 35 ἀκοίμητον βούλομαι θρυαλλίδα παρ' ὄλον τὸν χρόνον ἀνυστερῆτως ἀνάπτεσθαι σκιν-ελαίῳ σίμαι γάρ, ὡς κεχαριτωμένον ἔστι τοῦτο ἐπιπνοίας θείας χαρίσματος.

Pêcherles.

66. — Τοῖνον ὀφείλει σανθάλιον ἔχειν ὁ προσετώδης ἐν τοῖς ἡμετέροις δικαίοις τοῦ ποταμοῦ τῆς Μαρίτζης καὶ θηρεύειν ἰχθύας καὶ πρὸς τροφὴν διακο-

114

μίξειν τοῖς μοναχοῖς, πολλάκις δὲ τοῦσδε καὶ ἀπὸ τῆς Αἰῶνι διαπορθμεύειν κατὰ τῶν καιρῶν τὰς ἐπιτηδεύτητας. πολλῶν δ' ὄντων καὶ μεγάλων ἰχθύων, ὡς ἐγὼ καθιστόρησα, ἐν τῇ ποταμῷ τῇ Σάμια περι τὰ πρόθυρα σχεδὸν τοῦ Νεοκάστρου, ὀφείλει ὁ τῆς μονῆς καθηγούμενος ταμιεύεσθαι ἐγγηγορότι τῇ νῆ τὴν φυλακὴν τοῦ ποταμοῦ καὶ συντήρησιν, ἵνα μὴ ὑπὸ τοῦ τυχόντος οἱ ἰχθύες θηρεῖοντο, εὐάλωτοι ὄντες καὶ εὐπετεῖς πρὸς θηρεῖαν ἀπονωτέραν, ὡς οἶδαμεν.

67. — Προσφυοὺς δ' ὄντος τοῦ τόπου τῆς μονῆς, εὐθρύπτου τε καὶ τῇ πλησιασμένῃ προσφύρου, ὁ προσετώς πάντως περι τούτων φροντίσει καὶ ἄλλων τρόπων τῇ ἐνεργείᾳ τούτου καὶ δραστηριότητι περι τὸ καλὸν γε διανοούμενος εἰσόδων καλλιεργίαν καὶ τῶν παρ' ἡμῶν προσκυρωθέντων τὴν πρόσθεσιν. δεῖ δὲ σὺν Θεῷ καὶ τῆς μακρᾶς ἐσδάτου γέφυρας διὰ βαρυτάτων λίθων ψυχικὸν ἡμῶν κτισθείσης πολλοῖς ἰδρῶσι καὶ καινοτομίαις καὶ σκάμμασι πρὸς τὴν τῶν ξένων διάβασιν τὸ πέρασ ἰδεῖν τῆς συναπαρτίσεως ἐν Θεῷ ἀξιωθέντες, ἣν σὺν τοῖς ἄλλοις ἡμῶν πράγμασι ταῖς χερσὶν ἀνεθέμην τῆς θεομήτορος ὑπεστρωμένην πάντως πρὸς τὴν τῶν ξένων διάβασιν, τῶν καὶ πρὶν δεινῶς κινδυνεύόντων, ποσὶ τὸ τέλμα καὶ τὸ ὕδωρ ἐκαῖνο τὸ ἐγκατεστρωμένον τοῖς λεγομένοις φατιώμασι, ἐν οἷς καὶ ἡ γέφυρα ἤθρασται καὶ περι αὐτὴν τῆς θεομήτορος τὸ εἰκονισμὸν καὶ τὸ τίνακι εἰς προσκύνησιν τῶν διερχομένων καὶ εἰς εὐχὴν τῆς ἡμετέρας ἀλλοῦσας ἀνεστήλωται. βούλομαι τὸν προσετώτα τῆς μονῆς αὐσταλῆ τε εἶναι καὶ εὐπίστον ἵνα εἰ τι τυχόν ποτε τῶν καιρῶν συμπτῶμα τῇ γέφυρᾳ ταύτῃ πρὸς ἀσφάλειαν χροῶν προαχθῆται ἢ ἐν τῇ ἐτέρᾳ τῇ παρ' ἡμῶν συστάσει πλησίον ἐν τῇ πόσει τῇ καὶ ἐπονομαζομένῃ τοῖς πολλοῖς οὕτω πως Ἰσθμοπολίτικῃ ἐπισημῶνα ἐκ τῶν εἰσόδων τῆς μονῆς, τὴν περι τὸ σύμπτωμα ἔξοδον καταβαλόμενος εἰδήσει καὶ τῶν λοιπῶν μοναχῶν πρὸς αἰωνίζουσαν διαμονὴν τῶν γεφυρῶν τούτων καὶ ἀκατάλυτον, ἵνα διὰ τῆς τῶν διερχομένων περι ταύτας εὐχῆς εὐρομεν ἀτελμάτιστον καὶ βίονα τὴν μέλλουσαν ἡμᾶς, οἶμαι, διαδιβάσαι γέφυραν ἐκείνην πρὸς τὰς αἰωνίους σκηνάς. ἔνθεν τοι ἐνώπιον τῆς παναχράντου δεοποιῆς ἡμῶν καὶ θεοτόκου τὸν κατὰ καιροὺς προσετώτα καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν ἅπαντας <δυσωπῶ> καὶ διατάττομαι, μήποτε, ἕως ἂν συνίσταται τοῦτ' ἐπερίγειον, περιοκλάσαι περι τὸ ψυχικὸν ἔργον τοῦτο ἢ καταρραθυμῆσαι, ἀλλὰ νήφειν, ὡς ἐμοῦ καθαπερεὶ ζῶντος καὶ τῆς καλῆς ἐργασίας ταύτης τὸν προσετώτα ὑπομιμνήσκοντος εἰς πολλῶν γὰρ σωτηρίαν πάντως τὴν γέφυραν, ἐν οἷς εἰρήμαμεν, σὺν Θεῷ καθιδρύσαμεν. εἰ γοῦν παροραθείη παρὰ τοῦ προσετώτος καὶ τῶν λοιπῶν μοναχῶν ἢ παροῦσά μου διάταξις περι τὰς γεφύρας, οὗτοι ἔθουνο εἰς Θεὸν τὸν ἀδέκαστον κριτὴν ταιούτου ἔργου κοινοφελοὺς ἴσως καταφρονήσαντες καὶ ὡς ἀναιρέται λαὸν ἀπειρῶν χριστιανῶν τῇ θεομήτορι πάντως λογιθῆσόμενοι.

Soin de la propriété et des ponts.

Heure du réveil.

68. — Δαφιλή δὲ συνορῶν τὴν ἐν διαφόροις θεοῖς φροντιστηρίαις τῶν οἰκούντων αὐτὰ μοναχῶν περι τὰς ὑμνηδίας ἀπρεπῆ βίθυμίαν καὶ δεδιῶς ἐκ τῆς τοιαύτης ἱστορίας, μή μου τὰς ἐν τῇ παρόντι τυπικῇ διατάξεις ἴσως οἱ τῆς μονῆς

4. ταμιεύεσθαι. — 7. εὐθρύπτου . . . πρόσφορον. — 9. καλλιεργίαν. — 10. δεῖ: δὴ. ἐσδάτου — 13. συναπαρτήσεως. — 34. κοινοφελοῦς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ

(2) 1. Καίθερασημῶν,

μοναχοί παροράσονται ἔκνη τινὶ ἢ ἀμελείᾳ, τὸν δεύτερον πλοῦν τοῦ δέοντος ἤδη
 διανήχομαι διαταπτόμενος τὸ τοῦς μοναχοὺς περὶ τὰς ἐσθινὰς ὑμνηδίας τῆς στρωμνῆς
 ἐξεγείρεσθαι ὥραν τὴν λεγομένην ἀλεκτρούβου τρίτου φωνῆς καὶ κοκκύσματος κατὰ
 τὰς χειμερινὰς νύκτας, κατὰ δὲ τὰς ἐν τῇ καλοκαιρίῳ πρὸ δύο ὥρων τῆς τοῦ
 φωσφόρου αὐτῆς ἐπιφάσεως, ἵνα καὶ οἱ μοναχοὶ νηφαλεώτεροι καὶ ἔρρωμενεστέρῳ
 νοῦ τῆς ὑμνηδίας ταύτης διανύουσιν τὸν δίαυλον.

Immeubles
 du
 monastère.

69. — Κτήματα δὲ τῶν ἀκινήτων ἡμῶν κτημάτων, ἅπερ μοι περιήλθουσαν
 ἐκ γονικῆς κληροδοσίας χρυσοβούλλαις λόγοις τε καὶ κελεύσεσι, ταῦτα δὴπερ εἰσὶν,
 ἅπερ κατὰ τε χρῆσιν καὶ δεσποτείαν ἀπὸ τῆς σήμερον προσκεκυρώκαμεν τῇ μονῇ,
 ὡς εἰς αἰῶνα τοῦτον τὸν σύμπαντα ἔχειν ταῦτα αὐτὴν μετὰ πάσης περιοχῆς καὶ
 διακρατήσεως καὶ τῶν ἔλων αὐτῶν δικαίων καὶ προνομίων ἀνεκποίησητα πάντα,
 καθὼς ἀνωτέρω διωρισάμεθα. Αὐτὸ τὸ Νεοκαστρον σὺν τοῖς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς διακει-
 μένοις παροίκιοις τε καὶ οἰκῆμασι δεσποτικοῖς καὶ ἄλλοις σὺν τῇ δικαίῳ τῶν
 γινομένων κατ' ἔτος ἐν αὐτῇ πανηγύρεω καὶ τῇ ἀλείᾳ τῶν ποταμῶν τῆς τε Σά-
 μίας καὶ τῆς Μάρτινης πρὸς εὐπορίαν ἴχθῶν ἐπὶ τῷ Κανικλείῳ τὸ προάστιον, τὸ
 Λυκοχώριον τε καὶ τοῦ Δράχου, τὴν Βαλάνου καὶ ἀκροπήριον τὰ προάστεια τὴν
 Συκέαν τὸ χωρίον καὶ τὸ προκειμένου προάστιον ἐκ βασιλικῆς προστάξεως συν-
 αριθμηθῆναι τοῖς δικαίοις τοῦ Νεοκαστροῦ μετὰ τὴν τελευταίαν ἀπ' ἐνεσθῆναι τοῦ
 κατὰ χρῆσιν ἐργασίας αὐτὰ τὴν σήμερον τοῦ Ἀσπείτου, ὃ καὶ τοῦ Φαρμύλλου
 ἐπωνομάζετο βούλημα. Ὅθεν καὶ αὐτὸ πεπατηθῆναι πλείονος τῆς μόνῆς, ἔνθα καὶ τὸ
 Λυκοχώριον καὶ τοῦ Δράχου ἡδράσταμα ἐπιτὴ του διασχερεῖα τις μεγίστη τοῖς
 οἰκοῦσι τὸ χωρίον παροίκιοις ἐπανακύψεται ἐπὶ τὸ μετὰ τῆς ὁδοῦ διάστημα τῆς ἐκ
 τοῦ θέρους συλλογῆς τῶν χωραφιαίων καρπῶν καὶ διαπορθημέσεως πρὸς τὰς μετα-
 τεθρομέναις οἰκίαις αὐτῶν ἔτι πάντα τὰ ἐντὸς τῆς Αἴνου καὶ ἐκτὸς δεσποτικῶς
 διαφέροντά μοι ἀκίνητα, ὧν τὴν ἀνακαίνισιν ἐκ μακροῦ χρόνου σχεδὸν ἀμαυρωθέντων
 γενέσθαι βούλομαι, τὸ Νεοχωρίον προάστιον, ἢ Κούριανις προάστιον, τοῦ Χοιροσφάκτου
 προάστιον, ἢ Βατζινέα χωρίον, τοῦ Χούσδερι χωρίον, τοῦ Σινάλη προάστιον, τὸ νεο-
 κιστον ὃ Βηρὸς προάστιον, ὃ Σωτήρ τῶν Βλάχων, προάστιον ὃ Ἅγιος Νικόλαος, τὰ
 ἐστρατευμένα δύο χωρία τοῦ τε Διλιανοῦ καὶ ἢ Δράγάστατα, κάστρον ὃ Ἄετὸς σὺν
 τῇ χωρίῳ τῇ Τζεχὸβα, προάστιον ἢ Συκαράγι, χωρίον ἢ Βράνιστα, προάστιον
 ἢ Νεβοσέλου, προάστιον ἢ Δελθοτζιάνου, προάστιον ἢ Τζάμπη, προάστιον ἢ
 Ῥαυσιάνου, χωρίον ἢ Σόφους, εἰ οὐ πραθῆ ἐν τῇ ζωῇ μου, τὸ ἐμπόριον ἢ Σαγού-
 δάου μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ προσκαθημένων παροίκιων καὶ ἐνοίκιων, τῶν πλοίων τε, τοῦ
 δικαίου τοῦ βασιλικάτου καὶ τοῦ φούνδακος, ταῦτα μετὰ τὴν ἐμὴν ἀποβίωσιν. μετὰ
 δὲ τὴν παρέλευσιν τοῦ Κασταμονίτου, τὸ προάστιον τοῦ Γαλάτου, χωρίον τοῦ
 Τζερνίκου μετὰ δὲ παρέλευσιν τοῦ πιγκέρνου Κωνσταντίνου, χωρίον τοῦ Ῥαδᾶ-
 βούντος μετὰ παρέλευσιν τοῦ Ῥωμανίτου Νικήτα, τὸ χωρίον τὴν Κερμιζόν μετὰ
 παρέλευσιν τοῦ Κωνστίντζη τοῦ ἀναθραπτοῦ μου, εἰ ἅπαις οὗτος τελευταίησι, καὶ τὸ
 χωρίον τοῦ Χατήσιου, εἰ δὲ γε παιδὰς ἔξει, ἐξουσίαν ἐχέτω παραπέμψαι τοῦτο, εἰ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ

15. τοῦ κανικλείου τὸ κανικλείου τὸ προάστιον. — 16. ἀκροπήριον.

Πρόβ. Κωνσταντίνου, Μ. Ν. Σ. Ζ. Ζ. Ζ. Ζ.

βούλεται, πρὸς αὐτούς, ἔτι σὺν τούτοις δεσποτικῶς προσκυροῦμεν καὶ κατασεσημασμένα τῇ τῶν ἄλλων χωρίων προσκυρώσει τῆς μονῆς τῆς κοσμοσωτείρας θεοτόκου μου χωρίον τὴν Καλοσέραι, τὸν ἐξ ἀγορᾶς περιελθόντα μοι ἀγρὸν τοῦ Τζιτζη καὶ τὰ διαφέροντά μοι ἐν Τραϊανουπόλει τόπια τὰ μὴ τῇ γραμματικῇ μου Μιχαήλ 5 δοθέντα· ἔτι δὲ τὰ διὰ χρυσοβύλλου λόγου τοῦ αἰδίου αὐθέντου καὶ πατρὸς μου ἐπιβεβαυθέντα μοι πλοῖα δώδεκα ἐν ἐξκουσσεῖα τούτων χωρήσεως τεσσάρων χιλιάδων. ταῦτα τοιγαροῦν πάντα προσκυροῦμεν τῇ ἁγίᾳ μονῇ τῆς κοσμοσωτείρας μου θεοτόκου καὶ εὐεργέτιδος δεσποτικῶς, καθὰ εἴρηται πρὸς τούτους δὲ καὶ τὰ τούτων δικαιώματα ἀναλαβέσθαι τὸν προσετώτα, ἐπίθι ἂν καὶ παραφυλάττωνται, 10 καὶ ἀποθῆναι ἐν τῇ σκουφολακίᾳ πρὸς ἀσφάλειαν θέλομεν, τὰ δὲ ἴσα τούτων ἔχειν προχειρῶς πρὸς τὸ ἐμφαίνειν τοῖς ἴσως ποτὲ τῶν καιρῶν ἀνακύψουσιν ἐξεσταταῖς τῶν δικαίων ἡμῶν ἐκ δημοσιακῆς χειρὸς καὶ δυνάμεως, εἰ μὴ προϋφθάσαιμεν ἔτι ζῶντες καὶ αὐτὰ σὺν τοῖς κτήμασιν ἡμῶν τὰ δικαιώματα τῇ προσετώτι τῆς μονῆς ἐγχειρήσαι. εἰ δ' ἴσως ἐπίκοινα εἶεν καὶ ἕτερα τινὰ τῶν δικαιωμάτων 15 ἡμῶν, μεταγραφῆτωσαν τὰ συντείνοντα ἔργα καὶ βοηθήτωσαν τοῖς δεσπότησι τῶν κτημάτων ἐκείνων, οἷς ταῦτα καὶ τούτων τὴν δεσποτείαν προσκεκυρώκαμεν υπογραφέντα παρὰ κριτοῦ, πρὸς γοῦν τούτοις ἐπιδοθέντα καὶ προσκυροῦμεν τῇ μονῇ ὡσαυτὲρ τῆς Τραϊανουπόλεως ἡμῖν διατέταγμένα ἔχοντα τόπια. εὐχομαι οὖν τῇ παντ- 20 ἐπίτῃ Θεῷ παραταθῆναι τὸ ἐπίλοιπον τῆς ἡμέρας ζωῆς εἰς ἀποκλήρωσιν ἀφωλευτέραν τῶν διατεταγμένων καὶ εἰς ἀνεργίαν τῶν ἐν τῇ Αἴνῳ τῇ χροῦ καὶ τῇ τῶν προνοητῶν ἀμελείᾳ συμπτωθέντων γῆν καὶ ἀκαυρῶθέντων οἰκημάτων τε καὶ ὑπέργων τόπων εἰ δ' ἴσως προαπέλωμαι ὡπερ ἀπεύχομαι, ἢ τοῦ ἡγουμένου ἐνέργεια διαπραξάτω τούτων τὴν σύστασιν καὶ ἀνεργίαν κατὰ τὸ ἡμῖν βουλευτὸν ἀναγκαῖα γὰρ σφόδρα καὶ χρειώδη τυγχάνουσι τῇ μονῇ, ὡς οἷα ταύτη χρηματίζοντα μετό- 25 χιον ἄριστον.

70. — Τῶν γοῦν περὶ ταῦτα διατεταγμένων τάχα δήπου τὸ πέρας εἰληφίτων, περὶ τινος ἐτέρου ψυχωφελοῦς ἔργου διαταξαίμεθα, ὡπερ καὶ ἠρξάμεθα. καταπαθῶν γὰρ ἀδελφῶν ἤδη κτίσαντες διὰ Θεοῦ οἴκημα ἀναπαύσεως εἰς ὑποδοχὴν καὶ ἀνάκλισιν καὶ τῶν νοσημάτων αὐτῶν ἐπιμέλειαν, ἐκτὸς δηλαδὴ τοῦ μεγίστου 30 τῆς μονῆς περιβάλου καὶ ἐντὸς τοῦ θριγγίου τῆς ἐκτὸς γενοῦντος περιφερείας τοῦ κτίσματος, εἶναι τῶν ἀδελφῶν ὀφειλόντων τριάκοντα ἐξ τῶν καὶ πρὸς Θεοῦ ἐξιλέωσιν προσκληθησομένων πάντως ἔμοι τῇ ἁμαρτωλῇ, εἰ μὲν ἐγὼ τῆς παρατάσεως τῆς βιοτῆς νεύσει Θεοῦ τύχοιμι, εἰς τὸ ἐξῆς τῆς τοιαύτης πάντως φροντιστῆς γενήσομαι ὑποθέσεως εἰ δ' ἴσως ἄλλως ἔξει τὰ καθ' ἡμᾶς, παρὰ τοῦ προσετώτος τῆς 35 μονῆς γενέσθω ἐπὶ τοῖς ἀδελφοῖς τοῦτο τὸ ἡμέτερον βούλημα. ὀφείλουσι γοῦν οἱ ἀδελφοὶ ἔνθεν ἀκκείθεν τούτου κλίναις ἀνακειλίσθαι καὶ στρωμινῇ τούτων ἕκαστος ἔχειν πρὸς ἀνάπαυαν τῆς ἀσθενείας τοῦ σώματος κέντουκλον κρητικὸν πρῶτον διπλοῦν ἀντὶ πλωτοῦ καὶ ψιθίου καὶ δύο μικρὰ ποκρόβια καὶ σαγίον ἀντὶ ἐφαπλώματος καὶ προσκεφάλαιον μετὰ μαλίου βραναῖν· ἕκαστος δὲ τούτων τῶν βούχων ἀνυπερ- 40 θέτως ἀλλασσέσθω παρὰ τοῦ προσετώτος, ὅτε καὶ συμπτωθῇ, πρὸς τὴν τῶν ἀδελφῶν

116

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΒΕΝΕΤΩΝ

Hôpital et
soin des
malades.

ἀνεπηρέαστον λέγω ἀνάπαυσιν καὶ αὐθις ἕκαστον τούτων τῶν ἀδελφῶν λαμβάνειν ἀνυπερθέτως βούλομαι πρὸς ζωὴν τὴν ἐφήμερον καθ' ἑκάστην ἡμέραν φωμίον ἔν ἀπὸ τῶν γινόμενων δεκάτῃ χωριτικῇ μοδίῳ, τῇ δὲ ποιότητι τὰ φωμία ἔστωσαν οἷα δὴ περ καὶ τὰ τῶν μοναχῶν εἰσι καὶ πατέρων μου ἔτι δὲ προσφάγιον ἕκαστον μίνους δύο, οἷους διωρισάμεθα καὶ τοὺς μοναχοὺς ἔχειν ἐν τῇ τραπέζῃ, καὶ πρὸς 5 ἔν κρασσόβλιον καλογηρικόν εἰς δὲ παραμυθίαν τινὰ μερικὴν καὶ χρῆσιν ἀντὶ μνηαίου καθ' ἕκαστον μῆνα ἀνά τραχέα ἕξ. ὅσοι δὲ τῶν νοσοῦντων ἀδελφῶν ὑγείας σὺν Θεῷ τυγχάνουσι μετὰ τὴν τοῦ προσετώτος ἐπιμέλειαν, ἀπερχέσθωσαν ἔνθα καὶ βούλωνται, καὶ ἀντ' αὐτῶν εἰσαγέσθωσαν ἕτεροι τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν τῶν ἀδελφῶν ἀκέραιον ἀπαρτίζοντες πρὸ τῆς τῶν ὑποχωρησάντων ὑποχωρήσεως, ἵνα μὴδὲ ἐν 10 μῆ ὥρα σχεδὸν κλίνη καταλιμπάνηται κενή τε καὶ ἔρημος ἀδελφοῦ σκοπὸς γὰρ ἡμῖν ἔστι καὶ διάταξις ἢ παροῦσα, τὸ παρὰ τοῦ προσετώτος βρογέσθαι τινα κλασματικὸν ἰατρὸν καὶ ἐπιμελῶς ἰατρεύεσθαι τοὺς ἰατρείας δεομένους ἀδελφοὺς, προσμένειν ὀφειλοντος τῇ μονῇ τοῦ ἰατρεύοντος ἔσαι, τῶν ἰατρικῶν εἰδῶν ἀγοραζομένων κατ' ἑνιαυτὸν καὶ ἀποτιθεμένων ἐν ἀρμαρίῳ παρὰ τοῦ προσετώτος ἐκ τῶν τῆς 15 μονῆς εἰσόδων, ὡς εἶναι πρόχειρα τὰ χρυσῶν, ὅν γὰρ φαντασίᾳ τινὶ δοξαρίῳ τὴν τοιαύτην ἀγίαν συνεστήσαμεν μονὴν σὺν Θεῷ, ἀπαύνη περιουσίας μου ματαιώσας οὕτω τὰ πρόχειρα, οὐδὲ χάριν ὀφείλειαι τινὲς σωματικῆς καὶ τερπωλῆς ληρώδη καὶ μὴ ἐχούσης ἐνταῦθα τὸ στάσιμον, ἀλλὰ τὸ ὅλον εἶπαι πρὸς Θεοῦ καὶ τῆς τούτου μητρὸς ἐβλέπων συμμαρτυρεῖται τῶν παρόντων σημείων ἀληθείᾳ ἀκαρπάραιμῳ 20 καθ' ἑαυτὴν τῶν γινόμενων συνείδησιν οὐδὲ γὰρ κίθον ἕνα, κατὰ τὴν ἐμὴν λέγω προαίρεσιν, ἢ ξύλου τεμάχιον καὶ κρομμίδος ἀπέσπασμα τῇ ἐκκλησίᾳ προσηνέγκαιμεν ἄμισθον, τὸ συνειδὸς ἀνόθευτον σὺν Θεῷ πάντως διατηρήσαντες, μικροῦ δεῖν καὶ χερσὶν καὶ ποσὶ καὶ κόμαισι καὶ ποδῶν βάσει (τοῦτο δὲ τῆς ποιήσεως) πανημέριον σχεδὸν περὶ τὰ κτίσματα τῆς μονῆς καὶ παννύχιον ἔσπευσα νόσφ βαρεῖα τρυχάμενος, ἥτις 25 ἀντίξουν τὴν προθυμίαν ἀνθεικῆ μου, βακτηρίᾳ τὸ ἀσθενές μοι σαρκίον ἀνακουφίζοντος καὶ πρὸς μογηρὰν κατοπτεῖαν περιαθροδντος καὶ περιερχομένου περὶ τοῦ ἐργοχείρου φημί τὰ τελοῦμενα, εἰ καὶ τῶν ἡμερῶν τὰς πλείους ἐγγωνιάζω με τῇ νόσφ τὸ σῶμα παρεδιάζετο οὕτως ὁ πόθος τῆς θεομήτορος καὶ τὸ παφλάζον τούτου ὑπέκκαυμα τῇ περικαρδίῳ μοι αἵματι πρὸς ἐργασίας τοιαύτας παρεδιάζετο τὴν ἡμε- 30 τέραν ἀσθένειαν ἐκούσαν ἀέκρουσαν. καὶ μάλα εἰκότως ἀντεῖχον, ὡς εἶχον τόνου, πρὸς τὰ συμπίπτοντα τῶν ἀπείρων ἐν περιστάσει μεμνημένος εὐεργετημάτων τῆς θεομήτορος. ἔθεν παρακαλῶ τὸν τε προσετώτα καὶ πάντας τοὺς ἀδελφοὺς ἔλθαι χεῖρ καὶ γνώμη πρὸς συμπεραΐωσιν ἐγγηγορέναι καὶ διανίστασθαι τῶν ἐμῶν σὺν Θεῷ διατάξεων ταπεινοφροσύνη τῇ πρὸς Κύριον αὐτῇ γὰρ τελώνας διέσωσε, καὶ πόρους τῆς 35 μετανοίας τὰ δάκρυα, καὶ φαρισαῖον αὐτὸν κατεδίκασεν ἢ τῆς κενοδοξίας αὐθάδεια. κείσθωσαν δὲ καὶ λόγῳ ἐκάστου πινάκιον ἔν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ καὶ σκουτέλιον ἔν καὶ πρὸς ἔν κωκίον ἐστράκινον ἀφιερωθήτωσαν δὲ αὐτοῖς καὶ ὑπουργοὶ ὀκτὼ διὰ τὸ ἀσθενές αὐτῶν τῆς φύσεως, καὶ μήποτε τὸ ἔργον τοῦτο διαλίπει γινόμενον εἰς αἰῶνα

τούτον τὸν σύμπαντα, εἰ μὴ ὁ προστώς μέλλοι κριθῆναι μετὰ τῶν ἀδελφῶν καὶ
 ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἐν ἡμέρᾳ τῆς φρικτῆς κρίσεως. εἰ δὲ καὶ ποτε τῶν ἡμερῶν
 τοὺς ἀδελφοὺς ὁ προστώς δι' ἰχθυοφαγίας παραμυθεῖται, μισθὸν ἐκ Θεοῦ τὸν προσ-
 ῆκοντα λήψοιτο, μὴ σπάνιν ἔχειν ἰχθύων μέλλων τὰς δὲ γε κυριακάς ἅπαξ τῆς
 5 ἑβδομάδος παρουσιαζέσθω ὁ καθιγγόμενος εἰς ἐπιτήρησιν ἕμιμνον τῶν ἀδελφῶν ἢ
 καὶ . . . , τοῦ πλάστου ἡμῶν προσφωνήσαντος τοῖς κατ' ἐμὲ ἁμαρτωλοῖς· «Πότε με εἶδετε
 ἀσθενοῦντα καὶ ἐπεσκέψασθέ με»; ταῖς γοῦν ἑορταῖς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου δι' ἰχθυο-
 φαγίας τοὺς μοναχοὺς καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ὁ προστώς παραμυθεῖσθω, τοὺς δὲ νοσή-
 10 μασι περιπεπτωκότας ἀδελφοὺς μοι μοναχοὺς δεξιούσθω ἐν ταῖς μεγάλαις τεσσαρα-
 κοσταῖς καὶ διὰ λουτρῶν καὶ διὰ προσφόρου τῇ ἀσθενείᾳ τούτων τροφῆς συνορᾶν
 τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν. ἐὰν οὖν ὁ μέλλων ἰατρεύειν τοὺς ἀνακεκλιμένους ἀδελ-
 φοὺς ἰατρὸς δεηθῆ ἢ τισι τούτων καὶ λουτροῦ χρήσεως εἰς ὠφέλειαν σωματικῆν,
 οὗτοι λουέσθωσαν, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἵνα συνελὼν εἴποιμι, ὡς αὐτὸν τὸν Θεὸν ὁ
 προστώς ὀφείλει καθορᾶν τοὺς ἀδελφοὺς καὶ παντοίως περιθάλπειν αὐτούς. ἀλλ' εἰ
 15 καὶ χρόνος παραρρῆ πολὺς τινων ἀδελφῶν τῆς κατακλίσεως, οὗτοι τὸ σαρκίον διὰ
 τῆς τοῦ προστώτος οἰκονομίας δι' ἐνδομμάτων περιβαλλέσθωσαν ἀπ' αὐτῶν τῶν πα-
 λαίων ἱματίων τῶν μοναχῶν. τῆς δὲ σωματικῆς ἀσθενείας αὐτῶν τῶν καμνόντων
 πολλῆς δεομένης τῆς περιθάλψεως, διακατεμένω καὶ τὸ ξύλον ἔχειν εἰς ἀναψιν
 ἀνελλιπές διὰ τῆς τοῦ προστώτος οἰκονομίας ἐκ τοῦ πλησιάζοντος καὶ παρακει-
 20 μένου πάντως πᾶσι μονῆ ἐν πάσῃ δὲ ταῖς καὶ κενήλαι ὀλέκωσι ὀφείλει ἀνάπ-
 τεσθαι ἐν τῇ οἰκίᾳ τῶν ἀδελφῶν, εἰς ἀναστασίην γενόμενος καὶ τῆς κενήλης ἀναπτο-
 μένης ἐν αὐτῇ. εἰ δὲ που καὶ ἀπὸ τῶν περιουσιμῶν τῆς τραπέζης ὁ προστώς
 παραμυθεῖται τοὺς ἀδελφοὺς τροφῆς ἕνεκα, εἰ ἂν ἔχει καὶ ὁ μισθὸς αὐτῷ ἐκ Θεοῦ
 ταμειωθήσεται. ἐκκλησίας δὲ ὀφειλούςτης γενέσθαι περὶ ἕν μέρος τὸ πρόσφορον τοῦ
 25 τῶν ἀδελφῶν οἰκῆματος, ὀφείλει ὁ προστώς οἰκονομεῖν τὸ διὰ τεταγμένου τινὸς
 ἱερέως μοναχοῦ λειτουργεῖσθαι αὐτὴν εἰς τὸ τοὺς ἀδελφοὺς ἀκούειν τῆς θείας ὑμνη-
 δίας ἐγγύτερον διὰ τὴν τούτων ἀσθένειαν, καὶ σὺν τῇ λειτουργίᾳ ὁ ἱερεὺς καὶ τὴν
 ἑωθινὴν ὑμνωδίαν καὶ τὴν ἑσπερινὴν ἐκτελείτω. περὶ δὲ τῶν προρρηθέντων ἀδελφῶν
 τῶν ἴσως μελλόντων κατακεκλίσθαι πολλὸν χρόνον καὶ μὴ ταχέως τυγχανόντων
 30 ἰάσεως τοῦτο διοριζόμεθα, ἵνα σὺν τοῖς παλαιαῖς, ὡς εἴπομεν, ἱματίοις τῶν μοναχῶν
 καὶ ὑποκάμισα ἐνδιδύσκωνται· εἰ δ' ἀνιάτως παντελῶς ἔχουσιν, ἔστ' ἂν ἰαθῶσιν διὰ
 τῆς ἰατρικῆς ἐπιμελείας ἢ τῶν ὧδε μεταστῶσι, μὴ ἐκβαλλέσθωσαν τῆς οἰκίας καὶ
 προνοίας αὐτῶν, ἀλλὰ μάλλον ἐνδύεσθωσαν τὰ αὐτάρκη ἱμάτια τε καὶ ὑποκάμισα
 ἀπὸ τῶν προρρηθέντων παλαιῶν ἱματίων τῶν μοναχῶν. ὅτε δὲ τις τῶν ἀδελφῶν
 35 τελευτήσῃ, μετὰ προσηκούσης ἐπιταφίου ὑμνωδίας ἐνταφιαζέσθω ἐν οἷς πόρρω τῆς
 μονῆς ἕκαστος βούλεται. τὰς δὲ τῆ χρόνῃ συμβαινούσας συμπτώσεις τῇ τε οἰκίᾳ
 τῶν ἀδελφῶν καὶ ταῖς στρωματαῖς αὐτῶν ὁ προστώς χρεωστικῶς ἀνορθώσεται εἰς
 διαμονὴν τούτων τὴν αἰωνίζουσαν. ὅθεν καὶ κεραμώματος συχνοτέρου δεῖται τὸ
 οἰκημα· εἰ δὲ γε καὶ τοῦτο παντελῶς τυχὸν συμπτωθήσεται ἐκ θεμελιῶν αὐτῶν ἢ
 40 διὰ πυρὸς ἀναφθέντος ἢ διὰ κικεῶνος σεισμοῦ ποτε τῶν καιρῶν, πάλιν παρὰ τοῦ

118

Αἰτῆ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

προσετώτος εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν καὶ ποιότητα ὀφείλει ἀνακαινίζεσθαι πρὸς αἰωνίζουσαν τοῦ ἔργου διαμονὴν καὶ συντήρησιν. οἶνος δὲ δξώδης τοῖς ἀδελφοῖς μὴ διδῶσθω, διὰ τὸν Κύριον, ὡς εἶναι τὴν πόσιν μὴ εἰς θεραπείαν, ἀλλ' εἰς κακοπραγίαν τοῦ σώματος· «Θεὸς γὰρ οὐ μυκτηρίζεται». ἄκουε τῶνδε μου τῶν ῥημάτων, ἀγιώτατε 5 πάτερ μου καθηγούμενε, ἄκουε, καὶ μὴ τούτων καταφρονήσεις, προστάτιδα τῶν λελεγμένων καὶ πραχθησομένων ἔχων τὴν θεομήτορα, ἣν ἐγὼ ἔφορον τῆς μονῆς προεβαλόμην ὁ ἄθλιος καὶ ἀντίδικον ἄφυκτον τοῦ παραβάτος ἐν τούτοις τὰ παρ' ἡμῶν ἐντεταγμένα.

Conduite à
tenir envers
les colons.

71. — Πρὸς γοῦν τούτοις καὶ ταῦτα διορίζεσθε, ἵνα μὴ τι βλαπτικὸν ἐξ ἀδικίας τρόπῳ αἰσχροκερδίας στυγητῆς τῇ Θεῷ προσαγάγῃ τις τῶν ἐκπροσωποῦντων 10 σοι τοῖς ἐποίκοις τῶν χωρίων τῆς ὑπὸ σε μονῆς εἰθισμένοις οὖσι σὸν Θεῷ μηδὲν ἄδικον παρ' ἡμῶν εἰσπράττεσθαι, τούτοις μαρτυροῦντος αὐτοῦ ἐν τούτῳ γὰρ Θεὸν εὑροῖτε ἴλεων τὸν εἰπόντα· «Κρίνατε ὄρφανῶν καὶ δικαιοῦσατε χήραν». ἄγει με γὰρ οἴκτου πρὸς τούτους τοὺς πένητας μακροτέρα συνήθεια τοιαῦτα πρὸς ὑμᾶς ἐνώπιον τῆς θεομήτορος φθέγγεσθαι· ἄλογον γὰρ καὶ ἀσυλλόγιστον τὸ τῇ θεομήτορι μὲν 15 ἀποκληρώσασθαι τὴν τοιαύτην ἁγίαν μονήν, τὰς δ' ἐποίκοις, ἔθεν ἢ εἰσοδος ἐπιχορηγεῖται αὐτῇ, καταδράπτεσθαι τε καὶ παλαιώεσθαι ἐφ' οἷς οὐ χρεῶν τὸ γὰρ ἀπειρωθὲν τῇ Θεῷ πανταχόθεν χρεὶ τὴν ἁγίαν τὴν συγκρότησιν ἐπιδέχεσθαι, ἵνα μὴ κατὰ τὸν εἰπόντα ὑπακίβηται τὸ μακάριον·

AKAΔΗΜΙΑ
Nouvelle
exposition
à grande
échelle
soin du
monastère.

72. — Τί δεῖ με τὸν τάλαρα πλέον εἰπεῖν πρὸς ἀνδρᾶς τοῦτον ἀρετῆ 20 ἠμενηνομένους ὡς μέγιστα τῷ ἀγγελικῷ σχήματι· ἔγενε δὲ πάλιν, ὦ βασίλισσα καὶ κοσμοσώτειρα, λέξαιμι τὰ δοκούντα τῇ καρδίᾳ μου ἐμβατεύσασα, πρὸς συντήρησιν τοῦ ἔργου ἀπερικλόνητον. ἐπειδὴ τοίνυν ἐπικουρία τῇ σῇ τὴν μονὴν ἦδη καὶ τὸν ἐπιστεφανοῦντα ταύτην περίβολον εὐτεχνίᾳ τεχνητῶν ἐσκευάσαμεν βίου πασι- 25 δήλῳ στενότητι, καὶ μὴν καὶ τὰ περὶ τὸ ἐμβάδδον ἅπαντα γινόμενα καὶ κτιζόμενα εἰς πέρας αἴσιον ἄγεσθαι σπεύδομεν, μὴ ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας (τοῦτο δὲ μοι μὴ γένοιτο), ἀλλ' ἐξ ὧν ἐπεβράβευσεν ἡμῖν Θεὸς πρῶτος καὶ πόνων μακροτέρων περιόδοι καὶ δυστυχίας πολλῆς ἀεθλεύματα καὶ γεννητόρων τρισολθίων φυσικῆ 30 σχέσις πύθου γεννήτρια, κὰν τῇ υἱοθεσίᾳ οἱμοι πάντως ἐθάσκηγεν ἀρχῆς ἀπ' ἄκρης τληπαθοῦς ἐμῆς γεννήσεως τὸ δαιμόνιον καὶ στενά μοι πάντα τὰ τῆς τῶν γεννη- τῶρων εὐκλείας καὶ δόξης προήχθησαν ἢ μᾶλλον ἔλωσ δυσδαιμονίας ἀνάμιστα, ἅπερ μοι τῆς δεῦρο μέχρι φιλονεικοῦσι σφενδονῆσαι τῷ πεταύρῳ τοῦ αἵδος, ἐντεῦθεν ἐπὶ τούτοις ἀποναρκαῖ μου ἢ γλώσσα τὸ τῆς ἐπικουρίας τῆς σῆς ἄφατον ἐξεικονίσαι καὶ ὑψηγγάσθαι· σιωπῇ γὰρ μᾶλλον ἢ λόγος τῆς σῆς μεγαλειότητος ἐξυμνήσει 35 τὰς χάριτας, τοῦ στόματος πρὸς τὴν διήγησιν ἀτρεμίζοντος. ἐπειδὴ γοῦν σκοπὸς ἡμῖν ἀκίβδηλός τε καὶ ἀπαράβατος τὸ τῆς μονῆς ἔργον διαμένειν καὶ συντηρεῖσθαι εἰς αἰῶνα τούτων τὸν ἅπαντα ἀβλαβὲς τε καὶ ἀκατάλυτον καὶ πᾶσι προσώποις ἀκαταδούλωτον, ἐντελλόμεθα τῷ ἀγιωτάτῳ κατὰ τὴν ἡμέραν καθηγουμένῳ καὶ τοῖς μονασταῖς τῆς μονῆς ἅπασι, ταύτης οἷα μητρὸς γεννησιωτάτης ἐπιμελεῖσθαι τε καὶ

ἀντέχεσθαι, τῶν δὲ περὶ αὐτὴν ἄλλων κτισμάτων οἵαπερ ἐγγόνων ἀντιλαμβάνεσθαι
καὶ ταῦτα θεοσεβῶς ἐγκολπιζέσθαι καὶ ἐκμυζᾶν ἠδέως τῆς ὑμνηδίας τῆς ψυχτροφου
τῆς ἐκκλησίας τὰ ψυχοφελῆ νόματα καὶ συντόμως ἐπανορθοῦσθαι τὰ συμβαίνοντα
τούτοις χρόνῳ συμπτώματα. παρακαλῶ τοίνυν τοὺς ἀνακεκλιμένους ἡμῶν ἀδελφοὺς
5 καθ' ἐκάστην ἐσπέραν ὑπὲρ ἐλέους τῆς ἀθλίας ψυχῆς μου ἐκφωνεῖν τεσσαράκοντα
τὸ «Κύριε ἐλέησον» πρὸς τὸν Κύριον καὶ μᾶλλον τῇ ἑορτῇ τῆς ἁγίας κοιμήσεως
τῆς θεοτόκου, τῇ ἑορτῇ ταύτῃ τῶν ἑορτῶν καὶ πανηγύρει λέγω τῶν πανηγύρεων,
καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῶν μνημοσύνων μου οἷς ὁ Θεὸς τὴν ἀντιμισθίαν τοῦ ἔργου παράσχοι.

73. — Ἐπεὶ δὲ καὶ κινστέρναν ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῆς μονῆς συστήσασθαι
10 κατηρέξαμεθα, εἰ μὲν ἐντὸς τῆς ἐμῆς ζωῆς ταύτην συναπαρτίσωμεν, ὄφειλον τῇ
προσεστώτῃ καὶ τοῖς μονασταῖς αἰεὶ τῆς διαμονῆς ταύτης φροντίζειν καὶ τὰ τῇ χρόνῳ
συμβαίνοντα ταύτῃ ἐπανορθοῦσθαι συμπτώματα εἰς ὑποδοχὴν αἰωνίζουσαν τοῦ δια-
πορθευθέντος παρ' ἡμῶν ὕδατος πρὸς τὴν μονὴν διὰ παρὰ τῶν κληρονόμων τῆς
κρήνης τούτου τοῦ ὕδατος καὶ ἔγγραφος χαριστικὴ μοι τοῦ δικαίου τούτου γέγονεν
15 ὑπογραφείσα παρὰ τοῦ μητροπολίτου Τραϊανουπόλεως, ὑπὲρ ἔγγραφον ἀποτιθέσθω
τῇ σκευοφυλακίᾳ εἰς ἀσφάλειαν αἰωνίζουσαν, πολλὰς ὕδρωσι παρ' ἡμῶν εὐρεθέντος
τοῦ ὕδατος ὑπογεῖν ὀρυγῆ καὶ δαπάνη περὶ ταύτην πολλῶν νομισμάτων τοῦ βίου
μου. χρὴ οὖν ἐσσεὶ πεπληρωμένην εἶναι τὴν ἀνάγκην τοῦ ὕδατος, περισκεπομένην
ἐγχορηγίᾳ ὀρόφῳ καὶ κεραμίσι διὰ τὴν τοῦ ἡέτου καὶ τῶν βυπασμάτων ἀντίφραξιν,
20 ὕδραγωγῶν φροντισθέντος παρὰ τοῦ προσεστώτος εἰς περιπέσειν τῆς κινστέρνης καὶ
τῶν σωληναρίων τῶν διαπορθευμένων πρὸς ταύτην τὸ καταρρέον ὕδωρ καὶ διαυγέ-
στατον καὶ πότιμον καὶ γὰρ καὶ ταῦτα εἰς ἡμετέραν εὐπρόσδεκτον τῇ θεοτόκῃ
προσήνεγκα. δέχοιο καὶ τήνδε τὴν προσηκούσης προνοίας τῇ μονῇ, ἔπως
25 αὕτη τοῦτον ἀδιάλειπτον ἔχοι εἰς διηνεκὴ συντήρησιν τοῦ καταρρέοντος ὕδατος.

74. — Οἴμαι γοῦν, ὡς τῆς μονῆς καὶ τῆς καθέδρας αἱ χάριτες πολλοὺς
τῶν ἀνθρώπων πρὸς ἑαυτὰς μεθελκύουσιν ὁ γὰρ τόπος αὐτῆς, εἰ καὶ πρὶν ὄφρων
καὶ σκορπίων ἐτύγχανε καταγώγιον, ἀλλ' ὁ ποταμὸς, ἡ Αἶνος, ἡ θάλασσα, οἱ ῥηγ-
μῖνες ταύτης, οἱ νῆεμοι, ἡ τῆς ἀειθαλοῦς πύας κτηνοτρόφος νομὴ καὶ ἱππόβοτος,
30 τῆς καθέδρας λοφὸν καὶ ἐλευθέριον ἐπανάστημα, ἡ λεπτὴ εὐκрасία ἀέρος τοῦ
χύματος καὶ εὐεκτικὴ ἰσχυαῖς αὐραῖς, οἱ ἀεῖζωι περὶ τὰ χεῖλη τοῦ ποταμοῦ δόνακες
παύταις ὑποσυρίζοντες ἔμμουσον, ἡ ἄπλετος πεδιάς καὶ εὐτρεπὴς ἀποψις, θέρους ὄρα
φημί, ἀσταχῶν ἄνθει καὶ ταῖς ἀνθήρῃν αὐτῶν ἐπιβρίθουσα πολλὴν τοῖς ὀρωσι τὴν
εὐφροσύνην ἐπιδραβεύουσιν, ὄραίων δὲ πτόρθων ἄγχιστα τῆς μονῆς ἐσιμὸς ἀναφύεται
35 καὶ τοῖσδε περιπλέκονται βότρυες, ὕδωρ δὲ βλυστάνει τὸ εὐειδέστατον καὶ ψυχρό-
τατον ἀτεχνῶς τῶν διψόντων ἐπευφραῖνον τοὺς φάρυγγας.

75. — Ταῦτα τοίνυν καὶ τὰ τοιαῦτα τὴν πεντάδα τῶν αἰσθήσεων καθ-
ηδύνοντα πάντας εἰς θέαν τῆς μονῆς καὶ θάμβος περιελκύουσι. ἐν γοῦν ταύταις
ταῖς χάρισι θεόθεν ὠδηγήθη ὁ ἄθλιος τὴν μονὴν καινουργῆσαι μακροῖς τοῖς πό-
40 νοις καὶ σκάμμασι· ἀλλ' ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἀπορία τῆς ὕλης τοῦ κτίσματος δυσχερῶς

120

Citerne.

Charmes
du site.Difficultés
et merveilles
de la
fondation.

ἡμῖν ἐπανεκύπτε καὶ ὡς ἐκ συνθήματος ἀγγχοῦ πάλιν καὶ περίεξ ὡς περ θησαυρὸς
 τις ἡμῖν ὑπανεθόρεν ἐπικουρία μοι τῆς θεομήτορος καὶ ταύτης τῆς χρεϊώδους ὕλης
 ἢ εὐρεσις ὑπεφαίνετο, θαυμ' ἰδέσθαι τὴν ἐξ ἀπροσδοκίτου τῆς τιτάνου περὶ τὸν
 περιέβολον εὐρεσιν καὶ τὴν ἀρδεΐαν τοῦ ὕδατος, οὕτως ἐξ ἀπαρίας τῆς πρὶν εἰς
 εὐπορίαν ἀνέλπιστον προηγόμεθα καὶ πάντων οὕτως ἐώρων τῶν χρεϊωδῶν μοι τὴν 5
 ὕλην θεῖθεν βράδιως ὑποβλυστάνουσαν· ἔνθα γάρ, φησὶ, Θεὸς βούλεται, νικῶνται
 φύσεως τάξεις καὶ περαίνεται βραδιοδρόμως καὶ τὰ παράδοξα. συμβέβηκε δέ τι τότε
 τοῦ ναοῦ τῆ κτίσματι διηγήσεως ἄξιον καὶ προανακηρύττον τοῦ Θεοῦ τὴν μέλ-
 λουσαν ἐπεισφρῆσαι τούτῳ γλυκεῖαν καὶ αἰγλήσσαν χάριτα. τί δὲ τοῦτο, λεκτέον.
 οὐπω τῶν τοῦ τεμένους τοίχων συναπαρτισθέντων τοῖς τέκτοσιν, ἀθρόον καὶ ἐξ 10
 ἀδηλοῦ μέλισσα ὑπέδου τῆ κῦτει τῶν ἀδύτων, ἐν ᾗ τελεσιουργοῖσιν οἱ ἱερεῖς τὰ
 θεῖα μυστήρια, κἀντεῦθεν ὁπῆ τι τὸν ἑαυτῆς φωλεὸν ἐξεργάσασθαι κατηπείγετο
 ὑπὸ βομβήσει τῆς φύσεως. ἔθεν οἱ ἔμφρονες τὸ γεγονός ἱστορήσαντες οὐκ ἄλογον
 καὶ ἀνάτιον αὐτὸ τὸ συμβᾶν ὑπετόπασαν, ἀλλὰ θείας ἐπιπνοίας τῆς ἐν τῷ ναῷ
 καὶ γλυκύτης εἶναι περιεθρύλλουν τὸ σύμβημα, ἔτι δ' οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ καὶ 15
 αὐτὸς αὐθις περὶ τὸ ἐκτὸς τοῦ ναοῦ καθίστασθαι θαυμάσιον ἕτερον, σκίμποδι προσ-
 καθήμενος καὶ περιαθρῶν τὰ παρὰ τῶν τεκτόνων τελούμενα, ὡς εἶχον ἀσθενείας,
 περιεργότερον περιστέρων γὰρ χρῆσαντὴν τὸν πρᾶξιον ἔχουσαν καθιστόρησα προσ-
 καθήμενην ἡρέμα καὶ παρ' ἐλπίδα προσάλασεν τὴν πεπαιγμένην περὶ μίαν τῶν πλεονῶν
 τῶν ἀδύτων, ὡς περ τὰ ὄροφος στερέωνος ἤδη περιελάθετο, παθεῖν δὲ πρὶ γένηται 20
 ἢ τῆς περιστέρως εἰσοδος, οὐκ ἴδαν ἢ αἰσθησις ἐντεῦθεν δοκιμασία χρησαμένων
 ἡμῶν τῆς ἐξωθήσεως ταύτης, ὡρᾶτο δι' ἑσθῆς κατῆ περὶ τὴν μετάβασιν καὶ ἐξώθησιν
 ἔχουσα καὶ οὕτω μικρὸν ἀνισταμένη τῆς ἀκρότητος ἡμῶν ταῖς διὰ χειρῶν ἐξωθήσει
 καὶ ἀνιπταμένη πάλιν συντόμως ἀγχιστα ταύτης ἐκάθητο μεταβαίνουσα· κἀντεῦθεν
 τοῖς εὐφρονοῦσι τὸ τεκμήριον εὐδηλον, αὐτῆς προαναφωνούσης ὡς περ τὴν τοῦ παν- 25
 αγίου Πνεύματος τῆ ναῷ πρόδρομον ἐπιφοίτησιν, οὕτω συμβολικῶς ἀνεκηρύττετο τὸ
 ἐσόμενον τοῖς θεασαμένοις πελάσασαν τοῖς ἀδύτοις οὕτω τὴν πέλειαν εἰς θάμβος
 τῶν ἱστορησάντων ἐξαΐσιον. ἡμεῖς δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τῆ μεσιτεῖα τῆς θεομή-
 τορος ἐπιπαῦσαι τῆ μονῆ καθικετούμεν οἱ δειλαίοι δάκρυσιν, ἢ ταύτην τὴν ἁγίαν
 μονὴν ἀνεθέμεθα καὶ ταύτης τὴν συντήρησιν, καὶ θαρροῦμεν ἐν τούτοις μὴ ἀπο- 30
 τυχεῖν τῆς τοιαύτης ἐφέσεώς τε καὶ παρακλήσεως, ἢ γοῦν ὑμνωδία τῆς ἐκκλησίας
 διὰ τὸν Κύριον μετὰ προσοχῆς καὶ φόβου γινέσθω σφίδρα γὰρ ἡ ψυχὴ μου ταύτην
 ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ἠγάπησε, κἀν τῆ βορβόρῳ τῆς ἁμαρτίας αὐτὸς ἐγκεκλύσμαι.

76. — Πάλιν δ' εἰς ἔννοιαν θεοσεβοῦς ἐρχόμεθα παρακλήσεως καὶ πάλιν
 τὸν τιμώτατον καθηγούμενον τὴν ἡμετέραν ἀναδιδάσκωμεν βούλησιν καλὸν γὰρ καὶ 35
 θεάρεστον τὸ τὰ καλὰ πολλάκις ἀνακηρύττεσθαι καὶ ἡμεῖς ἐπινατρέχειν εἰς τὴν
 τούτων ἔννοιαν. ἐπειδὴ γὰρ τὴν εὐχὴν τῶν χριστωνύμων λαῶν ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων
 ἠγάπησα καὶ τὴν στιγγητὴν τῆ Θεῆ κατάραν ἐμίσησα, παρακαλῶ τὸν προσετώτα
 καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν μοναχοῦς, τοὺς ἐποίκους τῶν ἐμπειπιστευμένων χωρίων αὐτοῖς
 μὴ βάρως τι νέον ἐκτὸς δικαίας ἀναγραφῆς τῶν ὀφειλομένων αὐτοῖς τελεσιμάτων

ἐπιγνώσθαι ποτε καὶ διασεισμούς τινας παραλόγους ταῖς ἰδίαις μόναις χερσὶ καὶ τῇ
 τούτων ταλαιπωρίᾳ πορίζομένους τε καὶ συλλέγοντας ὅσα τε πρὸς βράσιν ἐπιχορη-
 γεῖται αὐτοῖς καὶ ταῖς τούτων ἀθλίαις γυναιξὶ καὶ παισὶ καὶ γεννήτορσιν ὡς τὰ
 5 πολλὰ καὶ ὅσα τοῖς ἐπιστάταις καὶ δεσπόταις αὐτῶν οὗτοι ἐπιβραβεύουσιν ἐν τούτῳ
 γὰρ ἂν καὶ Θεὸς καὶ ἡμεῖς τὴν θεραπείαν ἐξ ὑμῶν σχοίημεν.

77. — Τί δ' οὖν; καὶ τοῦτο τῷ προσώτῳ καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν ἡγουμένοις
 τῆς μονῆς καὶ παραινόμεν καὶ τῆς θεομήτορος ἐνώπιον ἀδιστάκτῳ πάντως νοῶ
 ἐπιφωνοῦμεθα καὶ προσφωνοῦμεν, ἵνα μὴ τυχόν ποτε τῶν καιρῶν αὐτοὶ βουληθεῖεν
 εἰς κατάκριμα τῆς ἐμῆς ἀθλίας ψυχῆς καὶ εἰς ἐναντίωσιν τοῦ ἐμοῦ θεαρέστου θελή-
 10 ματος καὶ βουλήματος οἷα τάλανα τῆς μονῆς κτήτορά μέ που τῶν τόπων ταύτης
 ἐξεικονίσαι ἢ ἐκτὸς ἢ ἐντὸς τοῦ περιθριγγεούτου περιβόλου ταύτην δὴ τὴν μονὴν
 ἕλωσ γὰρ οὐκ ἀνέχομαι τῆς τοιαύτης φημί οἰκονομίας τῶν μοναχῶν τε καὶ ὑπο-
 θέσεως, ἀλλ' ἀντικρὺς τούτου γεγονότος, ὅπερ ἀπεύχομαι, λογίζομαι τὸ πρᾶγμα τῆς
 ἐμῆς ψυχῆς οἷαπερ ἔλεθρον οὐ γὰρ κατὰ τὸν θεοφάντορα προφήτην Δαβὶδ ἐπὶ
 15 τῶν γαιῶν ἐθέλω διαγράψασθαι μου τὴν μορφὴν καὶ τὸ ὄνομα, ἀλλὰ δυσωπῶ τὴν
 τοῦ πλάστου γεννήτριαν τῇ πρὸς τὸν υἱὸν μετέπειτα τῶν πολλῶν μου πλημμελη-
 μάτων ἐξαλιφῆναι χειρόγραφον καὶ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ὁ Θεὸς, ἐγγραφήναι μου διὰ
 μετανόιας τὸ ἀθλιον ὄνομα. ὅστις οὖν ἡμῶν τῶν ἡγουμένων καὶ λοιπῶν μοναχῶν
 ἐμὲ διαζωγραφῆσει τῇ μονῇ καὶ παρὰ τὸ αἶμα τοῦ θελήματός τε καὶ διάταγμα
 20 ποιήσῃ ποτε τῶν καιρῶν, μετ' ἐμοῦ τὴν δίκην ἔξει ἐν ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως καὶ
 συνταχέη τῶν ἀπαρησχημένων τὸν Κύριον ἕκον γὰρ τι εὐεργετηθεὶς οὐ βούλεται
 οὔτε τινὰς εἰσδέχεσθαι χάριτας, ἐφ' οἷα καὶ μάλιστα τῷ ἡμίματις ἐκ τούτου προσ-
 γίνεταί μοι τῇ ταῦτα διοριζομένῃ τῇ σήμερᾳ διὸ καὶ παντελῶς βούλομαι τοῦδε
 25 ἀπάντων τῆς τοιαύτης μονῆς.

78. — Τοῖνον τὸ βρέβιον τῶν προσκυρωθέντων τῇ μονῇ κινήτων τε καὶ
 ἀκινήτων ἀποτεθήτω παρὰ τοῦ προσώτου καὶ τινων ἄλλων ἀξιολογητέρων μοναχῶν
 ἐν τῇ σκευοφυλακίᾳ ἐκ δὲ τῆς ἡμῶν μονῆς βούλομαι καὶ μὴ ἐξ ἀλλοτρίας
 ἡγούμενον προχειρίζεσθαι τὸν μέλλοντα ὑπὸ τῆς ἀδελφότητος ἀπάσης τῶν ἄλλων
 30 ἀδωροδοκῆτως καὶ ἀνοθεύτως προκρίνεσθαι.

79. — Ἐπειδὴ δὲ τῇ ναφῇ καλλωπισμὸν ἐθέμεθα τὸν κατὰ δύναμιν σὺν
 Θεῷ μαρμαρυγαῖς μαρμάρων καὶ χρυσαῖσιν, βούλομαι τὸν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς
 μονῆς προσώτῳ πᾶσαν ἐπιμέλειαν ποιῆσθαι τοῦ στέγους τοῦ κεραμώματος, ὅτε
 διατρήσει διαφθαρῇ μύλιδος τῇ τοῦ χρόνου βῆσιν, ἵνα μὴ βράσιν ἡμέρου τυχόν
 35 ῥύπος τις καὶ μολυσμὸς τοῦ καλλωπισμοῦ τοῦ ἐν τῇ ναφῇ γένοιτο.

80. — Μηδεὶς δὲ τῶν ἀφιερωθέντων ὑμνῶδων μοναχῶν ἐκτὸς νοσηλείας
 ἀπολιμπανέσθω τῆς ἀκολουθίας διὰ τὸν Κύριον, ἵνα μὴ τῷ ἡγουμένῳ τούτῳ κατά-
 κριμα ἐκ Θεοῦ γένοιτο· ἐνώπιον γὰρ τούτου τὸν προσώτῳ ἀπροσωπότητον εἶναι
 40 χρεῖ. ἔθεν τὸν ἀπολιμπανόμενον τῆς ἀκολουθίας ἢ διὰ βραθυμίαν ἢ διὰ καταφρόνησιν

Défense de
faire aucun
portrait du
fondateur.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΠΑΤΕΡΝΩΝ

Inventaire:
interdiction
du supérieu-
rat aux
étrangers.Peintures
d. l'église.Assiduité
au chœur.

χρεὼν δι' ἐντολῆς σωφρονίζεσθαι πρὸς τὸ τοῦ ἔργου ἀντέχεσθαι ἐφ' ὕπερ καὶ κέ-
κληται ἐκ Θεοῦ ἁμαρτία γάρ, φησί, λαοῦ ἐπὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν ἐπανατρέχειν
πέφυκεν. ἢ γοῦν κατὰ Θεὸν πολιτεία τοῦ προσετώτου καλῶς ἐν Θεῷ διευκρινεῖται
τὰ παρ' ἡμῶν διατεταγμένα. Θεὸς γάρ ἐστιν, ἀκουέτωσαν οἱ μονάζοντες, τὸ τῆς
ταπεινώσεως καὶ εἰρήνης παράδειγμα, λέγω πρωτότυπον. 5

Concorde
mutuelle;
critique du
supérieur.

81. — Ἀπορραπιζέσθωσαν λοιπὸν τὰ τῆς διαμάχης καὶ ταραχῆς τοῦ
διαβόλου ζιζάνια· καὶ γὰρ σκοπὸς ἡμῖν σκοπιμώτατος, τὸ πάντας τοὺς ὑμνηδοὺς
μοναχοὺς τὸν ὕμνον ἐκπληροῦν τὸν ὀφειλόμενον ἑσαεῖ, τοὺς δ' ὑπουργοῦντας ἐκτε-
λεῖν τὰς ὀφειλομένας δουλείας αὐτοῖς πρὸς ὕμνον τῆς θεομήτηρος καὶ πρὸς τοῦ
ναοῦ τὴν εὐπρέπειαν. οὐκ ὀφείλον οὖν τοῖς μοναχοῖς τὸν προσετώτα ἀνακρίνειν 10
κατὰ τι, ὅπως ἂν καὶ εἴη, καὶ τὸν βίον τούτου καὶ τὴν διαγωγὴν εἰς ἐξέτασιν
ἄγειν καὶ ἔρουναν καὶ ἀνακρίειν· τοῦτο γὰρ παντελῶς ἀνοίκειον πέφυκεν, εἰ μὴ που
τυχρὸν τὰ πρὸς λύμην τῆς μονῆς σαφῶς οὕτω πως καὶ ἀναφανδὸν ἐθέλοι ἢ λάθρα
φρονεῖν τε καὶ διαπράττεσθαι.

Propreté de
l'église.

82. — Θέλω τοίνυν διὰ τὸν καλλωπιστὴν τοῦ ναοῦ καὶ πᾶσαν διὰ χειρῶν 15
τῶν μοναχῶν τοῦ ἐδάφους αὐτοῦ ἐπιμελεῖσθαι καὶ ἐκάστην ἡμέραν ἐγγίνεσθαι, ὥπως
ἢ τῶν μαρμάρων στιλβηθῶν μὴ τὴν ἀμελείαν τοῦ προσετώτου ἐρρυπομένη τοῖς προσ-
ιοῦσι ἐμφαίνηται· «Ἠγάπησα γὰρ, φησί, εὐπρέπειαν οἴκου σου, Κύριε». ἔθεν οὐδὲ
τοῖς αὐτοῖς καληγῆσι χρᾶσθαι τὰς ὑμνηδοὺς τῶν μοναχῶν βούλομαι, ὥστε διατί-
θεῖσθαι ὅσα ἐκτὸς τοῦ ναοῦ καὶ εἰς τὸ ἐμάδον αὐτοῦ πρὸς ὑμνωδίαν προσέρ- 20
χοῖντο· τότε γὰρ ἕτερα βούλομαι περισελεῖσθαι αὐτοῖς ἁμιάνα καὶ ἀκηλύωτα·
οὕτω γὰρ οὖν τούτοις καὶ κατὰ τὸ τῆς ἀρετῆς ἄξιωμα βούλομαι τε καὶ εὐχομαι
ὠραίους ἐν τῇ ὑμνωδίᾳ τῆς θεομήτορος τῶν πτόδας τῶν μοναχῶν προπορεύεσθαι
πρὸς ὕμνον ταύτης τῆς κοσμοσωτείρας.

Accès aux
mouins du
monastère
fermé aux
étrangers.

83. — Ἐν δὲ τοῖς ὀνομίλοις τῶν μοναστῶν οὐ βούλομαι πλὴν τῶν μοναχῶν 25
καὶ τῶν διακονητῶν τούτων ἑτέρους ἔλθειν ἢ χωρίτας τυχερὸν ἢ γυναῖκα ἢ ἄλλους τινάς,
ἵνα μὴ σύγχυσις ἀπρεπῆς τῇ τῶν κοσμικῶν κοινωνίᾳ παρὰ τὸ ἡμέτερον γένοιτο
βούλημα καὶ εἰς ὕβριν τῶν μοναστῶν, οὗς ἐγὼ διαφερόντως ἠγάπησα νηπιῖθεν καὶ
ἐτήμησα, μαρτυροῦντος Θεοῦ, καὶ τῇ θεοσεβείᾳ τούτων μοῖρα θνήξεσθαι βούλομαι· ὁ
γὰρ μονήρης βίος ἀλλότριος τῆς κοσμικῆς καταστάσεως καὶ συγχύσεως, ἐφ' ᾧ δὲ 30
καὶ τὸν ὀνικὸν μύλωνα ἀκονιόνητον εἶναι βούλομαι τῆς κοσμικῆς παρουσίας καὶ
συμφύσεως τῇ τῆς κοσμοσωτείρας σεβάσματι.

Précautions
vis-à-vis des
femmes.

84. — Ἄλλ' οὐδὲ γυναῖκας ἔλω βούλομαι συχνάκις εἰσέρχεσθαι εἰς τοῦ
ναοῦ τὴν προσκύνησιν τῆς εὐπρεπείας ἐν παντὶ τρόπῳ τῆς ἐκκλησίας αὐτὸς ἐφιέ-
μενος, ἵνα μὴ πάντῃ πάντως τῇ ἀποφράδι τῶν γυναικῶν τῆς προσκυνήσεως τὸ πρὸς 35
τὴν θεομήτορα διάπτρον σέβας αὐτῶν κατασθέσασμι. διορίζομαι τὰς γυναῖκας ἀκωλύτως
εἰς προσκύνησιν τῆς θεοτόκου καὶ εὐχὴν τῆς ἡμετέρας ἀθλίας ψυχῆς προπορεύεσθαι
τρίς τοῦ ἐνιαυτοῦ πρὸς τιμὴν τῆς ἁγίας Τριάδος, κατὰ τε τὴν θείαν Κοίμησιν
αὐτῆς καὶ τὸν Εὐαγγελισμὸν καὶ τὴν Γέννησιν ταῖς δ' ἄλλαις πάσαις καὶ παντοῖαις

ἑορταῖς τοῦ ἑνιαυτοῦ παντελῶς τὴν εἴσοδον τῶν γυναικῶν κωλύομεν διὰ τὸ μὴ πλείστην τῆς προσελεύσεως αὐτῶν κατὰχρησιν γίνεσθαι. φροντὶς δ' ἔστω τῇ ἡγουμένῃ μετ' εὐπρεπειᾶς καὶ τάξεως τῆς προσηκούσης τὰς γυναῖκας εἰσερχεσθαι εἰς προσκύνησιν τοῦ ναοῦ διὰ τῆς πύλης τῆς πρὸς ἀνατολὰς ἀναδλεπούσης, ἵνα μὴ κοινω-
 5 νῶσι τοῖς μοναχοῖς, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἐκκλησιάρχου καὶ τινος ἄλλου θεοφόρου ἀνδρὸς εἰσάγωνται εἰς προσκύνησιν μετὰ τὴν λειτουργίαν ἀπόλυσιν καὶ μὴ εἰς ἁμαρτίας τινὲς πρόφρασιν ἢ καὶ τροφῆς καὶ ποτοῦ· ἐντὸς γὰρ τοῦ περιβόλου τῆς μονῆς γυναικας ἐγγρονίζειν ὄλωσ οὐ βούλομαι τούτων ἕνεκα, εἰ μὴ που τυχὸν ὁ προσεστώς ποτε τῶν καιρῶν τινι τῶν μοναχῶν συγχωρήσειε διὰ φανεράν συγγένειαν γυναικὶ
 10 προσομιλήσαι. τὰς δὲ λοιπὰς τῶν ἡμερῶν τοῦ ἑνιαυτοῦ οὐκ ὀφείλει ὄλωσ γυναικῶν παρουσιάζεσθαι ὄμιλος, ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ περιβόλου, εἰ βούλοιτο, ποιείτω τὴν προσκύνησιν τῇ μεμουσειωμένῃ περὶ τὰς τοῦ περιβόλου πύλας τῆς θεομήτορος εἰκονίσματι· ἀκωλύτως γὰρ καὶ πάντῃ ἐλευθέρα ἢ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπιφοίτησις· πνεῖ γὰρ ἔνθα βούλεται, μὴ τόπῳ, μὴ χρόνῳ περιγραφόμενον.

85. — Ἐπεὶ δὲ ταῖς θείαις παλάμαις καὶ τῇ πρὸς Θεὸν μεσιτείᾳ τῆς θεομήτορος τὴν ἐμὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας ἐνέβημι, ὁ ἁμαρτωλὸς, παραινῶ τῇ
 15 προσεστώτῃ τῆς μονῆς μὴ παραχωρεῖν τοῖς ἱερέσι· ἵσχυται τὰ ἐν τῇ δίσκῃ τῆς θείας μεταλήψεως περιτεύοντα ἅγια εἰς κατακρίσιν εἶναι καὶ τούτου αἰώνιον ἄτοπον γὰρ καὶ ἀνόσιον τὸ τὸν Χριστὸν καὶ Θεὸν ἡμῶν μυριάκις, καὶ ταῦτα παρὰ
 20 τῶν ἱερουργούντων αὐτῶν θάπτεσθαι. προσέχει οὐκ ὀπίσθον τῆς τῶν περιτεύοντων ἁγίων εὐπρεπῆς καὶ ἀνεγλήστου θουμῆσεως ἐπαλάμια· δευτερεῖ τῇ οἰκείαν συνείδησιν, θεάμαί ποτε τῶν καιρῶν ἱερατικῆς ἀνάσιον, τισὶ τῶν ἱερέων τελοῦμενον· ἐν γὰρ τῇ λειποτακτεῖν τούτους πολλὰκις, εἴτε διὰ τροφῆς ἔφεσι, εἴτε διὰ χρεῖαν ἐτέραν τινὰ σурφетώδη καὶ κοσμικὴν τινὰς τῶν ἱερέων, ὡς εἶρηται,
 25 τὴν ἱερατικὴν ἐώρων στολὴν ἐκδιδυσκομένους καὶ τοῖς διακόνους μετὰ τὴν τῆς λειτουργίας ἀπόλυσιν αἰσχροκερδίᾳ πάντως χρεωδῶν τινων λήψεως τὰ ἅγια τῆς θείας μεταλήψεως ἐγχειρίζοντας, ὅπως δι' αὐτῶν ἀπρεπῶς τῶν θείων μυστηρίων μεταλαμβάνουσιν ἕτεροι πρὸς οὐδ' ὀφειγόνως πρὸς τὴν μετάδοσιν ἤρχοντό τε καὶ μεταλαμβάνον. Ἔθεν κἂν τῇ βαρεῖᾳ μοι ὑποθέσει ταύτῃ καὶ πρὸ ἐμοῦ τῇ Θεῷ
 30 προσέχειν ἀκριβῶς δεῖ τὸν ἡγούμενον, ἵνα μὴ τελῆται τὸ ἄτοπον, αὐτοῦ τυχὸν ἐνασχολούμενου τισὶν ὑποθέσεσι. βούλομαι τοίνυν καὶ εὐχομαι ἐκ πάσης ἄρ' ἐκκλησίας τὸ τοιοῦτον ἄθεσμον ἔργον οἵαπερ ὑπὸ διστόμου μαχαίρας ἐκτέμνεσθαι.

86. — Ἀμέλει ἀλλ' ἐπειδήπερ διώριστα πρὸ τινος, ὅποι τῶν μοναστῶν
 35 τὰ λείψανα ἀποτίθεσθαι μέλλουσι καὶ οἱ περὶ τὴν μονὴν ἀπλῶς ἄπαντες, νεκρόν τι σῶμα τοῦ περιβόλου ἐντὸς οὐ βούλομαι θάπτεσθαι μετὰ τὴν ἐμὴν ἀποδίωσιν, εἰ μὴ που τυχὸν, καθὰ καὶ διωρισάμεθα πρὸ τινος, βουλευθεῖ ὁ ἄνθρωπός μου Λέων ὁ Κασταμονίτης ἐνοριασθῆναι ἐντίμως κατὰ <τὸν> προδιατυπωθέντα τρόπον ἀνωτέρω καὶ ὁ γραμματικὸς μου Μιχαὴλ καὶ ὁ πρωτοβεστιάριος Κωνσταντῖνος ὁ ἱερεὺς ἕνα δὲ καὶ μόνον ἢ πλείους τῶν ἀλλοτρίων προσώπων ὄλωσ οὐ βούλομαι, εἰ μὴ τις τυχὸν

124

Abus
à éviter dans
la sainte
communion.

ΑΚΑΔΗΜΕΙΑ

Défense
d'enterrer
dans l'enclos
du
monastère.

πολύσλος ἐθελήσει ἐνταφιασθῆναι ἐκτὸς τοῦ ναοῦ τε καὶ τοῦ νάρθηκος προσ-
αγαγῶν διὰ τὸν ἐνταφιασμὸν τῆ μονῆ πρὸς εἴσοδον αὐτῆς πολλά τινα πράγματα
κινητὰ τε καὶ ἀκίνητα. ἀλλὰ καὶ τὸ παιδίον τὸν ἀναθρεπτόν μου Κωνσταντίνον ἐξ-
άπαντος ἐν τῇ μονῇ ἐνταφιασθῆναι σὺν τοῖς ῥηθείαισι ἀνθρώποις μου βούλομαι, εἰ
καὶ αὐτὸ τέως τὸ παιδίον προαχθὲν εἰς ἡλικίαν νόμιμον ἐν ταύτῃ τῇ μονῇ βουλη- 5
θείη ἐνταφιασθῆναι κατὰ τὴν ἐμὴν βούλησιν· τοὺς δὲ ῥηθέντας ἀνθρώπους μου καὶ
μνημονεύεσθαι βούλομαι τοῖς διπτύχοις. ἀλλ' οὐδὲ τοὺς χωρίτας τοὺς οἰκοῦντας περὶ
τὸ Λυκοχώριον καὶ τοῦ Δράχου καλούμενον καὶ ἄπλῶς τοὺς τῆ περιβόλῃ τῆς μονῆς
πλησιάζοντας βούλομαι ἐνσορεύεσθαι τοῖς τοῖς χωρίταις, ἀλλὰ πόρρω τοῦ ἄστεως,
ἐνθα τῶν θνησκόντων ἕκαστος βούλοιο, ἵνα μὴ ἐκ τοῦ πλησιασμοῦ τῆς τῶν σωμάτων 10
ταφῆς μολυσμὸς νοσοποιῶς τῇ ἀέρι προσγένηται.

Générosité
envers les
pauvres.

87. — Τοῖνον, ἐπειδὴ, συμμαρτυροῦντος τοῦ πλάστου μου ἐν τούτῳ, τὴν
προξενίαν σχεδὸν ἐκ βρέφους καὶ μέχρι δεῦρο ἠγάπησα καὶ τὴν κακὴν πλεονεξίαν
ἐμίσησα, κὰν τῇ βορβόρῃ τῆς ἀμαρτίας οἴμοι ὁ ἄθλιος ἐμπέφυρμαι, οὐχ ὡς μέγα
φρονῶν ταῦτα λέγω, μὴ γένοιτό μοι τὰ τοῦ φαρισαίου ληρώδη τῆς ἀλαζονείας 15
ῥήματα, ἀλλ' ἐπεξηγούμενος τὸ προκαίμενον, παρακαλῶ θερμότεροις τοῖς δάκρυσι
πάντας ὑμᾶς τοὺς τῆς μονῆς μοναχοὺς σὺν τῷ πρεσβυτέρῳ τῆς νέας ταύτης μονῆς
τῆς Κοσμοσωτηρίας πάντα πράττειν ἀνωτέρως εἰς αὐτοὺς τοὺς κατὰ Θεὸν ἀδελ-
φούς μου τοὺς πένητας, ὡσαυτὴν ἐκ τῆς ἐπιτομῆς τοῦ πνευματικοῦ μου διατάξις ἐρμηνεύει,
καὶ οὗ ταῦτα μόνον ἀλλὰ καὶ ἄλλα πλείονα ὡσαύτως ἡ τῆς τῆς μονῆς ἐξέταξις πρὸς 20
ἐπιδοτέας καὶ ἢ καλλίστην διακρίνει τὸν προσετιτὸν συνείδησις· διὸ καὶ τὴν πολλὴν
φειδῶ τῆς μεταδόσεως τῶν δεομένων ἐκ κάρων ψυχωφελῶς ἀπορρίψομεν καὶ τὴν
καλλίστην καὶ θεοπάροχον μετάδοσιν θαυμάσιον ἀποασοίμεθα εἰς θεραπείαν πάντως
τοῦ τὰ λήθονα ἡμῖν πρυτανεύοντος· εἰ γὰρ γραύστην αὐτὸν οἶαπερ τὸν πλάστην 25
ἡμῶν καὶ κύριον κληροῦσθαι πεφύκαμεν ὑφ' ἑνὸς μεταδόσει φημι πένητας, πόσῳ
γε μᾶλλον τοῦ πλεόνος, καὶ ταῦτα ἐκ θανάτου ρυομένης τῆς ἐλεημοσύνης τὸν ἐν
ἀμαρτίαις ἐνταῦθα πεδοούμενον; «Πότε με γάρ, φησὶν, εἶδετε πεινῶντα καὶ ἐθρέψατε»
καὶ τὰ ἐξῆς σὺν τῇ «Ἀπελευθεύσατε λοιπὸν πρὸς τὴν αἰωνίζουσαν κόλασιν». τί οὖν
κατὰ Θεόν, ἀδελφοί μου, τούτου πικρότερον ἀκουσοίμεθα πρόσφθεγμα; οὐδὲν πάντως.
οὐ χρεὶ δὲ ὑμᾶς εὐλογοφανῆ προβάλλεσθαι πρόφασιν, οἶαπερ ἴσως τῶν εισόδων τὴν 30
ἐνδειαν, πρὸς τὸ μὴ ποιῆσθαι τὴν τῇ Θεῷ φίλην διάδοσιν «Ζητεῖτε γάρ, φησὶν,
καὶ εὐρήσετε, κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν». ἀνοίξει γὰρ ἡ μετάδοσις τὰ τοῦ Κυρίου
μου σπλάγχνα πρὸς εὐροίαν τῶν χρειωδῶν ἀνευθεῖ καὶ σωτήριον. οὐδενὶ γάρ, φησὶν,
ὡς ἐλέφ Θεὸς θεραπεύεται.

Augmenta-
tion de la
communauté.

88. — Ἐπειδὴ μὲν οὖν ἀνωτέρω πρὸς τοῖσδε τῶν μοναχῶν καὶ τῶν τούτων 35
ἐπουργῶν διωρισάμεθα τὴν ποσότητα, ἔφασιν δ' ἔχοντας τοὺς μοναχοὺς, εἰ δυνατόν,
καὶ εἰς πολλαπλασίονα τῇ χρόνῳ καταστήναι ποσότητα, ἀξιοῦμεν τὸν προεσιτῶτα
καὶ τὴν φιλόχριστον τούτου συνείδησιν σπεῦσαι εἰς αὐξήσειν καὶ ἔτι τῶν μοναχῶν,
ὁπόσον οὗτος συνορᾷ παρέχειν τῆς ἁγίας μονῆς τὴν εἴσοδον τοῦ γὰρ ἀγαθοῦ ἢ

πρὸς τὸ μείζον ἐπιδοσις ἐπαυξάνειν οἶδεν ἀφύκτως τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς τὸν ἄφατον ἔλεος. οὕτω μὲν οὖν ταῦτα διαταττόμεθα.

89. — Ἐπεὶ δὲ σκοπὸς ἦν ἡμῖν πρὶν τὸ ἐνσοριασθῆναι τὸ ἐμὸν ταπεινὸν λείψανον τῆς Χώρας μονῆ, κάκισσε τὸν τύμβον τούτου καθέδρῳσα κατὰ τὰς πρὸς τοὺς Χωρηνοὺς μοναχοὺς προβάσας βουλήσεις ἡμῶν, σήμερον δὲ καινοθεσίας παρ' ἡμῶν σὺν Θεῷ τῆς ἁγίας ταύτης μονῆς τῆς ὑπεράγνου μου θεοτόκου καὶ κοσμοσωτέρας, τῆ ψυχῇ μου λογιζόμενος ἀνέκυψεν ἕτερος, ὅπως ἐν ταύτῃ ἐνσοριασθῆ μου τὸ λείψανον καὶ δήπερ τὰ πρὸς τοῦτο ποιεῖν κατηρξάμεθα, ὅπερ καὶ διὰ τοῦ παρόντος μου τυπικοῦ ἐντελλόμεθα. ἐπειδὴ γὰρ διωρισάμεθα ἐν ἑτέροις βουλήσει 10 καὶ συμφωνίαις ταῖς πρὸς τοὺς Χωρηνοὺς ἀναλαβέσθαι τοὺς λίθους τῆς σοροῦ τῶν λειψάνων μου καὶ ἐν ὑποδοχῇ τῶν ἐμῶν ἐνταῦθα τεθῆναι λειψάνων, καὶ ταῦτα ἀναλαβέσθαι καὶ ὅσα περὶ τὸν τάφον μου συνεστησάμεν αὐτός, καθὼς καὶ ἡ δύναμις τοῦ πρὸς με ἐγγράφου τοῦ καθηγουμένου τῆς μονῆς τῆς Χώρας παρίστην, ὅπερ ἄρα καὶ ἀπατέθη τῇ σκευοφυλακίῳ τῆς ἁγίας μονῆς τῆσδε τῆς κοσμοσω- 15 τέρας θεοτόκου μου, ἐμοῦ ὀφείλοντος τὸν τοιοῦτον συναπαρτίσαι σκοπόν, καθὼς ἐγὼ σὺν Θεῷ βούλομαι, εἰ τέως ἐν τοῖς ζῶσι ἐν διαίτῃ εἰ δέ γε μεταστῶ, καὶ τούτον σὺν τοῖς ἄλλοις ὀφείλον τῇ ἡγουμένῃ πληροῦσαι μου τὸν σκοπὸν καὶ ἀναλαβέσθαι ἐκ τῆς μονῆς τῆς Χώρας τὰ τοῦ τάφου μου μαρμάρια καὶ ταῦτα διακομίσει ἐν τῇ νεοσυστάτῳ ταύτῃ μονῇ, καθὼς περὶ καὶ τὰς ἐκκλησίας διακομίσαμεν μαρμάρια, 20 καὶ προσβάσαι τὸν τοιοῦτον τάφον ἐν τῇ εὐθείᾳ μερῇ τοῦ ναοῦ ἡμεῶν καὶ παραβολῇ τοῦ κτίσματός διὰ τὸν τάφον παρ' ἡμῶν γέγονε· περὶ δέ γε τὸ πῶμα μέσον τοῦ τάφου ἐγκολαφθῆναι τῇ θεοτόκῳ τὸ ἐμὸν ἐγκόλιον ἐν ὑπτίῳ τῇ σχήματι βούλομαι διὰ τοῦ ἀργυροῦ ἔργου, ὅπερ εὐθελασθὲν τῇ σκευοφυλακίῳ ἐτέθη τὴν σήμερον καὶ παραδέδοται. τὰ δέ γε ἀπὸ τῶν ἐμῶν τάφον τὸν εἰς τὴν Χώραν 25 προσδρασθέντα σὺν τοῖς τοῦ τάφου μαρμαροῖς ταῦτά εἰσι χαλκοῦν ἀγκυλλῶν τὸ χυτὸν καὶ αἱ στήλαι τῶν σεπτῶν καὶ ἁγίων γεννητόρων μου καὶ βασιλέων καὶ τῶν στασιδεῶν τῆς μεμνησθειμένης μου θεοτόκου τὴν δ' ἐμὴν στήλην ἐν νεότητί μου ποιήσας ματαιότητι τῆς παιδικῆς ἡλικίας οὐ βούλομαι τῆς Χώρας ἀφαιρεθῆναι, ἀλλ' ἵστασθαι ἐν οἷς αὐτὴν καθιέρουσαμεν· τὸ γὰρ ἐμὸν ἄθλιον σῶμα, ὃ καὶ διασπαράξουσι 30 σκώληκες, μετὰ τὴν διάλυσιν τούτου τιμῆς οὐ προσδεγθήσεται εἰκονίσματος. εἰ δ' ἴσως πλεονεκτικῇ χειρὶ καὶ αὐθάδει πρὸς τὰ παρ' ἡμῶν ἐπιτεταγμένα ἀφηγησάσῃ καὶ οὐ παρέχουσι τὰ βήθοντα, προσελθεῖν ὀφείλει σὺν τισὶ τῶν μοναχῶν ὁ τῆς κοσμοσωτέρας μου θεοτόκου καθηγουμένος τῇ ἁγίῳ βασιλεῖ καὶ ἐγκαλέσαι τὴν ἄδικον ταύτην ὑπόθεσιν, καὶ οὕτως (οἶδα πάντως τὴν εὐσυνείδητον αὐτοῦ γνώμην) 35 οὐκ ἀπαξιώσει μου τὴν τοιαύτην δικαίαν παράκλησιν, ἀλλ' ἀντιτρέψει βασιλικῇ χειρὶ διὰ Θεοῦ τὰ ζητούμενα καὶ ἀποτεθέντα τῇ Χώρα πρὸς φύλαξιν.

90. — Ἐπεὶ δέ με ζωῆς δυστυχοῦς ἢ εὐτέλεια <ἀπὸ> βραφικῆς ἡλικίας ἐπιτηνήσατο καὶ τῇ φορᾷ τοῦ βίου τοῦδε τῆς δυσπραγίας καὶ βέβηματι πατρὶδος γλυκειάς μοι τὸν πλεῖονα χρόνον τῆς ἐμῆς βιοτῆς ἀλλότριος γέγονα καὶ ξένος 40 συγγενικῆς εὐκλείας, καὶ μέντοι καὶ εἰκότως τὴν ἐνταῦθα ταφὴν τῶν λειψάνων μου

126
Sépulture du
fondateur.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

Décor
du tombeau.

καὶ = ἐπιταγόμενα

οὐκ ἀσκόπως προέκρινα; πάντα τὰ κακῶς μοι περὶ τὸν βίον συμβάντα συλλήβδην
 διατυπώσας νοῦ καὶ συλλογισάμενος ὡς ἐν γωνίᾳ ζοφώδει καὶ κλίνῃ καὶ νόσῳ
 παραχωρήσει Θεοῦ δεινῶς οἴμοι κατακαίμενος καὶ εἰς λήθην ἤδη πεσὼν καὶ μνήμη
 . . . . ἀντὶ παντὸς ἄλλου κόσμου τῆς ἐμῆς ταφῆς φαντασιώδους λαμπρότητος τὴν
 ἀπὸ 'Ραιδεστοῦ θεῖθεν μοι καταπεμφθεῖσαν εἰκόνα τῆς θεομήτορος ταύτην δὴ τὴν 5
 Κοσμοσώτειραν, ἣν καὶ κόσμον περιεθέμην χρυσοῦ καὶ ἀργύρου τὸν κατὰ δύναμιν
 ἐδραστήην περὶ τὸ ἐν ἄκρον τῆς τοῦ τάφου μου ἐσχηματιζομένης διατυπώσεως, ὡς
 μένειν ἐν τῇ τόπῳ τούτῳ ἐφεδραζομένην εἰς τὸν αἰῶνα τὸν σὺμπαντα ἀναλλοιώτῳ
 διαμονῇ πρὸς μεσιτείαν τῆς ἐμῆς ἀθλίας ψυχῆς ἔτι δὲ καὶ τὸν ἰσομήμη Χριστὸν
 συνεδραστήην αὐτῇ βούλομαι, προσφόρου ταῖς εἰκόσι ταύταις γεγονοῖας τῆς αὐτῶν 10
 στάσεως καὶ τερπνῆς καὶ φωταψίας τῆς προσηκούσης. εἰ γοῦν οὐ ποιήσεις τὸ ἐμὸν
 τοῦτο βούλημα, ὁ προσετώς καὶ οἱ λοιποὶ μοναχοὶ μετ' ἐμοῦ κριθήσεται ἐν τῇ ἡμέρᾳ
 τῆς κρίσεως. ἐπὶ μέντοι τῇ καθιδρύσει τοῦ τάφου μου οὐδεμιᾶς ἐτέρας ἐν αὐτῇ
 πολυτελείας δεόμεθα ἀναισθητεῖν μέλλοντες πρὸς τῶν αἰσθητῶν καὶ ἔρωμένων τὴν
 ἔρασιν. βούλομαι γοῦν διὰ τοῦ χαλκοῦ τοῦ καὶ προρρηθέντος καγκέλλου τὸν τάφον 15
 ἀποδιαιρεθῆναι τοῦ νάρθηκος τῆς ἐλάτητος ἔχειν δ' αὐτὸ πρὸς τοῦ τάφου τὴν
 εἰσοδον, εἰς ἃν καθ' ἑσπέραν μετὰ τοῦ ἑσπερίου τὴν ἀπύλωσιν τὸν προσετώτα καὶ
 τοὺς λοιποὺς μοναχοὺς εἰσερχομένους βούλομαι καὶ ὑπὲρ ἐλέους τῆς ἐμῆς ψυχῆς πρὸς
 τὰς ἱσταμένας ἐκεῖσε ἀγίας εἰκόνας ἐπιτελεῖν τὸ τρισάγιον καὶ ἀριθμῶ τινι λέγειν
 τὸ «Κύριε ἐλέησον» καὶ οὕτω ποιεῖν τὴν ἀπύλωσιν μετὰ καταλαμβάνουσας, ἀλλ' ὑπὲρ 20
 ἡμῶν τὸν Θεὸν καὶ τὴν θεομήτορα ταύτας ἐξέλεκτον.

Anniver-
saires du
fondateur.

91. — Τὰ δ' ἐμὰ μνημόσυνα καὶ τοὺς κτόπους αὐτῶν τῇ ἐναρέτῳ πολιτείᾳ
 καὶ τῇ καλλίστῃ συνειδήσει τοῦ προσετώτου ἀνήρτησα, μηδὲν ἐπηρραστικὸν εἶτε
 καὶ βίαιον ἐπεφορτίσαι θέλων τὴν τούτου προσέσειν τῶν λεγομένων ἐπάκουε, πάτερ 25
 μου ὁ προσετώς, καὶ τῆς εὐχῆς τῆς ὑπὲρ ἐλέους τῆς ἀθλίας ψυχῆς μου μηδὲως
 καταφρονήσεις, τὴν ἀντιμισθίαν ταύτης ἀπεκδεχόμενος παρὰ τοῦ τῶν ὄλων δεσπό-
 ζοντος, ὃς πρυτανεύειν οἶδε τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσι τὰ λήονα; ἐγὼ γὰρ ὁ τάλας καὶ
 δύστηνος γῆ καὶ σποδὸς ὑπάρχων σειραῖς τῶν πταισμάτων μου οὐκ ἀνανεῦσαι τολμῶ
 πρὸς ὕψος οὐράνιον καὶ τῆς θείας οἰκονομίας τὴν ὄντως παναύγειαν, ὁ τοὺς ὀφθαλ-
 μοὺς τῆς ψυχῆς ἐσκοτισμένος, διὰ τοι τοῦτο καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ὁσίων ἀνδρῶν 30
 εἰκότως πρὸς σωτηρίαν τῆς εὐχολῆς δεόμεαι ὁ πανάθλιος, παρρησίας ὄλωσ ἐξ ἀγα-
 θεργίας τινὸς μὴ προσηκούσης μοι. μὴ οὖν παρόψῃ, ὡ θεομήτορ κοσμοσώτειρα,
 τὴν ἐμὴν τῆς σωτηρίας ἀθλίαν παράκλησιν τί γὰρ ἕτερον εἶπω καὶ τί λαλήσω
 τῇ πληθῆι τῶν ἀμαρτάνων μου;

Chartes.

92. — Ἄμέλει ἀλλὰ τῶν ἐρηθέντων κτημάτων καὶ δωρηθέντων ἡμῖν τὰ 35
 δικαιώματα ὀφείλουσιν ἀναμφισβήτως παρὰ τοῦ τιμιωτάτου καθηγουμένου τῆς μονῆς
 τῆς Κοσμοσωτείρας ἐν ἀσφαλεῖ ταμείῳ τῆς μονῆς παραφυλάττεσθαι, ἀναλαθόμενου
 ταῦτα ἀπὸ τοῦ τῆς Χώρας καθηγουμένου, εἰ ἐγὼ ἐν ζωῇ μου οὐ φθάσω καὶ τὴν
 τοιαύτην οἰκονομήσαι ὑπόθεσιν.

Secours
aux julle
convertis.

93. — Δεῖ δὲ ἡμᾶς καὶ τοὺς ἐξ ἀλλοδαπῆς θρησκείας σὺν Θεῷ προσελ- 40
 θόντας ἡμῖν καὶ τῷ θεῷ βαπτίσματι τινος προνοίας καὶ ἐτέρας ἀξιώσαι πρὸς Θεὸν

τῆς ἡμετέρας φυγῆς ἐξιλέωσιν, ἐφ' οἷς καὶ διαταττέμεθα, ἵνα οἱ ἐκ τῆς ἐβραΐδος ἀνακληθέντες πρὸς ἡμᾶς καὶ τὴν ἀμώμητον πίστιν, ὅ τε Ἀλέξιος καὶ ἡ τοῦτου σύμβιος Εἰρήνη, λαμβάνωσι, μέχρις ἂν ζῶσιν, ἡ μὲν Εἰρήνη τὰ τυπωθέντα αὐτῇ διὰ πιττακίου, ἡ γοὺν καθ' ἕκαστον μῆνα σίτου μοδίους τρεῖς, τραχέα νομίσματα δεκα-
 5 πέντε καὶ ἑμάτιον ἓν καθ' ἕκαστον χρόνον, ὁ δ' Ἀλέξιος καὶ σύμβιος αὐτῆς, εἰ μετ' αὐτῆς διάγοι, λαμβανέτω καθ' ἕκαστον μῆνα σίτου μοδίους δύο, οἴνου μέτρα δύο καὶ καθ' ἕκαστον χρόνον νομίσματα ὑπέρπυρα δύο. εἰ τις δὲ καὶ ἄλλος ἐπιφέ-
 ρεται πιττάκιόν μου βεβουλωμένον τυπώματός τινος, διδύσθωσαν καὶ αὐτῇ ἀνυστε-
 ρήτως παρὰ τοῦ προσετώτου τὰ γεγραμμένα.

10 94. — Ἀπὸ δὲ πάσης μου τῆς περιουσίας βούλομαι τὴν μονὴν τῆς Κοσμοσωτείρας λαβεῖν καὶ ἀποθεῖναι ἐν τῇ βεστίῳ λίτρας ὑπερπύρους τριάκοντα, ἵνα ταῦτα κείνται ἀπαρασάλευτα, καὶ ὅσα τῆς τῶν χωρίων εισόδου μετὰ τὰς ἐξόδους τῶν τε μοναχῶν καὶ τῶν ἀνακεκλημένων ἀδελφῶν μου καὶ τῶν ὑπουργῶν αὐτῶν περιτεύουσιν, ὅπως εἴποτε σύμπτωμά τι συμβῆ ἐν τῇ μονῇ ἢ ἐν τοῖς περὶ τὴν μονὴν
 15 οἰκίμασιν, ἐπανορθῶται ἀπὸ τῶν τοιούτων νομισμάτων. χρεῶν γὰρ τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως μὴ ἀμελεῖν τὸν προσετώτου καὶ τοὺς ὑπὸ αὐτῶν μοναχοὺς, ἀλλ' ἀποθετι-
 μένα ἔχειν ὅση δύναμις χρήματα πρὸς τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν ἐπιτήδεια· καὶ γὰρ εἰ Θεὸς μέτρα ζωῆς ἔτι δώσει μοι, πολλὰ φρονεῖν παρήσοι σὺν Θεῷ καὶ σπουδάσμα
 εἰς τὸ καὶ ἕτερα χρήματα, δι' ἃ εἰρηκὰ τρόπον τῆς μονῆς ἀποτιθένα· εἰ καὶ ἰσχὺν
 20 ἀπὸ Θεοῦ ἢ δεξιᾶ μου λάβοι πρὸς τὴν ὑπόθεσιν.

95. — Τῶν αὐθέντων μου καὶ κληρῶν καὶ υἱοῦ καὶ γυναικὸς ἀγα-
 25 λείπτως μνημονεύετωσαν οἱ ἐν τῇ τοιαύτῃ μονῇ ἡμετέρας τῆς αὐτῶν ἀπο-
 θιώσεως παραγέννηται, τότε διὰ τοῦ ἐπιταφίου ὅμοιο μνημονεύεσθωσαν διὰ παννου-
 χίδος καὶ προσφορᾶς, καὶ ἀπλῶς κατὰ τὴν προσήκεισαν ἀκολουθίαν τελείσθωσαν
 30 αὐτῶν τὰ μνημόσυνα, εἰ καὶ τῇ Θεῷ δεκτοὶ οὗτοι ἕως τὰς αἰωνίους σκηναὶς γεγόναισι
 καταντήσαντες μύρου σαφῶς ὑποδυστάνοντος ἐν τῇ τάφῳ τῆς γεννητρίδος μου, ἧτις
 (ὡ τοῦ θαύματος) χερσὶν ἰδίαις τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, πάσης τῆς συγγενείας πα-
 ρουσιαζούσης, ἐκάλυψε κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀποθιώσεως, μὴ τινος ἐτέρου τοῖς
 ὀφθαλμοῖς αὐτῆς κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ θανάτου τὰς χεῖρας αὐτοῦ ὑφαπλώσαντος·
 35 καὶ γὰρ αὐτὴ πρὸς Κύριον ἱεροπρεπῶς ἐξεδήμησε κατὰ τὴν πρώτην ἰνδικτιῶνα,
 ἡμέραν ἑνεακαιδεκάτην τοῦ φεβρουαρίου μηνός, τοῦ αὐθέντου καὶ πατρός μου καὶ
 βασιλέως τοῦ βίου ἀπάραντος αὐγούστου πεντεκαιδεκάτῃ, ἡμέραν πέμπτην τῆς ἁγίας
 κοιμήσεως τῆς Θεομήτορος.

96. — Ὅποτε οὖν τὴν τοιαύτην οἰκονομίαν τῶν προσκυρωθέντων κτημάτων
 35 μου τῇ μονῇ μεταπεσεῖν βούλομαι εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα· τὸ γὰρ ἐμὸν ἐπὶ τούτοις
 καὶ ταῖς ἄλλαις μου διατάξει· βούλομαι κρατεῖν βούλημα ἀναλλοιώτων τε καὶ ἀπα-
 ράθραστον εἰς τοὺς ἐξῆς ἅπαντας καὶ διηνεκεῖς χρόνους, ὡς φρονεῖν σὺν Θεῷ ἕλη
 χεῖρὶ καὶ γνώμῃ τὸν προσετώτου τὰ ὑπὲρ τοῦ καινοσθέντος παρ' ἡμῶν σὺν Θεῷ
 μοναστηρίου καὶ τοῦ γηροκόμειου καὶ σπεύδειν τὰ πρὸς τὴν τῶν γηροκομιτῶν
 40 αὐτάρκειαν τῆς ζωῆς ἀναβολῆς δίχα καὶ ὑπερθέσεως καὶ τὰ τυπωθέντα παρέχειν

128

Mesures de prévoyance.

Anniversaires des parents du fondateur.

Soin de l'hôpital.

κατ' ἔτος τοῖς γηροκομουμένοις ἀκολόθωτα· ἐπεὶ γὰρ σὺν Θεῷ ἀδιάλειπτόν τε καὶ ἀνυστέρητόν καταλιμπάνομεν τὴν μονήν, τοὺς γηροκομουμένους οὐδόλως βουλόμεθα, κὰν ὅ τι καὶ γένηται ἐν τῇ μεταξὺ τοῦ χρόνου, ζῆμίαν ἐπιγνώσκειν καὶ στέρησιν τῶν τυπωθέντων τούτοις εὐθρυπτα γάρ τοι ταῦτα λαμβάνειν κατ' ἔτος διὰ τοῦ προσεστώτος καὶ ἀκολόθωτα καὶ ἄπονα σὺν Θεῷ βούλομαι οἶα . . . . πρὸς Θεὸν τὴν 5 ἀνάπαυλάν τούτοις καὶ σωτηρίαν εὐπρόσδεκτον περιποιούμενος καὶ τῇ θεομήτορι πρὸς μεσιτείαν τῆς ἐμῆς ἀθλίας ψυχῆς ὅλως παρέχων τῆς γὰρ ἐξ ἀμελείας ἴσως τῶν μελλόντων παρέχεσθαι τοῖς ἀδελφοῖς ἀποστέρησιν οὐ φέρει Θεὸς οὔτε μὴν ἢ παν-ἀχραντος τούτου γεννήτρια, ἦτινι σὺν τοῖς ἀδελφοῖς ἀνεθέμην πάντως πάντα μου τὰ ὑπάρχοντα· ἀρκεῖ γὰρ εἰς ἐπενθύμησιν εὐλογον τῶν παρ' ἐμοῦ ἐντεταλμένων τὰ 10 παρ' ἡμῶν τῶν ἀμαρτωλῶν προσαχθέντα σὺν Θεῷ κινήτᾳ καὶ ἀκίνητᾳ πράγματα τῇ παρ' ἡμῶν καινισθείσῃ μονῇ τῆς Κοσμοσωτέρας, εἰς γοῦν δῆλῳσιν καὶ σαφήνειαν τῶν προσκυρωθέντων τῶν ἀκινήτων τῇ τιμῇ μονῇ τῆς Κοσμοσωτέρας ἢ παροῦσα δέλτος τοῦ τυπικοῦ καὶ ὁ τόμος τῆς μυστικῆς διαθήκης μου πάντως τῇ 15 προσεστώτι ἀρκέσειαν.

Bains.

97. — Ἦδη μὲν οὖν λέξαντες περὶ τῶν ἀνωτέρω διωρισάμεθα, φράσομεν καὶ ταῦτα, ὧν εἰς μνήμην ἤλθομεν σήμερον· ἐκ βάρων γὰρ αὐτῶν τῆς σεβασμίας μονῆς ἐκτός περὶ τὸν βύακα τῶν τῶν κινήτων τῶν μοναχῶν πλησιάζοντα εἰς τὴν τούτων παραμυθίαν καὶ πολλῶν ἐτέρων χριστιανῶν λουτρῶν δι' ἐγχορήγῳ καινισάντες κρίματός καὶ τοῦτο σὺν τοῖς ἄλλοις τῇ μονῇ προσκυρώσαντες περὶ αὐτῶν 20 δὲ καὶ οἰκίματα εἰς ἀνάπαυλάν ὁμοῦ συστησάμενοι, εἰς πᾶσαν ἐκδοθῆναι τούτα βουλόμεθα τὸ λουτρὸν τὰ δὲ γὰρ λουτρῶν δαύμενα γύναια οὐκ ἐν ἄλλαις ἡμέραις τισὶ τῆς ἑβδομάδος λούεσθαι ἐν τούτῳ βουλόμεθα, ἀλλὰ ταῖς τετράσι μόναις καὶ ταῖς παρασκευαῖς· ταῖς δ' ἄλλαις ἡμέραις τοῦ ἐνιαυτοῦ παντὶ τῇ βουλομένῳ παραχωρεῖσθαι θέλομεν καὶ μήποτε εἰς αἰῶνα τούτον τὸν σύμπαντα καταφρονηθῆναι 25 τὸ λουτρὸν παρὰ τοῦ προσεστώτος, ὡς ὑπαχθῆναι εἰς ἀπόλειαν· ἢ γὰρ τούτου ἀπώλεια μεγάλην τὴν ἀμαρτίαν παράσχη τῇ προσεστώτι καὶ τοῖς λοιποῖς ἀνίαν στερηθησομένοις τοῦ λούματος· διορίζομεθα γὰρ τοὺς μοναχοὺς λούεσθαι καθ' ἕλον ἐνιαυτὸν δωδεκάκις, ἦγγου ἅπαξ καθ' ἕκαστον μῆνα· εἰ δὲ που καὶ πλειόνων λουτρῶν χρεῖα ἕσοιτό τις νοσοῦσι τῶν μοναχῶν, ἀνεμποδίτως οὗτοι παρὰ τοῦ προσεστώτος 30 παραχωρεῖσθωσαν λούεσθαι διὰ τοῦ σώματος τὴν ἀσθένειαν. οἱ δὲ μέλλοντες τῶν μοναχῶν λούεσθαι οὐκ ὀφείλουσι παραχωρεῖσθαι παρὰ τοῦ προσεστώτος ἐν ἄλλῃ τινὶ τόπῳ ἢ ἄστει, ἀλλ' ἐν τῇ τῆς μονῆς λουτρῷ λούεσθαι, οὐ προσεστώτα δεῖ φροντίδα ποιεῖσθαι, ὡς εἶναι τῇ μονῇ ἐγκαθέτους· τεχνίτας τινὰς χρειώδεις πρὸς ἐργασίαν τῶν ἔργων, ὧν ἡ μονὴ δέεται. 35

Mesures
contre
les incendies.

98. — Ἐπεὶ δὲ πολλάκις, καθάπερ ἡμεῖς ἱστορήσαμεν, τῶν βροτῶν κακία διαμάχην ὡς τὰ πολλὰ ἐξεργάζεται τὴν πρὸς ἀλλήλους αὐτοῦς, ἐφ' οἷς καὶ πολλοὶ κρυφαλέως οἰκίας ἐποίκων ἐμπιπρῶσιν, οἱ τὸ δεινὸν ἐργαζόμενοι τούτο διαταττόμεθα καὶ σὺν Θεῷ παραινοῦμεν τῇ προσεστώτι, οἱ περὶ τοῦ καλοῦ τὴν ἐργασίαν ἀφρονες, ἵνα, ὅτε τις τῶν ἐποίκων τῶν τῆς μονῆς ἀκινήτων ὑπεισελθῶν τινος οἰκίας ἐμπρησμένον 40 ἐξεργάσῃται, ἀπαιρητῶς παρ' αὐτοῦ τοῦ προσεστώτος συναλαμβάνονται πάντες οἱ πάρ-

οικοι ἐκείνου τοῦ χωρίου, ἐν ᾧπερ ὁ ἐμπρησμός γένηται εἰς καινοποίησιν τοῦ
ἐμπρησθέντος οἰκίματος· κἂν δέκα γὰρ τυχόν ἐμπρησθῶσι, τὸ τοιοῦτον χωρίον
ὀφείλει φροντίζειν ἐξ ἀνάγκης τῆς τῶν ἐμπρησθέντων καινοποιήσεως, οὐκ ἐκ δαπάνης
τινὸς τῶν τῆς οἰκίας ἀπολωλεκτότων, ἀλλ' ἐκ πόνου καὶ σπουδῆς τῶν βρῆθέντων
5 ἐποίκων τοῦ χωρίου, μὴ ἀναβολὴν τοῦ ἔργου δεχομένου τινὰ καὶ ὑπέρθεσιν, ἀλλ'
ἀπαραίτητόν τε καὶ σύντομον τὴν τοῦτου περαιώσιν. εἰ δ' ἴσως δίκῃ θεῖα καὶ
προμηθεῖα ὁ τὸν ἐμπρησμὸν ἐργασάμενος κατασχεθεῖ ἐπ' αὐτοφώρῳ καὶ ἡ κατά-
σχεσις τοῦτου καὶ ἡ φανέρωσις λέγω τῆς ὑποθέσεως οὐκ ἄδηλος γένηται τῇ προσ-
τώτῃ, ἀλλὰ δήλη μᾶλλον καὶ ἀναμφίλεκτος, ἀπ' ἐντεῦθεν διοριζόμεθα πρὸς τῇ
10 προσηκούσῃ παιδεύσει καὶ κολάσει τοῦ τὸ δεινὸν πράξαντος, εἰ μὲν οὐκ ἔχει οὗτος
παιδᾶς ἢ γυναῖκα, τὸν ὅλον αὐτοῦ βίον δίδοσθαι πρὸς τε τοὺς ἀπολέσαντας διὰ
πυρὸς τῆς οἰκίας καὶ τινὰς ἄλλους τῶν πτωχοτέρων παροίκων καὶ ἀκτημένων τῶν
δεομένων ἐπικουρίας βιωτικῆς· εἰ δ' ἴσως παιδᾶς ὁ τοιοῦτος ἔχει καὶ γυναῖκα, τὸ
ἥμισυ τῆς περιουσίας αὐτοῦ ἀρκέσει αὐτῇ τῇ κακῶς πράξαντι μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς
15 φυλακῆς καὶ τῶν δεσμῶν αὐτοῦ ἀπόλυσιν, τὸ δ' ἥμισυ δίδοσθαι οἷς καὶ διωρισμέθα
πρὸς τὸν ἀναχαιτισμὸν τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ καλοῦ τὴν συζήτησιν. πρὸς τούτοις
διοριζόμεθα ἕλη χειρὶ καὶ γνώμῃ τῶν προσώτων διανίστασθαι πρὸς ἐκδικήσιν ἀπα-
ράβατον τῶν ἀδικουμένων παροίκων καὶ τῶν ἀδικούντων σωφρονισμὸν ἐν τούτῳ γὰρ
θεὸς θεραπεύεται καὶ ἡ τοῦτου πανουργία μίσηται. ἥτις πρὸς ἐπικουρίαν ἀρραγε-
20 τῆς τῆς μόνῃς τούτης διαναστήσεται.
99. Δουθέντων δὲ τῇ προσώτῃ τῶν κυρίων τε καὶ δικαιομάτων τῶν
προσκυρωθέντων ἀκινήτων τῇ τε μονῇ καὶ τῇ γρηγοριεῖα καὶ τῶν ἴσων τῶν
κυρίων πεπιστωμένων αὐτῶν δι' ἀρχιερατικῆς ἐπισημειώσεως, οὐκ ὀφείλει ὁ προσετώς
ἐμφανίζειν τὰ κύρια ἐν οἷς χρεῖα, ἀλλὰ τὰ ἴσα τούτων ἐν ἀσφαλεῖ γὰρ ταμείῳ
25 χρεῶν ἔσαι τὰ κύρια ταμιεύεσθαι σὺν τῇ κυρίῳ βρεβίῳ καὶ τῇ παρόντι τυπικῇ,
τὰ δὲ ἰσότυπα τούτων χερεὶ τοῦ προσετώτος καὶ τῶν λοιπῶν μοναχῶν ἀεὶ διασύ-
ρεσθαι πρὸς ἀνάμνησιν τοῦτο γὰρ διατάττομαι, οὕτω τὰ πραχθησόμενα πράττεσθαι
θέλωμεν πάντα δὲ τὰ κατὰ σκοπὸν προτεθέντα εἰς ἀναπλήρωσιν τῶν γινομένων
ἔργων τε καὶ κτισμάτων τῆς μονῆς, εἰ οὐ φθάσουσιν ἐπαρτισθῆναι ἐν τῇ ἡμῇ πολυ-
30 πόνῳ ζωῇ, ἀλλὰ τι καταλειφθεῖ ἀναπάρτιστον ἔτι πρὸς ἀνάπαυσιν τῶν μοναχῶν
καὶ τῶν ὑπουργῶν τούτων, ἀπαρτισθῆτω καὶ τοῦτο ἀναμφιβόλως παρὰ τοῦ προσε-
τώτος καὶ ἀπαράβατα, ἵνα μὴ τὸ ἔργον ὅλον ἐστὶν ἀσυμπέραντον.

100. — Ἄλλὰ μοι λογισμὸς ἀναγκαῖος ἕτερος ἦδη ἀνέκυψεν, ὃν εἰς τοῦμ-
φάνες προτιθέμεθα, καὶ βουλόμεθα καὶ τοῦτον μᾶλλον εἰσπράττεσθαι ἀπαράθραυστα,
35 λέγω δὴπερ τὸ πᾶσαν καὶ παντοίαν τῶν ἀκινήτων εἴσοδον εισοδιάζεσθαι τῇ ἐπιγνώσει
σὺν τῇ προσετώτῃ τοῦ οἰκονόμου καὶ τοῦ σκευοφύλακος καὶ τῶν ἄλλων ἀξιολογω-
τέρων τῆς μονῆς, τῶν καὶ τὰ ὑπὲρ ταῦτα φρονούντων, ὡς καὶ τῆς ἐξέδου καὶ
ἀποθέσεως πάντως τούτῳ τῇ τρόπῳ ὀφειλοῦσθαι γίνεσθαι διὰ τὸ εὐδῆλον τῆς εἰσόδου
καὶ τῶν μοναζόντων τὸ ἀσκανδάλιστον ἢ γὰρ τούτων σφραγίς ἐν τῇ δοχείῳ ἀποτι-
40 θεμένων τῶν εἰσόδων ἐπιτίθεσθαι ὀφείλει πρὸς ἀκριβεστέραν γνώσιν τε καὶ ἀσφάλειαν.

130

ΑΚΑΔΗΜΕΙΑ ΔΟΗΝΩΝ

Actes en double.

Contrôle des recettes et dépenses.

Accès
de l'enclos
interdit au
bétail.

101. — Οὐ χρή δὲ βόας τῆς μονῆς ἢ ἀλλοιά τινα ζῆα ὑπουργὰ ταύτης ἐντὸς τοῦ μεγάλου περιβόλου αὐτῆς ἐνδιατρίβειν, ἀλλ' ἐκτὸς περὶ τὸ σιγματσειδᾶς τείχος, ἐν ᾧ καὶ ἵπποκῆμοι τῶν ἵππων καὶ ἡμίονων ποιεῖσθαι τὴν φροντίδα ὀφείλουσι καὶ γεωργοὶ συναλαύνειν τοὺς βόας πρὸς τὴν τοῦ πόνου καὶ τῆς ἀροτριάσεως κατά-
παισιν, ἵνα πάντως ἄρρυτον κόπρου διαμένει τὸ ἐμβαδὸν τοῦ μεγάλου περιβόλου, ὅς
τὸν ναὸν καὶ τὰ περὶ αὐτὸν στάντα συσφίγγειν οἶδεν οἰκήματα.

Réparations.

102. — Εἰ που δέ τι, ὅπερ ἀπεύχομαι, σύμπτωμα ἐκ σεισμοῦ τῷ ναῷ προσγένηται ποτε τῶν καιρῶν, μὴ ἀναβολὴν δίδτω ὁ ἡγούμενος χρονικὴν τῆς αὐτοῦ διορθώσεως, ἀλλ' εὐθὺς λαμβανέτω παρ' αὐτοῦ τὴν ἀνθρώσιν κατὰ τὸ ἐν σήμερον σχῆμα καὶ τὴν τοῦ χρώματος καὶ τῆς ὕλης διαφορότητα· εἰς ἀλλοίωσιν γὰρ ἐτέραν 10 εὐτελεστέραν τυχόν οὐ διὰ τὸ σύμπτωμα βούλομαι γίνεσθαι, ἀλλ' αἰεὶ διαμένειν συντηρούμενα τὰ σήμερον ὄντα καὶ ὄρώμενα, καθὰ ἔχουσι, σήμαντρα.

Procession
de Pâques;
propriétés
voisines.

103. — Χρεῶν δὲ καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα καὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ μου τῆς ἀναστάσεως ὁμοίτροπον λιτανεῖαν γίνεσθαι τῇ διορισθείσῃ κατὰ τὴν θείαν κοίμησιν τῆς ὑπεράγνου δεσποίνης καὶ Θεοτόκου μου, κηρίων διδομένων 15 ταῖς μοναχοῖς καὶ ἀναπτομένων πρὸς ἐν ἐκάστῳ ἱερῶντος ἐκάστου κηρίου οὐγγίαν μίαν ἡμίου. τὰ δὲ παρακείμενα χωρία τῇ μονῇ μὴ τις τῶν προεστώτων ποτὲ τῶν καιρῶν ἐνθυμηθεῖν διὰ τὸν Κύριον μεταστήσει καὶ ἐτέρωθί που τῶν τόπων καθεδραστήναι ταῦτα παραχωρήσει· σήμερον γὰρ τοῖς μοναχοῖς καὶ τῇ μονῇ τὸ καὶ ἔσπερα εἰ δυνατόν, προστεθῆναι κατὰ τὸν τὸν πλησιασίον.

Ministère
auprès des
paysans.

104. — Τίς μὲν οὖν χωρίταις καὶ κλησασὺς πάντως ἐκτὸς τοῦ περι-
βόλου τὸν Ἅγιον Προκόπιον, ἐν τούτῳ αὐτοῖς πρὸς ἡμῶν ἀθροῖσθαι βουλόμεθα, εἰ μὴ που κατὰ τινα καιροῦ διαλείμματα θέλωσιν οὗτοι τῷ μεγάλῳ ναῷ προσέρ-
χεσθαι εἰς προσκύνησιν τὸν δὲ προεστώτα ἄξιον πρὸς τοῖς ἄλλοις φροντίδα ποιεῖσθαι
συνεχεστέραν, ἵνα μὴ τὰς τετράδας καὶ τὰς παρασκευὰς παραχωρήῃ τοῖς χωρίταις 25 μεταλαμβάνειν ἥσυν, τυροῦ, πολλὰκις καὶ κρέατος, καθὼς καὶ ζῶντες ἡμεῖς ἱστορή-
σαμεν, μῆτε μὴν ἀφίστασθαι τούτους ἔρθρου τε καὶ λειτουργίας τὰς κυριακάς τῶν ἡμερῶν καὶ τὰς μεγίστας τῶν ἑορτῶν, πάντας προσκαλουμένου τοῦ σημάντρου κατὰ τὸ ἀπαραίτητον εἰς τὴν τῆς ἐκκλησίας αὐτῶν ἐπιφοίτησιν· ἄξιον γὰρ τούτους πρὸς τὸ καλὸν ἐκόντας ἀέκοντας ἢ ποιμενικῇ ἐξουσίᾳ, καὶ οὐ παραχωρήσει τούτους νοητῶν 30 λύκων γενέσθαι διάρπαγμα, οὔτε μὴν καταφρονῆσαι τῆς κτισθείσης παρ' ἡμῶν ἕνεκα τούτων ἐκκλησίας συμπύσεως· ἀλλ' ὅτε καὶ γένηται ἐν ταύτῃ σύμπτωμα, ἀνορθοῦσθαι παρὰ τῶν χωριτῶν εἰς τὴν τῆς ἐκκλησίας συντήρησιν.

Le village de
Gastibilia.

105. — Εἰ μὲν οὖν ὁ προεστώς ἴδοι τὸ μέρος τῆς μονῆς τοῦ Παντοκρά-
τορος μετὰ τὴν ἡμῶν ἴσως ἀποβίωσιν ἡρεμήσαν ἕνεκα τῶν Γαστιβιληνῶν ἀμπε- 35 λῶνων, ἔσται ἢ Γαστιβιλέα παρὰ τῇ ὑπ' αὐτὸν μονῇ, καθὼς προσκεκέρωται· εἰ δ' ἴσως καὶ πάλιν ταραχαὶ ταραχὰς διαδέξαιντο καὶ ὀχλήσεις ἐπ' ὀχλήσεσι δικαστι-
καῖς ἀναφύονται, τὴν ἀταραξίαν ἐπὶ τούτοις χρεῶν ἀσπάσασθαι τῆς μονῆς τὸν ἡγούμενον καὶ τὴν Γαστιβιλέαν πωλῆσαι μετὰ τῶν αὐτῆς δικαίων ἀπάντων πρὸς τὸ μέρος τοῦ Παντοκράτορος θέλον αὐτὴν ἐξωνήσασθαι, τὸ δὲ τίμημα τοῦ χωρίου 40

δοθήτω πάλιν εἰς ἑτέρου χωρίου συμφέροντος τῇ μονῇ ἐξώνησιν, παντὶ τρόπῳ βουλομένων ἡμῶν τὸ ἀτάραχον ἔχειν ἐν πάσιν, εἰ καὶ δεκαεξέ λιτρῶν υπερπύρων διδομένων μοι παρὰ τοῦ Παντοκράτορη τοῦ ἐνεκα τοῦ τιμήματος τοῦ χωρίου τοῦδε τὴν ποσότητα τούτων ὀλίγην οὖσαν ἔτι ζῶντες ἀπεσεισάμεθα.

132

5 106. — Ἐπεὶ δὲ βιβλούς τινὰς τῇ μονῇ καταλέλοιπα, ὧν δὴπερ ὁ ἀριθμὸς τοῖς δνόμασι τούτων ἐν τῇ τῆς μονῆς βρεβίῳ ἐπισημαίνηται, πρὸς ταύταις δὲ καὶ ἑτέραν βιβλὸν κατέλιπον, ἣν πόνῳ μακρῷ στιχιδίοις ἡρωικοῖς τε καὶ λαμβικοῖς καὶ πολιτικοῖς καὶ ἐπιστολαῖς διαφόροις τε καὶ ἐκφράσεσι συντέταχα, οὐκ ἐν ἀφανεί τῷ κείσθαι βούλομαι ταύτην, ἀλλὰ πολλάκις ὑπενδείκνυσθαι πρὸς ἀνάγνωσιν καὶ ἡμετέραν ἀνάμνησιν τοῖς φιλοπονωτέροις τῶν ἀνθρώπων καὶ προστυγχάνειν βίβλοις καὶ ἱστορίαις ἐθέλουσιν, ἀνεκποιήτους δὲ καὶ ταύτας τῇ μονῇ εἶναι βουλόμεθα καὶ ἔσσει αὐτῇ περισώζεσθαι· τὸ γὰρ ἅπαξ ἀφιερῶθαι ἐν τῷ Θεῷ ἀνεκποιήτων πέφυκεν. ταῦτα μὲν οὕτω καὶ τὰ τοιαῦτα διορίζομεθα.

Livres du fondateur.

107. — Ἐπεὶ δὲ ὁ γραμματικὸς Μιχαὴλ καὶ οἰκειότατος κατὰ πάντα ἡμῖν ὑποχείριος, καθὼςπερ ἄρα προσημαίνθη καὶ πρότερον, πολλὰ περὶ τὴν κτίσιν τε καὶ ἀνέγειναι τῆς ἀγίας ταύτης μονῆς καὶ τῶν περὶ αὐτὴν κτισθέντων ἀπάντων κεκοπίαιε καὶ σχεδὸν ὑπὲρ ἀνθρώπων καὶ τῶν καὶ πολλὰς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπινοίας καὶ καινότερας διατάξεις ἐπιτεθέντων ἀποστόλων καὶ τῇ μονῇ προσφόρων ἡμῖν ἐν πολλῆς ὑπέθετο εὐφυῶς δεξιᾶς εὐσεβῆς ἐκσευμασίας καὶ μέγας καὶ κατὰ τὴν αὐτῆς ὑπόθεσιν πλεῖστα τῶν γεγονότων αὐτῶν τοῖς τέκτοις ἐκαινώσαμεν, τεθαυμάκαμεν εἰκότως τοῦ ἀνδρὸς τὴν περὶ τὰ τοιαῦτα καυμάσθη ἀληθῶς δεξιότητα. ἔθεν καὶ πρὸς καταμονὴν αὐτοῦ βουλήσει ἡμῶν ἐκτός τοῦ τῆς μονῆς περιβάλλου δι' οἰκείων ἐξόδων οἰκήματα συνεστήσατο, ἐν αἷς καὶ καταμένει τὴν σήμερον, ὧν οὐ βούλομαι τοῦτον ὄλωσ διαιῶν τάχα τῆς μονῆς μεταστῆσαι τὸν κατὰ τὴν ἡμέραν προεστῶτα ἢ τοὺς λοιποὺς μοναχοὺς, ἔστ' ἂν ἐν τοῖς ζῶσι διάγοι, ὡς τὴν οἰκίαν αὐτὴν συστησάμενον, ἀλλ' ἐν αὐτῇ μένειν καὶ ἀπερικόπως ἀναπαύεσθαι, ὅτε καὶ βούλοιο, ὥσπερ τις ἐσωμονίτης καὶ θρέμμα τῆς μονῆς καὶ ἐν αὐτῇ σῶμα καὶ παιδίον εἶπαιν γνησιώτατον, καὶ περιθάλαπτοσθαι μᾶλλον παρὰ τοῦ προεστῶτος καὶ ἐπικουρεῖσθαι ἐν οἷς χρεῖα, καὶ δύο λαμβάνειν καθ' ἑβδομάδα ψωμῖα καθαρὰ τῶν τῆς 30 μονῆς εἰσόδων καὶ καθ' ἑκάστην οἶνον ὁμοίως ἐκάστην τῶν μοναχῶν εἰς παραμυθίαν αὐτοῦ μερικὴν καὶ εἰς δείγμα τοῦ τῆς μονῆς εἶναι θρέμμα, φημί, γνησιώτατον ὅτε δ' αὐτὸς οἵαπερ ἄνθρωπος καταλύσει τὸν βίον καὶ τῶν ὄδε ἀπάρη, τότε βούλομαι, εἰ καὶ αὐτὸς συνέπεται τῷ ἡμετέρῳ βουλήματι, λαμπρὰς τυχεῖν τοῦτον παρὰ τοῦ προεστῶτος τῆς προπομπῆς καὶ ἐνταφιάσεως καὶ τῶν λοιπῶν μοναχῶν εἰς θερα- 35 πείαν Θεοῦ καὶ ἡμῶν. ἢ δ' αὐτοῦ ἐνταφίσεις γενέσθω διὰ μαρμαρίνης καὶ καλλίστης λάρνακος καὶ καμάρας ἐγχορήγου καὶ ἀξίας τῶν περὶ τὴν δουλείαν ἡμῶν πόνων αὐτοῦ κόσμον γὰρ ἔχειν διὰ ζωγραφίας τὴν ἀψίδα ταύτην βουλόμεθα· ἢ δ' αὐτῷ πῆξις τε καὶ ἔθρσις τοῦ τάφου αὐτοῦ γενέσθω περὶ τὰ δεξιὰ μέρη ἢ τὰ εὐώ- νυμα τοῦ ἐξωναρθήκου μετὰ τὴν ἡμῶν ἀποβίωσιν, ἔνθα καὶ τοῦ Κασταμονίτου καὶ 40 οἰκειότατου καὶ ἀπαραμιλλοῦ τῇ πίστει πρὸς τὸν δεσπότην ἀνθρώπου μου τοῦ

Les trois serviteurs du fondateur.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΑΥΤΗΝ ΚΤΙΣΘΕΝΤΩΝ ΑΠΑΝΤΩΝ

Λέοντος γενέσθαι τὸν τάφον καὶ συμπηχθῆναι ὁμοιτρόπως βουλόμεθα, καὶ τοῖς
 διπτύχοις ἐγγραφῆναι καὶ ἀμφοτέρους καὶ ἕσαι μνημονεύεσθαι. βούλομαι οὖν καὶ
 αὐτὸν τὸν Κασταμονίτην ζῶντα καὶ μετὰ θάνατον τῇ τε ἀγία μονῇ, τῇ τε προ-
 στώτῃ καὶ τοῖς ὑπ' αὐτὸν μοναχοῖς ὡς ἐν σῶμα λογίζεσθαι καὶ τὰ δωρηθέντα αὐτῷ
 παρ' ἡμῶν ἀκίνητα ὡς οἰκεία περιβάλλειν μετὰ τὴν αὐτοῦ ἀποβίωσιν, καὶ μὴ
 5 παραχωρῆσαι τινὶ τῶν καθ' αἷμα κοινωνούντων αὐτῷ ἢ ἀλλοτρίων χεῖρα πλεονεκ-
 τικὴν ἐμβαλεῖν αὐτοῖς τοῖς αὐτοῦ κτήμασί τε καὶ πράγμασι παρὰ τὴν αὐτοῦ τοῦ
 Κασταμονίτου βούλησίν τε καὶ διάταξιν, ὅς τοῦτο μετὰ δακρύων ἡμᾶς ἐξητήσατο,
 καὶ ἡμεῖς, ὡ τιμιώτατε καθηγούμενε, ὅποιος ἂν κατὰ τὴν ἡμέραν καὶ ἡς, ἀξιοῦμεν
 καὶ ἐντελλόμεθά σοι ἐνώπιον τῆς θεομήτορος καὶ κοσμοσωτέρας, μηδ' ἐν ταύτῃ τῇ
 10 ὑποθέσει τῶν δύο τούτων ὑποχειρίων μου μικρὸν ἢ μέγα παραβῆναι ἢ ἀθετῆσαι, εἰ
 μὴ βούλει, ἅπερ ἀπεύχομαι, τὴν θεοτόκον καὶ ἐμὴν εὐεργέτιδα ἔχειν διάδικον κἀν-
 ταῦθα καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως. μᾶλλον μὲν οὖν ἐπειδὴ καὶ τὸ παιδίον τὸν
 ἀναθρεπτόν μοι Κωνσταντίνον, τὸν ἀνεψιὸν τοῦ οἰκειοτάτου βεστιαρίτου μοι τοῦ Νικητά
 τοῦ Ῥωμανίτου, ἐξ αὐτῶν σχεδὸν τῶν σπαργάνων ἀνέθρεφα μετ' εὐνοίας διὰ Θεὸν
 15 ὅτι πολλῆς, περὶ οὗ καὶ πρό τινος λέλεκται, εὐνοίας τοῦτο τὸ παιδίον μὴ ὡς τῆς
 μονῆς ἀλλότριον συλλογίζεσθαι, ἀλλ' ὡς ἐν σῶμα καὶ θρέμμα ταύτης ἐν πάσι, καὶ
 μὴ ξενότατον ἐαθῆναι ἴσως παρὰ τῆς τοῦ προστώτου εὐλαβείας, ἀλλ' ἐν ἐνὶ τόπῳ
 τῆς μονῆς ἐγὼς ταφῆναι μετὰ τῆς προσήκουσας εὐνοίας καὶ φιλαφροσύνης
 20 ὅτι ἐμὲ καὶ τῆς περὶ αὐτῆς μεγαλοπρεπέας, ἐν τούτοις καὶ ταῦθ' ἐπιτρέψαμεθα
 108. — Ἐπειδὴ δὲ πρὸς τοῖς προσκυρούσιν σὺν Θεῷ τῇ μονῇ προσκυροῦμεν
 αὐτῇ καὶ τὸν ναὸν τὸν πλησιάζοντα τῇ Ἡερὸκλησίᾳ κατὰ Κωνσταντινούπολιν καὶ
 ἐπιλεγόμενον καὶ ὀνομαζόμενον οὕτω παρὰ τὸν Ἅγιον Στέφανον τοῦ Ἀδρηλιανοῦ, ὡς
 χρηματίζειν καὶ τοῦτον τῇ μονῇ τῇ ἀγίᾳ τῆς Κοσμοσωτέρας ὡς μετόχιον πρὸς
 ἀνάπαυλιν τῶν εἰσερχομένων ἐν τῇ μεγαλοπόλει ποτὲ μοναχῶν, εἰς ὄντινα καὶ μυρίας
 25 ἐξόδους χρυσοῦ πρὸς ἀνέγερσιν τούτου κατεβαλόμεθα καὶ σύστασι, μαρτυροῦντος
 Θεοῦ, διὰ τὸ εἶναι τοῦτον τὸν ναὸν κατηρειπωμένον παντάπασι, καὶ ὄρφον ἡμᾶς
 ἕτερον ἐποικοδομῆσαι, καὶ ἐνοικικὰ περὶ τοῦτον ἐκ βάρων καινίσαι, ἅπερ καὶ μέχρι
 τῆς σήμερον ἐν ὄψει καθίσταται, ἐλάβομεν δὲ τὸν ναὸν καὶ τὰ περὶ αὐτὸν ἐκ
 30 πατριαρχικῆς ὑπομνήσεως, ὡς εἰς τύπον μοναστηρίου καταστῆσαι ἡμᾶς τοῦτον εἰς
 ὕμνον Θεοῦ καὶ τῆς παναρχάντου τούτου μητρὸς ἐκτενέστερον. διορίζομεθα οὖν τρεῖς
 μοναχοὺς παρὰ τοῦ προστώτου τῆς Κοσμοσωτέρας εἶναι τεταγμένους ἕσαι πρὸς
 ὕμνον Θεοῦ καὶ τῆς τούτου μητρὸς εἰς τὸν τοιοῦτον ναὸν καὶ εἰς τὴν τούτου συντήρησιν
 καὶ διαμονὴν ἀκατάλυτον θέλω γὰρ καὶ ὕμνον ἐν αὐτῷ ἐκτελεῖσθαι προσήκοντα, καὶ
 φωταφίαν ἀρμόζουσαν, καὶ ἀκολουθίαν τοῖς μοναχοῖς πρόσφορον, καὶ ἀνορθοῦσθαι τὰ
 35 ποτε περὶ τὸν τοιοῦτον ναὸν εἰς σύμπτωσιν τῷ χρόνῳ ἐρχόμενα, καὶ ἀπλῶς εἰς
 τύπον μοναστηρίου καὶ μετοχίου τῶν τῆς Κοσμοσωτέρας μοναχῶν διατηρεῖσθαι
 αἰεὶ, τῶν χαρτῶν δικαιωμάτων τῆς τοιαύτης ἐκκλησίας ὀφειλόντων παρὰ τοῦ κατὰ
 τὴν ἡμέραν προστώτου τῆς Κοσμοσωτέρας μου θεοτόκου ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ
 περφυλάττεσθαι· δεσποτικῶς γὰρ καὶ τοῦ τοιοῦτου μετοχίου ἀπὸ τῆς σήμερον ἢ
 40

ΑΚΑΔΗΜΙΑΝ

Le métroque
St.-Etienne
d'Aurélianou
à Constan-
tinople.

ἀγία μονή τῆς Κοσμοσωτείρας ὀφείλει περιδράξασθαι κατὰ τὸ ἀπαραίτητον, μετὰ τῶν προσαρμοζόντων αὐτῇ δικαίων ἀπάντων.

109. — Τῶν τοίνυν ἀγίων εἰκόνων, τῶν ἀφιερωθεισῶν ἴστασθαι ἐν τῇ τάφῳ μου, καθ' ἱστορίαν οὐσῶν τεθρυλλημένων, τὰ ξύλα, εἴποτε τῇ χρόνῳ πρὸς διαφορὰν ὕπαρχουσιν, ὁ κατὰ τὴν ἡμέραν προεστῶς ὀφείλει κατὰ τὸ ἀπαραίτητον διὰ τινος ἐγκρίτου τεχνίτου κοιτάσαι πάλιν τὰ εἰκονίσματα εἰς ἕτερα τεχνηέντως ἐκ πτελέας σανίδια καὶ πάλιν καθεδράσαι τὰ εἰκονίσματα, ἐν οἷς καὶ πρότερον περὶ τὸν τάφον μου καθηδράζοντο.

134
Retouche
des images
ornant le
tombeau du
fondateur.

110. — Ἄρτι δὲ καὶ πρὸς ἑτέραν συμβουλὴν ἀγαθὴν εἰσπορεύομαι καὶ τῇ κατὰ τὴν ἡμέραν προεστῶτι χρηματίζω σὺν Θεῷ καλὸς σύμβουλος, καὶ βούλομαι μὴ παροραθῆναι τὸ τῆς συμβουλῆς πρόσφθεγμα ἐπὶ ζημίᾳ καὶ λύμῃ τῆς ἀγίας μονῆς· ἐπειδὴ γὰρ σὺν τοῖς ἄλλοις ἀκινήτοις προσκεκυρώκαμεν αὐτῇ καὶ τὰ δύο χωρία ταῦτα, τὸ τε τοῦ Δελεάνου καὶ τὴν οὕτω πως λεγομένην Δραγάδασταν, ἐν τούτοις δ' εἰσὶ τινες στρατιῶται ὑποτελεῖς ἡμῶν καὶ ἀναισχυντεῖν πολλὰ κίς πεφύ-
15 κασι πρὸς τοὺς γειτονοῦντας αὐτοῖς καὶ πρὸς τὸν προνοητέοντα τῶν χωρίων ἡμῶν καὶ δυσπειθοῦσιν οὕτω πρὸς τὴν τῶν ὀφειλομένων τελεσμάτων ἀπόδοσιν θάρρει τάχα τῆς στρατιωτικῆς ἐγχειρίσεως, δέον ἐπὶ τὴν καθηγούμενον ἔλη χειρὶ τούτους φιλίως δεξιούσθαι τῇ τραπέζῃ μετὰ τῶν ἡμῶν ἀποστόλων καὶ παντὶ τρόπῳ μετα-
χειρίσασθαι εὐμενέστερον, ὅπως ἔχοι τούτους ἐπιμαχίως προσφίλεις, καὶ ἰσχυρῶς διὰ
20 τούτων ἰσχύει ἀποραπίσσειν τοὺς πέρι τῶν ἐπιμαχίων χωρίων διακειμένους καὶ βουλομένους χειρὶ πλεονεκτητικῇ τούτους ἐπιμαχίως τσανθαιώτερον, διὰ τὰ καὶ τὴν σήμερον ἐν πολλὰς συνορῶμεν γινόμενα ἵκανα γὰρ οὕτω πρὸς ἐπικουρίαν τῆς μονῆς καὶ ἀποτροπὴν τῶν βλαπτόντων καὶ ἡμῶν ὠφέλιμοι. βούλομαι οὖν καὶ τὰ τοῦ γραμματικῆ μου τοῦ Μιχαὴλ χωρία, ἅπερ αὐτῷ δέδωκα, καὶ τοῦ Κωνσταντίνου
25 καὶ ἀναθρεπτοῦ μου οἰκείως ἐν πολλὰς βοηθῆσθαι καὶ περιθάλασθαι παρὰ τοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν προεστῶτος ὅση δύναμις.

Rapports
avec les
soldats du
voisinage.

111. — Τοίνυν ἅπασαν ταραχώδη καὶ δύσλυστον ὑπόθεσιν παρεμπόπτουσαν καὶ φιλόνηκον τῇ χορῇ τῶν μοναχῶν καὶ φερομένην κατὰ τοῦ προεστῶτος καὶ ἐτοιμῆν διάλυσιν μὴ λαμβάνουσαν βούλομαι κατὰ τὸ ἀπαραίτητον ἀναφέρεσθαι καὶ
30 κοινολογεῖσθαι τῇ κατὰ τὴν ἡμέραν ἀγιωτάτῃ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὴν κρίσιν ἐκείθεν καὶ διάλυσιν τῆς ὑποθέσεως ἐν Θεῷ κληροῦσθαι, καὶ οὕτως εἰρηναίως ὑπονοστεῖν αὐθις πρὸς τὴν οἰκείαν μονὴν τοὺς προσερχομένους μοναχοὺς τῇ πατριάρχῃ σὺν τῇ προεστῶτι πρὸς τὸ κοινολογήσασθαι τὴν ὑπόθεσιν· οὐ γὰρ διδάσαμεν τῇ πατριάρχῃ τινὰ τῆς μονῆς ἑτέραν ἐξουσίαν ἢ ἐφορείαν διὰ τῆς παρ-
35 ούσης ἡμῶν ἐγγράφου βουλήσεως, ἀλλ' ἢ μόνην κρίσιν τῆς ἀνακυψούσης ποτὲ ἴσως ταραχώδους τινὸς ὑποθέσεως τῇ χορῇ τῶν μοναχῶν, ἡπερ καὶ εἴρηται, μετὰ τοῦ ἡγουμένου, καὶ ταύτης κατεύνασιν διὰ συμβουλῆς τε καὶ παραινέσεως, πολλὰ κίς δὲ καὶ ἀρχιερατικῆς ἐντολῆς, ὅτε τούτῃ προσέλθοιεν οἱ μοναχοὶ ἐγκαλέσαντες καὶ δυσπειθεῖς συνορῶντας πρὸς τὴν κατευνάζουσαν τούτους παραινέσιν.

Intervention
du
patriarche.

112. — Ἄλλ' ἐπειδήπερ χρεῶν μοι παντὶ τρόπῳ πρὸς τῆς μονῆς τῆσδε τὴν διαμονὴν σὺν Θεῷ καὶ συντήρησιν τὴν ἀένναον παντὸς ταύτης συμφέροντος,

Les
vestiarites
de
Néocastro.

καὶ εἰς ἕτερον σκοπὸν ἀνεκύψαμεν, κἀντεῦθεν διορίζομεθα, ἵνα πάντες οἱ ἀπὸ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Νεοκαστροῦ ἐπιλεγέντες παρ' ἡμῶν καὶ εἰς τύπον ἡμῶν βεστιαριτῶν χρηματίσαντες καὶ δουλεύσαντές μοι μέχρι τῆς ἑμῆς ἀποβιώσεως ἔν τε τοῖς ἐκ βάθρων αὐτῶν κτίσμασι τῆς ἀγίας ταύτης μονῆς καὶ ἐν ἑτέραις δουλείαις καὶ ὑπουργείαις χρειώδεις, καὶ μὴν καὶ οἱ μετὰ τὴν κτίσιν καὶ ἀπάρτισιν ταύτης συναριθμηθέντες αὐτοῖς βεστιαρίται καὶ προσκληθέντες ἀπὸ τῆς ῥηθείσης ἡμῶν ἐπισκέψεως τοῦ Νεοκαστροῦ, εἶναι μέχρι τῆς τούτων ἀποβιώσεως μετὰ τὴν ἡμῶν ἀποβίωσιν πάντῃ ἀνεπηρέαστοι, καὶ μήτε εἰς ἀγγαρείας ἢ παραγγαρείας ἢ φωμοζημίας ἔλκωνται παρὰ τοῦ προνοηθέντος τῶν τῆς μονῆς χωρίων μήτε παρὰ τοῦ προεστῶτος ταύτης ποτέ, ἀλλὰ μετακισθῶσι πάντες ἅμα τῆς καθέδρας, ἐν ἣ προσκαθῆνται τῆμερον μετὰ πάσης τῆς οἰκίας αὐτῶν, καὶ προσκαθῶσιν πλησίον τοῦ θεοσώστου κάστρου τῆς μονῆς, ἔνθα παρ' ἡμῶν καὶ τὸ Λουκῶριον καὶ τοῦ Δράχου μετακισθῆντα καθήδρασαι, καὶ ἅμα εἶναι τοὺς τοιοῦτους βεστιαρίτας εἰς ἐπικουρίαν τῆς μονῆς καὶ ἀποτροπὴν τῶν ἰσως ἐπιχειρούντων καταβλάπτειν αὐτήν καὶ τὰ ταύτης λυμαίνεσθαι κτήματα· βουλήθημεν γάρ καὶ προστάττομεν εἰς ὑπακοὴν τῆς τοιαύτης ἐνεργείας εἶναι τοῦ καθηγουμένου αὐτοῦ καὶ εἰς χρῆσιν ἀποστολῆς δουλείας τοὺς βεστιαρίτας, ὅτε τούτων ὁ προσετώθως ἐν χρειᾷ γενήσεται· διὰ γὰρ ταῦτα πάντως καὶ τὴν ἀτέλειαν αὐτοῖς καὶ τὴν ἀνεπηρέαστον τῶν ἄλλων, ὡς εἴρηται, ἀγγαρειῶν καὶ φωμοζημιῶν ἐπιλοπιζόμεθα μετὰ τὴν ἡμῶν ἀποβίωσιν· εἰ ποτε δὲ ὁ προσετώθως τινὲς προέσται ἐν τῇ πόλει ἢ ἐν ἄλλῳ τόπῳ μέλλει χρῆσθαι δουλείαις τινός, χρεῶν αὐτῷ κατὰ τὸ ἀπαραίτητον αὐτοῦ ἐν ἀποστελλόμενον καὶ ἵππου πρὸς ἱππασίαν διὰ τὴν ἀπορίαν αὐτοῦ καὶ πτωχίας, πρὸς μόνην χρῆσιν τῆς προκειμένης τρέβου καὶ ἐξόδου τοιαύτης τινός· κατὰ τὴν ἐπιτοίαν τοῦ τοπικοῦ διαστήματος, ἐν ᾧ δήπερ ἐκείνος ἀποστέλλεται. ὅσοι δὲ τῶν τοιούτων βεστιαριτῶν βουληθῆσιν ἰσως ποτὲ ἢ στρατευθῆναι ἐτέρω τινὶ δεσπότῃ πλην τῆς ἀγίας ταύτης μονῆς δουλεύσαι καὶ μὴν εἰς ὑπακοὴν τὴν προσταχθεῖσαν εἶναι τοῦ τιμωτάτου καθηγουμένου, ἀπ' ἐντεῦθεν ἐκπιπτέτωσαν τῆς ἀναγραφείσης πάσης ἡμῶν φιλοτιμίας καὶ τῆς τοῦ Νεοκαστροῦ ἐπισκέψεως ἐξοικισθῶσιν καὶ εἰς ἄλλον χώρον ἀποπεμπέσθωσιν καὶ ἄκοντες παρὰ τοῦ προεστῶτος, ὡς ἀλλότριον τοῦ ἡμετέρου ἐπ' εὐεργεσίᾳ τούτων βουλήματος, δηλώσει γοῦν ταύτην τὸ παρὸν τυπικὸν ἡμῶν καὶ ἢ πρὸς τοὺς ῥηθέντας βεστιαρίτας ἔγγραφος ἡμῶν πρόσταξις, ἀλλὰ καὶ τὴν τούτων ποσότητα καὶ αὐτῶν τὰ ἐνόματα ἐκείθεν ἐκ τῆς προστάξεως ἀριθμώτερον ὁ προσετώθως μάθου· πρόσφορος γὰρ τῇ μονῇ ἢ ἐκ τούτων ἐπικουρία, καὶ διὰ τοῦτο χρεῶν τῷ προσετώτῃ αὐτήν ἐγκολπιζέσθαι κατὰ τὸ δυνατόν ἐκπληροῦντι τὴν ἐμὴν διάταξιν καὶ τὸ βούλημα.

Citerne et
bains.

113. — Ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ ὕδωρ θαψιλῶς ἐπεχορηγήσαμεν τῇ μονῇ, ὡς ἔμεσου τοῦ ἄστειος διαυλωνίζεσθαι καὶ τὴν κινστέρναν τούτου πληροῦν καὶ ἀρδεύειν ἔτι τῇ θαψιλείᾳ τὴν τράπεζαν, δέον τὸν προσετώτα ταύτην πυκνῶς ἀποσμήχειν τῷ ὕδατι καὶ ἔτι τὰ τῶν καλογήρων διὰ τούτου σωτήρια θαμὰ καθαίρειν, ὡς μὴ τοῖς ἐναποκειμένοις ταῖς τῶν σωτήριων ὅπως περιπτώμασι δύσοσμος καὶ μεμολυσμένος ὁ ἀήρ γίνοιτο καὶ τούτου λώθη νοσοποιὸς τοῖς μοναχοῖς ἐπεισφρήσειεν. ἤδη δὲ καὶ λουτρά

δύο ἐκτός τῆς μονῆς καὶ ἐντός σὺν τοῖς ἄλλοις συνεστησάμεθα, ὧν ἄρα τὸ ἐκτός
 διακεῖμενον πρὸς κοινήν τοῦ βουλομένου συνέλευσιν καὶ τῆς μονῆς εἴσοδον ἀνεγεί-
 ραντες εἰς αἰῶνα τοῦτον τὸν σύμπαντα συντηρεῖσθαι ἀμείωτον θέλομεν καὶ ἀσύμ-
 ππτων, τοῦ προσεστώτος τῆς τούτου διαμονῆς φροντίζειν μὴ λήξοντός· τὸ δ' ἐντός
 5 τοῦ τῆς μονῆς περιβόλου δομηθὲν ἐπειδήπερ πρὸς καιρικὴν τινα χρῆσιν καὶ ἀπό-
 λαυσιν ἡμῶν ἐποιήσαμεν, βουλόμεθα καὶ παραινῶμεν τῇ κατὰ καιροῦ προσεστώτι
 τῆς τοιαύτης μονῆς, ἵνα μετὰ τὴν ἡμετέραν παρέλευσιν, εἰ μὲν τὸ λουτρὸν τοῦτο
 καὶ ἡ χρῆσις αὐτοῦ γίνεται πρὸς τῶν μοναχῶν τὴν παραμυθίαν τε καὶ ὠφέλειαν,
 συντηρῆται παρὰ τούτων καὶ μένη καὶ αὐτὸ ἀδιάφθαρτον εἰς αἰῶνα τοῦτον τὸν
 10 σύμπαντα· εἰ δὲ πρὸς λύμην τῆς μονῆς καὶ εἰς ἔχλησιν τῶν μοναχῶν τοῖς τῶν
 ἐκτός παρεδούντων ἰσχυραῖς τ.σι προσώποις καὶ προσοῦσι τῇ μονῇ εἰς προσκύ-
 νησιν τῆς θεομήτορος ἀναφανείη, μεθ' ὑστερον φθειρέσθω ἐκ βάρθρων αὐτῶν παρὰ
 τοῦ προσεστώτος καὶ ἡ ὕλη τούτου ἄλλοις χρηματισάτω ἐκτός τοῦ περιβόλου οἰκήμασι
 πρὸς τῆς τιμίας μονῆς τὴν ὠφέλειαν, δι' ἣν οἶδεν ὀφθαλμὸς ἀκοίμητος ἄνωθεν, ὀπί-
 15 σους ἰδρωτάς καὶ πόνους διήνυσα ὁ πάντων ἀνθρώπων ἀμαρτολύτερος πρὸς ὑμῖνον
 αὐτοῦ τοῦ πλάστου ἡμῶν καὶ τῆς εὐεργετοῦσας καὶ θεομήτορος. οὕτω γοῦν ταῦτα
 καὶ τὰ τοιαῦτα διατυποῦμεν, οὕτω διατατάμεθα, οὕτω παραινῶμεν τῇ προσεστώτι
 καὶ τοῖς κατὰ Θεὸν ἀδελφοῖς καὶ πατέρας ἡμῶν.

136

AKAΔΗΜΙΑ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΝ

114. — Ἐτι καὶ τοῦτο τὸ καὶ ἐν συνεπιφανέσσι τῇ παρόντι ὕψει τοῦ
 20 δευτέρου μου, τὸ μὴ ἔσται τῶν καιρῶν τινα τῶν παρεδούντων ζένων τῶν πλῆθυσ-
 ζουσιν τῇ μονῇ λεωφόρον βλάβην ἐπιτινῶσά τινα καὶ ἀδικήμα παρὰ τοῦ μέρους
 τῆς μονῆς, ἀλλ' ἀνεμπόδιστόν τε μάλλον ταύτην ἐφευρίσκειν καὶ ῥάονα πρὸς
 διέλευσιν καὶ χειραγωγίας ὡς τὰ πολλὰ τυγχάνει τοὺς δεομένους τῆς κατὰ δύναμιν,
 ἡμῶν διὰ τοῦτο δὴ τὸ τοῖς διερχομένοις πασιδὴλον ἐκτεμνόντων ὡς ὑπὸ διστόμου
 25 μαχαίρας καὶ αὐτοὺς δὴ τοὺς ἐκ μακρῶν χρόνων ἡμῖν διαφέροντας φόρους ἐκ τῆς
 τῶν παρεδούντων φημί διελεύσεως, οὐσπερ δὴ καὶ ἐκ πατρός κλήρου ἀπειληφα-
 χαίρει γὰρ τὸ θεῖον τῇ τῶν δεομένων δεξιώσει καὶ προστασίᾳ ὡς μάλιστα, καὶ
 δαψιλῆς τὰς ἀντιδόσεις οὕτω τοῖς δεξιουμένοις ἐπιβραβεῖν ἐπίσταται.

Exemption
 de péage sur
 la route du
 monastère.

115. — Ὁ γοῦν πρό τινας περὶ τοῦ ἐντός τῆς μονῆς λουτροῦ διηρημησού-
 30 σμεν, τούτο δὴ καὶ περὶ τοῦ ἐκτός κτισθέντος οἰκήματος δεσποτικοῦ δεῦρο διατα-
 τήμεθα, ἵνα, εἰ πρὸς τῆς μονῆς τοῦτο βλάβην τινα καὶ ἔχλησιν διὰ τῶν ἴσως παρ-
 οδούντων ποτὲ καὶ μελλόντων ἐν τούτῳ πλεονεκτικῶς ἐπαναπαύεσθαι ὁ προσεστώς
 ἐπιγνώσειε, <ἀπὸ> βάρθρων αὐτῶν χαλάσῃ τὸ οἶκημα.

Palais
 extérieur.

116. — Τὸ γοῦν δωρεαστικὸν ἡμῶν πρόσταγμα καὶ παρεκτικὸν πάντων
 35 δὴ τῶν προσκυρωθέντων τῇ μονῇ κτημάτων συνεπιγμένον διὰ μολιθίνης βούλλης
 ἐπισφραγισθὲν παρ' ἡμῶν ἐναπετέθη τῇ σκευοφυλακίᾳ, ὡς ἐν ἀδήλῳ κεῖσθαι τὰ
 γεγραμμένα μέχρι τῆς ἡμῶν ἀποβιώσεως· μετὰ δὲ ταύτην εὐθὺς ὁ προσεστώς καὶ οἱ
 σὺν αὐτῷ μοναχοὶ πάντως τοιαύτης προστάξεως δεσποτικῶς ἐπιδράξασθαι καὶ ἀνα-
 40 πύξαι αὐτὴν καὶ τῶν ἐγγεγραμμένων λαβεῖν τὴν ἔνοιαν καὶ κατ' αὐτὴν δεσπό-
 ζειν τῶν δωρηθέντων ἀκινήτων, καὶ αὐτοῦ δηλαδὴ τοῦ χωρίου τῆς Καλοσέρας καὶ

Testament
 et legs.

τοῦ λεγομένου τοῦ Τζιτζή και τῶν διαφερόντων μοι τοπίων ἐν Τραϊανουπόλει, καθὼς ἄρα και ἐν τῇ μυστικῇ διαθήκῃ μου και ἐν τῇ δωρεαστικῇ μου παρερημειωσάμην προστάγματι.

Recom-
mandations
touchant les
deux servi-
teurs et le
pupille du
fondateur.

117. — Ἄγε δὴ πάλιν ἐπὶ τῇ συμφέροντι σὺν Θεῷ τῇ μονῇ τινα λέξαιμι, ὧν προειρήκαμεν. ἔφθην σὺν διορίσασθαι πρὸς τινος ἀνωτέρω, ὡς τῇ κατὰ τὴν 5 ἡμέραν πρεσβῶτι και πᾶσι τοῖς ὑπ' αὐτὸν μοναχοῖς τὸν γραμματικὸν μου Μιχαήλ και τὸν Λέοντα τὸν Κασταμονίτην οἰκείους εἶναι και τῇ μονῇ πάντῃ πάντως και οἷα θρέμμα τούτους λογιζέσθαι ἀλλὰ και πάλιν σφόδρα τοῦ τοιοῦτου σκοποῦ ἐχόμενοι διοριζόμεθα τούτους σὺν τῷ τιμιωτάτῳ κατὰ τὴν ἡμέραν καθηγουμένῳ εἶναι μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς εἰς ἐπικουρίαν σὺν Θεῷ και παντοίαν τῆς μονῆς συγκρό- 10 τησιν και ἀντ' ἐμοῦ ταύτην ὡς ζῶσαν συνορᾶν και λογιζέσθαι, και ἣν εἶχον οὗτοι πρὸς με πίστιν και δούλωσιν, ἀποδιδόναι και πρὸς αὐτὴν τὴν μονὴν ἐνώπιον Θεοῦ παντοκράτορος και τῆς τούτου ὑπεράγνου μητρός. ἐπειδήπερ δὲ τοῖς δυσὶ τούτοις οἰκειοτάτοις ἀνθρώποις μου και τὸν ἀναθρεπτόν μοι σὺν Θεῷ Κωνσταντίνῳ ἀνεθέμην και τὴν τούτου παιδαγωγίαν κατὰ τὰ πρότερον εἰρημαζόμενα και τῇ μονῇ σὺν αὐτοῖς 15 και μέντοι και διορισάμην λαβεῖν τὸ παιδίον τούτο τὰ προσαφιερωθέντα αὐτῷ και ἐναποτεθέντα τῇ μονῇ νομίματα τε και ὑδάσματα, ἕτα τοῦ δικτωκαιδεκάτου ἐνιαυτοῦ ἐπιθῆ, ἀλλ' οὐν και τούτο τῇ βουλήσει ταύτῃ προσετίθημι, ὡς μὴ παντάπασι ἀπολυθῆναι εὐθέως τῇ παλιμβουλῶν τοῦ παιδὸς τῆς νεότητος θάλητος διασκοπιζέσθαι ἀπρεπὲς ἐν οἷς μὴ δεῖ τὰ ὑπάρχοντα πρὸς καινοποιεῖν ἄλλοθεν τοῦ παιδός, ἀλλὰ εἰ γίνεσθαι τὰς ἐξόδους τῇ ἐπιτηρήσει και συμβουλή τούτων τῶν εἰς παιδαγωγίαν εἶναι διορισθέντων ἀνθρώπων μου τούτο δεῖ εὐαίλῳ γίνεσθαι, μέχρις ἂν και αὐτοῦ τοῦ εἰκοστοῦ τετάρτου χρόνου τὸ παιδίον ἐπιτελεσθαι γυναικὶ συζευχθέν. εἶεν.

Aména-
gement du
cimetière.

118. — Ἄλλ' ἐπειδήπερ ἔδει πάντως ἡμᾶς σὺν τοῖς ἀνωτέρω διατεταγ- 25 μένοις και περὶ τῆς ταφῆς τῶν ἐν τῇ μονῇ μοναχῶν διατάξασθαι και τὸν τόπον αὐτῆς εὐμενῶς διορίσασθαι, φέρε δὴ τινα και περὶ αὐτῆς λέξοιμεν σκοπὸν ἐν τοῖς παροῦσι διασαφίσαντες τὸν ἡμέτερον. τὸ μὲν τούτους τοὺς κατὰ Θεὸν ἄνδρας ἐντὸς τῆς μονῆς περιβόλου ἐνσοριάζεσθαι ἤθελον μὲν τῇ πρὸς τούτους σεδάζματι, ὡς οἱαπερ οἰκειότερον δεξιούσθαι και τοὺς τούτων νεκρούς· ἐπει δὲ τὸ ἐμβαδὸν τούτου, δηλαδὴ τοῦ θριγγεύματος, ὄλον σχεδὸν σὺν τῇ ναφ̄ χρειωδῶν τοῖς μοναχοῖς οἰκημάτων 30 πεπλήρωται και τις τόπος ἐν τούτῳ τοῖς τῶν νεκρῶν οὐ περιέλειπται σώμασιν οἰκείος τε και ἀρμόδιος, εἰς ἑτέραν τῆς ἐν τούτῳ ταφῆς ἔννοιαν ἤλθομεν και δήπερ ἐκτὸς τοῦ ἔγθεντος θριγγεύματος περὶ τὸν πλησιάζοντα βύακα τῷ καινισθέντι παρ' ἡμῶν βαλανείῳ τινὰ τόπον εἰς ταφὴν τῶν μοναχῶν ταφρεῖα περιορίσαντες και περὶ τὰ μέσα τούτου ὀρυγῆ διαχωγραφίσαντες μικρὸν τι εὐκτῆριον πρὸς ἰλασμόν τοῦ 35 Θεοῦ και τῆς τούτου μητρός, ἀπάρτι τὸν θεμέλιον τούτου και τοῦ περίξ λιθοκτίστου θριγγίου πηγνύειν αὐτοὶ κατηρξάμεθα, τοῦ πέρατος τοῦ τοιοῦτου σκοποῦ τυχεῖν ἐφιέμενοι· και εἰ μὲν ἢ πρὸς τὸν υἱὸν πρεσβεῖα τῆς θεομήτορος ζωῆς ἔτι παράτασιν δοῆ μοι, ἐγὼ σὺν τούτοις συμπερανῶ τὸ βούλημα ὕψει και πάχει προσήκοντι τοῦ θριγγεύματος και τοῦ εὐκτηρίου τὴν διασκευὴν εἰ δ' οὐ, τῇ κατὰ τὴν ἡμέραν 40

Index des noms.

- Ἄειδαροπνίκτης, loc., 51, 22.
 Ἄετός, loc., 52, 29.
 Αἶνος, ville, 50, 2, 4; 51, 1; 52, 24;
 53, 20; 57, 28.
 Ἀλέξιος, 65, 2, 5; — v. Κομνηνός.
 Ἀσπειώτης, 52, 19.
 Ἀδρηλιανοῦ τοῦ, quartier de Constantinople, 70, 23; — v. Στέφανος.
 Βανιάνους, loc., 52, 16.
 Βασίλειος, év. de Césarée, 28, 12, 32, 7; 43, 20.
 Βατζινέα, loc., 52, 26.
 Βηρός, loc., 20, 31; 52, 28.
 Βλάχων, ὁ Σωτήρ τῶν, loc., 52, 28.
 Βράνιστα, 52, 30.
 Γαλάτου τοῦ, loc., 52, 35.
 Γαστιβιλία, loc., 68, 36, 39; — Γαστιβιληνοὶ οἱ, 68, 35.
 Γρηγόριος ὁ θεολόγος, 20, 15; 21, 10.
 Δαβὶδ ὁ προφήτης, 27, 11; 59, 14.
 Δελδοτζιάνους, loc., 52, 31.
 Δελιάνου, al. Διλιάνου, loc., 52, 29;
 55, 13.
 Δραγάθαστα, loc., 52, 29; 70, 13.
 Δράχου τοῦ, loc., 52, 16, 21; 62, 8;
 72, 13.
 Εἰρήνη, 65, 3.
 Εὐεργέτης, mon., 23, 10, 27, 4.
 Νεβοσίτης θόκος 52. 31.
 Νεοκλαρον .. 51. 3. 52. 12. 18. 22. 27. 26.
 Νεοκλαρον .. 52. 26.
 Νικηταὶ ἀγῶν 52. 28.
 Παπαδοπούλου 9. 52. 36.
 Ραϊσίου 64. 5.
- Ἡλίας ὁ προφήτης, 21, 10.
 Θεόδωρος ὁ μεγαλομάρτυς, 35, 16.
 Ἰσαάκιος, v. Κομνηνός.
 Ἰωάννης ὁ πρόδρομος, 21, 11.
 Καλοσέρας, loc., 53, 3; 73, 40.
 Κανικλείου τοῦ, loc., 52, 15.
 Κάρμηλος, mont., 21, 10.
 Κασταμονίτης Λέων ὁ, serviteur du fondateur, 26, 12; 46, 24, 31; 52, 35;
 61, 50; 69, 39; 70, 1, 3, 5; 74, 7.
 Κερκεζιάν, loc., 52, 37.
 Κλίμακος ὁ τῆς, 28, 22; 32, 12.
 Κομνηνός Ἀλέξιος ὁ, l'empereur, 19,
 2; — Ἰσαάκιος, le fondateur, 19,
 1; 22, 39.
 Κοσμοσώτειρα, monast., 62, 18; 64, 6,
 37; 65, 10; 66, 12, 13; 70, 24, 32,
 37, 39; 71, 1.
 Κούριανις, loc., 52, 26.
 Κωνσταντῖνος ὁ πυγκέρνης, 52, 36; —
 ὁ πρωτοβεστιάριος, 61, 38.
 Κωνσταντινούπολις, 70, 22; 71, 30;
 Κωνστίτζης, pupille du fondateur, 52,
 38; 62, 3; 70, 14; 71, 24; 74, 14;
 Λέων, v. Κασταμονίτης.
 Λυκωχόριον, loc., 52, 16, 21; 62, 8;
 72, 12.
 Μάριτζα, fleuve, 50, 39; 52, 15.

Ναυτιάνος 9. 52. 32
 Λαυρεντίου 9. 52. 32
 Λούκιος πολ. 51. 3. 52. 14
 Λυβία 9. 52. 27.
 Λεβάνη 9. 52. 32.
 Πρίγκιπες 52.
 Χαλκίσις 52.

Λυκαρῆ 9. 52. 30.
 Λυβία 52. 17.
 Πάριος 52. 31.
 Περωνίος 52. 36.
 Πυλαίος 52. 30.
 Γραϊανίτης 21. 38. 41. 53. 57. 74.
 Κορδοβανίων 52. 26.
 Χουστίνος 52. 27.

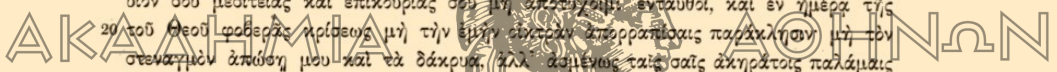
προσεσῶτι καταλιμπάνω τὴν τούτου περαιῶσιν καὶ τοῦ περὶ τὸ ἄκρον τοῦ θριγγεύ-
 ματος ἐγχορήγου κοιμητηρίου. αἱ γὰρ παρ' ἡμῶν γεγονυῖαι τὴν σήμερον ὄρυγαὶ
 τὸν ἐσόμενον τῶν κτισμάτων σκοπὸν μου πάντως διαφωτίζουσιν. ἔλον γὰρ τοῦτο τὸ
 κοιμητήριον τὸ περὶ τὸ ἄκρον διατυπωθὲν τοῦ θριγγίου δι' ὀρόφου ἐγχορήγου γε-
 5 νέσθαι βουλόμεθα καὶ τὸν ἐν βάθει διὰ πηλοῦ καὶ τὸν ἔλον τοῦ θριγγίου περιέβολον
 διὰ πύλης τοῖς μέλλουσιν εἰσιέναι παραχωροῦντα τῆς εἰς τὸ εὐκτήριον εἰσόδου ὕψους
 ἐσόμενον πηχῶν τριῶν καὶ μὴ ποτε τῆς τούτων ἀπάντων διαμονῆς καὶ συστάσεως
 ὁ προσεσῶς ἀμελήσειεν, ὀφειλοντος ἔχειν τοῦ κοιμητηρίου διαιρέσεις δύο διὰ πλακῶν
 ἢ κτίσματος ἀποφράδος, μοναχῶν δύο ὀφειλόντων προσμένειν καὶ ψάλλειν ἐν τῇ
 15 εὐκτηρίῳ, καθάπερ βουλόμεθα· ἐν δὲ ταῖς ὑμνοδίαῖς πάντων τῶν μοναχῶν ὀφείλον
 αὐτοῖς περὶ τοῦς ὄρθρου, περὶ τοῦ ἐσπερινῶν ὕμνον ἀδιαλείπτως προσφωνεῖσθαι
 τοῦτο τὸ θεοτοκίον· «Τὴν τιμιωτέραν τῶν Χερουδίμ» μέχρις ἂν ἐν τοῖς
 . . . . .
 15 ἐκτεθεῖσιν δύναμιν τῇ δοθέντι αὐτοῖς ἡμετέρῳ ἐγγράφῳ καὶ ἐνυπογράφῳ προστάγ-
 ματι, καὶ τοῦτο ἀκολούθως καὶ ἀναλλοίτως τὸ ἡμέτερον στέργειν ἐν τούτοις
 διοριζόμεθα.

138

119. — Ἄλλ', ὃ πανόπτρια κοσμοσώτριά τῆς πρὸς τὸν πλάστην ἡμῶν καὶ
 υἱὸν σου μεσιτείας καὶ ἐπικουρίας σε μὴ ἀποταξάμε· ἐγκαυθῶ, καὶ ἐν ἡμέρᾳ τῆς
 20 τοῦ Θεοῦ φεραῆς κρίσεως μὴ τὴν ἐμὴν ἐνστάσαν ἀποραπίσσαις παρὰ κλήσιν μὴ τὸν
 στεναγμὸν ἀπόσῃ μου καὶ τὰ δάκρυα· ἄλλ' ἀσιμένως ταῖς σοῖς ἀκηράτοις παλάμαις
 τὰ παρὰ τῆς ἡμῶν ἀθλιότητος εἰσδέξαι προσκθέντα σοὶ τήμερον εἰς λύτρον τῶν
 παμπληθῶν ἁμαρτάδων εἰς ἄποινον ἡμῶν τῶν ἡμετέρων ταύταις καὶ δάκρυσι λι-
 παρούντων σε· πρὸς τὴν σὴν γὰρ ἐπικουρίαν καὶ σκέπην ὃ τάλας κατέφυγον τὴν
 25 κάραν τοῖς σοῖς ἀκηράτοις ἐπερείδων ποσίν, εὐεργέτις μοι, τὴν λύσιν τῇ σῇ μεσι-
 τείᾳ τῶν ἐμῶν ἐγκλημάτων ἀπεκδεχόμενος· ἀμήν ἀμήν, γένοιτο γένοιτο.

Τέλος σὺν Θεῷ ἁγίῳ.

12. Après ἐν τοῖς, grave lacune ainsi expliquée par le copiste: Ἐδῶ διακόπτεται
 καὶ εἰς τὴν ἀκέλουθον σελίδα (ἦτοι εἰς τὴν 111-ην, διότι ἡ 110-η εἶναι ξένη τοῦ τυπικοῦ)
 ἀκολουθεῖ ὡς ἐξῆς. Je n'ai pu savoir ce que contient au juste cette page 110 que l'on
 assure être étrangère au typicon, mais qui, peut-être, lui appartient comme le reste.

Invocat on finale.